pwrii

Pensioenfonds Werk en (re)Integratie

Jaarverslag 2014

Jaarverslag 2014

Alles wordt anders...

Inhoudsopgave

Verslag van het bestuur

1. Voorwoord 7
2. Karakteristieken van het PWRI 11
3. Wat is en doet het PWRI 15
4. Ontwikkelingen in 2014 21
5. Risicomanagement 31
6. Communicatie 37
7. Vermogensbeheer 47
8. Pensioenbeheer 61

Verantwoording en intern toezicht

Verslag verantwoordingsorgaan 69
Verslag raad van toezicht 72

Jaarrekening

Balans 76
Staat van baten en lasten 77
Kasstroomoverzicht 78
Toelichting pensioenregelingen 79
Grondslagen 82
Risicobeheer 90
Toelichting op de balans 98
Toelichting op de staat van baten en lasten 109
Toelichting kasstroomoverzicht 117
Overige toelichtingen 118

Overige gegevens

Bestemming van het saldo van baten en lasten 120
Gebeurtenissen na balansdatum 120
Actuariële verklaring 121
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 122

Wie doet wat 123
Persoonsgegevens 127
Afkortingen en begrippen 129

Verslag van het bestuur

1 Voorwoord

‘Alles wordt anders’ is de titel van dit jaarverslag. Daarmee verwijzen we naar de Participatiewet. Die is op 1 januari 2015 ingegaan. Door de Participatiewet krijgt de Sociale Werkvoorziening geen nieuwe werknemers meer. En daardoor krijgt ons fonds geen nieuwe deelnemers meer. Voor een pensioenfonds is dat een ingrijpende verandering. Gelukkig blijft ook een aantal dingen hetzelfde. We blijven gewoon zorgen voor het pensioen van onze deelnemers. Onze gepensioneerden blijven gewoon hun pensioen ontvangen. Maar we moeten wel maatregelen nemen voor de toekomst. Zodat we alles zonder problemen kunnen blijven doen. Daar is het bestuur nu druk mee bezig.

Wat ging er aan de Participatiewet vooraf?

De toekomst van de Sociale Werkvoorziening houdt ons al langere tijd bezig. We volgden alle ontwikkelingen op de voet. Al in 2008 waren er plannen om de arbeidsmarkt voor mensen die moeite hebben om op eigen kracht een baan te vinden anders te organiseren. Tot die groep mensen horen ook onze deelnemers. Die plannen gingen niet door. Een paar jaar later kwam er een voorstel voor de Wet werken naar vermogen. Ook daaraan hebben we veel tijd besteed. Want die wet zou invloed hebben op het pensioen van onze deelnemers. Uiteindelijk ging ook de Wet werken naar vermogen niet door. Er kwam iets nieuws: de Participatiewet. Deze wet vervangt nu de Wet sociale werkvoorziening. De gevolgen voor het PWRI en dus ook voor onze deelnemers zijn groot. Want de Sociale Werkvoorziening krijgt nu geen nieuwe werknemers meer! En daardoor krijgt ons fonds geen nieuwe deelnemers meer!

Waarom zijn nieuwe deelnemers zo belangrijk voor het pensioenfonds?

Als een fonds geen nieuwe deelnemers krijgt, wordt het steeds moeilijker om de pensioenpremie op een gelijk niveau te houden. Want de mensen die de pensioenpremie betalen worden gemiddeld steeds ouder. Daardoor wordt de kostprijs van het pensioen steeds hoger. En dan moet de pensioenpremie omhoog. Dat gebeurt niet van de ene op de andere dag. Het gaat geleidelijk. Maar het is belangrijk om daar nu al over na te denken. Want als het bestuur dat niet doet, moet het PWRI over een paar jaar de pensioenpremie verhogen. Dan gaan onze deelnemers en hun werkgevers steeds meer pensioenpremie voor hetzelfde pensioen betalen. Dat willen we natuurlijk niet.

Hoe ziet de toekomst van ons fonds eruit?

We nemen nu al stappen om de verhoging van de pensioenpremie tegen te gaan. De sociale partners zetten bijvoorbeeld geld opzij om straks de pensioenpremie betaalbaar te kunnen houden. En de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft toegezegd dat we vanaf 2018 kunnen rekenen op een bijdrage van maximaal € 10 miljoen per jaar.
Daar zijn we heel blij mee. Want ook dat geld kunnen we gebruiken om de pensioenpremie

laag te houden. Daarnaast hebben we in 2014 onderzoek laten doen. Onze vraag was: wat is de beste toekomst voor ons? Hoe kunnen we financieel gezond blijven, zodat onze deelnemers een goed pensioen ontvangen? Uit dat onderzoek bleek dat er twee mogelijkheden zijn. De beste mogelijkheid is fuseren met een ander pensioenfonds. Daarover praat het bestuur nu met drie Nederlandse pensioenfondsen. De tweede mogelijkheid is een zelfstandig pensioenfonds blijven.

In juli 2015 beslist het bestuur hoe het PWRI verdergaat. U leest dan op onze website of het PWRI samengaat met een ander pensioenfonds of als zelfstandig fonds blijft bestaan. Vergeet u niet te kijken?

Kees Bethlehem
voorzitter

„Het bestuur van het PWRI neemt stappen om verhoging van de pensioenpremie tegen te gaan."

Leo Koppenaal,
medewerker technische dienst TBV Vlaardingen

2 Karakteristieken van het PWRI

Wat betekenen al deze cijfers?

Kees Bethlehem, voorzitter van het bestuur:
'In het meerjarenoverzicht staan heel veel cijfers. En dan ook nog eens van de afgelopen vijf jaar. Zo kunnen we de jaren goed vergelijken. Sommige cijfers zijn belangrijker dan andere. Wilt u bijvoorbeeld weten wat de financiële situatie van het PWRI is? Dan is het goed om te kijken naar de dekkingsgraad. Die geeft weer of het PWRI de pensioenen kan uitbetalen. Nu en in de toekomst. Als de dekkingsgraad 100% is, is er nu genoeg geld om alle pensioenen te betalen. Maar het is natuurlijk prettiger als de dekkingsgraad wat hoger is. Want dan is er een buffer, extra geld. Dat vinden wij belangrijk, en onze toezichthouder De Nederlandsche Bank vindt dat ook. De dekkingsgraad van het PWRI is hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Dat betekent dat uw pensioen nog steeds veilig is. Maar onze dekkingsgraad is nog niet zo hoog dat we goede toeslagen kunnen verlenen. In 2014 verleenden we maar een kleine toeslag. Ook dat vindt u terug in het meerjarenoverzicht.
Om een goede indruk te krijgen van de waarde van uw pensioen, kunt u kijken naar de opbouw. In het meerjarenoverzicht staat hoeveel procent pensioen u per jaar opbouwt. Dat heet het opbouwpercentage. U bouwt pensioen op over een deel van uw salaris. Het deel waarover u geen pensioen opbouwt, heet de franchise. De opbouwpercentages verschillen per pensioenfonds. Als het opbouwpercentage laag is, bouwt u weinig pensioen op. Bij het PWRI is het opbouwpercentage niet hoog. Maar wel is de franchise laag. Daardoor bouwen de deelnemers toch een goed pensioen op. Verder is het altijd goed om even te kijken naar het rendement op het belegd vermogen. Dat zijn de resultaten van onze beleggingen. Onze beleggingen hebben het goed gedaan in 2014.'

Meerjarenoverzicht

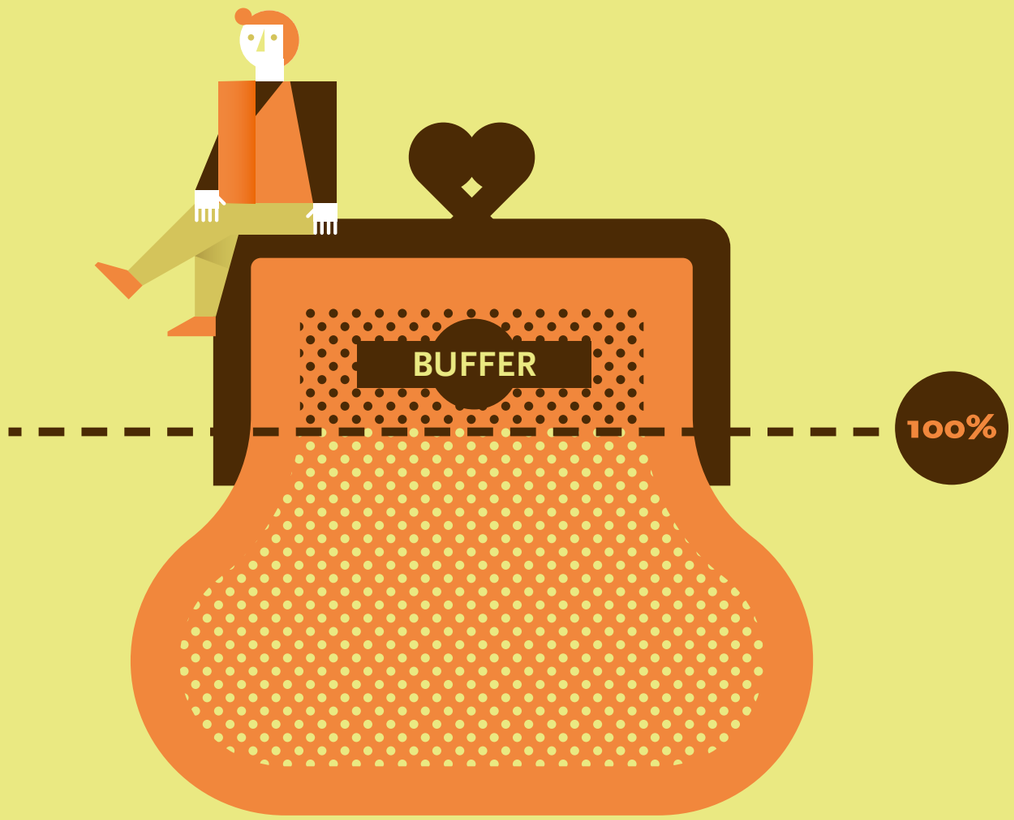
Risico pensioenfonds	**2014**	**2013**	**2012**	**2011**	**2010**
Beschikbaar vermogen (A) (in € 1.000)	7.312.208	6.149.647	5.912.221	4.967.820	4.366.515
Voorziening voor pensioenverplichtingen (B) (in € 1.000)	6.661.465	5.642.678	5.766.641	5.210.772	4.352.988
Aanwezig eigen vermogen (A-B) (in € 1.000)	650.743	506.969	145.580	-242.952	13.527
Dekkingsgraad pensioenfonds (A gedeeld door B) (in %)	109,8	109,0	102,5	95,3	100,3
Nominale marktrente (gemiddeld, in %)	1,8	2,8	2,5	2,8	3,5
Beleidsdekkingsgraad	109,3	-	-	-	-

(vervolg op de volgende pagina)

Risico pensioenfonds	2014	2013	2012	2011	2010
Pensioenpremie (in € 1.000)	265.620	290.594	324.339	307.510	317.446
Pensioenuitkeringen (in € 1.000)	142.030	148.902	148.684	141.965	136.137
Aantallen (eindstanden)					
Actieve deelnemers WIW	699	1.104	2.677	3.171	3.636
Actieve deelnemers SW	98.706	98.364	99.628	99.355	100.465
Gewezen deelnemers WIW	33.093	33.926	33.679	38.565	34.994
Gewezen deelnemers SW	41.446	39.915	37.205	37.698	35.317
Pensioengerechtigden WIW	2.965	2.707	2.488	2.202	1.961
Pensioengerechtigden SW	42.295	40.937	39.420	37.213	35.517
	219.204	**216.953**	**215.097**	**218.204**	**211.890**
Aangesloten werkgevers WIW	92	106	147	155	157
Aangesloten werkgevers SW	108	102	113	113	109
	200	**208**	**260**	**268**	**266**
Medewerkers in vaste dienst (gemiddeld)	9	8	5	5	6
Overige					
Pensioenpremie WIW (in % v.h. salaris)	7,60	7,52	6,74	5,79	5,10
Pensioenpremie SW (in % van pensioengrondslag/salaris)*	27,00	29,43	17,10	16,00	16,00
Pensioenbijdrage (in % van pensioengrondslag)	1,20	-	-	-	-
Franchise WIW	15.974	15.710	15.515	15.320	15.140
Franchise SW	11.006	10.939	10.803	10.667	10.481
Besluit toeslagverlening WIW (in %)**	0,37	-	-	-	-
Besluit toeslagverlening SW (in %)**	0,37	-	-	-	-
Maximale cumulatieve niet toegekende toeslagen WIW (in %)	12,1	11,3	10,1	8,4	7,1
Maximale cumulatieve niet toegekende toeslagen SW (in %)	9,9	10,3	10,3	9,2	9,2
Kostprijs van pensioenbeheer per deelnemer (in €)	70	63	60	80	-
Kostprijs van vermogensbeheer (in bp)	47,5	50,6	47,3	38,3	-
Z-score (in %)	0,4	0,5	0,5	-0,9	0,3
Performancetoets (in %)	1,6	1,5	-0,1	-0,5	0,1
Rendement (in %)	17,3	2,0	15,8	10,3	14,5
Risico deelnemers (AOV)					
Beleggingen (in € 1.000)	276.351	281.817	297.320	294.340	309.635
Langlopend tegoed AOV-beleggers (in € 1.000)	149.452	151.592	161.198	159.466	263.072
Langlopend tegoed AOV-spaarders (in € 1.000)	75.318	84.164	86.585	97.538	-
Nog te verrekenen, kortlopend en langlopend (in € 1.000)	51.581	46.062	49.537	37.336	46.563
Uitgekeerd AOV-tegoed (in € 1.000)	21.728	21.310	26.172	20.000	19.358
Deelnemers AOV	28.815	30.224	32.078	33.887	35.938
• waarvan beleggers	19.158	20.082	21.434	23.036	-
• waarvan spaarders	9.657	10.142	10.644	10.851	-
Rendement AOV-tegoed beleggers (in %)	7,2	10,3	10,8	1,5	7,7
Rendement AOV-tegoed spaarders (in%)	0,2	4,4	1,7	2,6	-

* Premie SW: vanaf 2013 % van de pensioengrondslag. Tot en met 2012 % van het salaris.
** Betreft toeslagverlening op 1 januari 2014 (0,26%) en 1 januari 2015 (0,11%).

De dekkingsgraad laat zien of het PWRI voldoende geld heeft om alle pensioenen te betalen.

Nicole Weeda, hr-functionaris TBV Vlaardingen

3 Wat is en doet het PWRI

Hoe ziet de toekomst van het PWRI eruit?

Harm Kelderman, bestuurslid en plaatsvervangend voorzitter:
'Hoe de toekomst van het PWRI er precies uitziet weten we nog niet. In 2015 nemen we daar een beslissing over. Die toekomst is onduidelijk omdat de Participatiewet is ingevoerd. Door die wet krijgt de Sociale Werkvoorziening geen nieuwe werknemers meer. En dat betekent dat het PWRI geen nieuwe deelnemers meer krijgt. Het gevolg is dat het PWRI steeds minder actieve deelnemers zal hebben. Omdat het fonds steeds kleiner wordt en steeds meer gepensioneerden heeft, gaat de kostprijs van de pensioenen omhoog. Dat komt dus door de nieuwe wet. Gelukkig heeft de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid toegezegd dat we vanaf 2018 maximaal € 10 miljoen per jaar krijgen. Daarmee wordt dit probleem voor een deel opgelost. Maar nog niet helemaal. Daarom heeft het bestuur in 2014 onderzoek laten doen naar de beste oplossing voor de rest van het probleem. De beste oplossing is dat het PWRI samengaat met een ander pensioenfonds. Hierover praten we met drie pensioenfondsen die wel een beetje op het PWRI lijken. Maar samengaan met een ander pensioenfonds moet vooral goed zijn voor onze deelnemers. Als dat niet zo is, kunnen we beter als zelfstandig pensioenfonds blijven bestaan. In juli 2015 weten we de uitkomst van deze gesprekken.'

In dit hoofdstuk leest u wat het PWRI is. En wat het PWRI wil bereiken. En hoe het PWRI dat doet.

Dit is het PWRI

Alle mensen die nu werken in de Sociale Werkvoorziening en mensen die vallen onder de WIW-regeling zijn actieve deelnemers van het PWRI. De pensioenen van meer dan 200.000 mensen (actieve deelnemers, voormalige deelnemers en gepensioneerden) zijn aan het PWRI toevertrouwd. Zij mogen rekenen op een goed bestuur en beheer van hun pensioen. Het PWRI wil een zo goed mogelijk pensioen bieden tegen zo verantwoord mogelijke kosten. Het fonds heeft de ambitie om jaarlijks een toeslag te verlenen op de pensioenen. Toeslagverlening is echter altijd voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële positie van het PWRI.

Het PWRI is betrokken, proactief, bewust en eerlijk. Vertrouwen in en respect voor elkaar zijn daarin heel belangrijk. Alle betrokkenen (deelnemers, voormalige deelnemers, gepensioneerden, werkgevers, sociale partners, toezichthouders en vertegenwoordigers van de media) kunnen op het PWRI rekenen. Het PWRI zorgt voor een deskundige aansturing en professionele uitvoering van de pensioenregeling. En voor juiste, begrijpelijke en tijdige

communicatie daarover. Het beleggingsbeleid van het PWRI is maatschappelijk verantwoord en transparant. Het fonds neemt bewuste en verantwoorde risico's. Het PWRI wil het noodzakelijke rendement realiseren om de pensioenen nu en in de toekomst betaalbaar te houden.

Belangen behartigen van alle doelgroepen

Het PWRI behartigt de belangen van alle doelgroepen van het pensioenfonds: deelnemers, voormalige deelnemers, gepensioneerden, andere mensen met pensioenaanspraken en werkgevers. Bij het nemen van beslissingen weegt het PWRI de belangen van de diverse betrokken groepen zorgvuldig af, zonder het belang van de ene groep boven dat van de andere te stellen.

Het bestuur en de commissies

Het bestuur bepaalt het beleid van het pensioenfonds. Ook let het bestuur op een goede en verantwoorde uitvoering. Het bestuur bestaat uit acht leden. Tot 1 juli 2014 waren dat vier leden uit werkgeversorganisaties en vier leden uit werknemersorganisaties. Op 1 juli 2014 ging de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in. Toen kreeg het bestuur een lid namens de gepensioneerden. Ria Oomen-Ruijten is dit lid. Nu bestaat het bestuur uit vier leden uit werkgeversorganisaties, drie leden uit werknemersorganisaties en één lid namens de gepensioneerden.
Eén bestuurslid is voorzitter. Wie de voorzitter is, wisselt elke twee jaar. De ene keer komt de voorzitter uit de afvaardiging van werknemers, de andere keer uit de afvaardiging van werkgevers.

Bestuurlijke commissies adviseren het bestuur:
- de beleggingscommissie;
- de auditcommissie;
- de pensioencommissie;
- de communicatiecommissie.

In deze commissies zitten bestuursleden. Het PWRI zorgt dat er evenveel bestuursleden uit werkgeversorganisaties als uit werknemersorganisaties in de commissies zitten. In sommige commissies zitten ook adviseurs en externe deskundigen. De commissies adviseren het bestuur.

Andere commissies en bestuursorganen zijn:
Tot 1 juli 2014:
- de deelnemersraad;
- het verantwoordingsorgaan;
- de commissie van toezicht;
- de geschillencommissie.

Vanaf 1 juli 2014:
- het verantwoordingsorgaan;
- de raad van toezicht;
- de geschillencommissie.

Op 1 juli 2014 ging de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in. Door deze nieuwe wet veranderde de bestuursstructuur van het fonds. Dit had ook gevolgen voor de commissies en bestuursorganen. De deelnemersraad hield op te bestaan. Het verantwoordingsorgaan is uitgebreid en heeft een andere rol gekregen. En de commissie van toezicht heet nu de raad van toezicht. De leden van de raad van toezicht hebben meer bevoegdheden.

Verder werkt het PWRI met organisaties voor:
- de pensioenadministratie en -communicatie;
- het vermogensbeheer;
- actuariële zaken.

De organisaties voor pensioenadministratie en -communicatie en voor vermogensbeheer zijn de uitvoerders van het PWRI.

Wie er in het bestuur, de commissies en de andere organen zitten, vindt u in het hoofdstuk Wie doet wat.

Bestuursbureau

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur en de bestuurlijke commissies. Het bestuursbureau werkt beleidsonderwerpen uit en bereidt alle vergaderingen voor: van het bestuur, het dagelijks bestuur, de bestuursorganen en de bestuurlijke commissies. Daarnaast houdt het bestuursbureau in de gaten wat de pensioenuitvoerder en de vermogensbeheerders doen. En of dat goed gebeurt.

Wat doen de commissies en bestuursorganen?

Beleggingscommissie

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid van het fonds. De vermogensbeheerders voeren het beleggingsbeleid uit. De beleggingscommissie adviseert het bestuur over het beleggingsbeleid. Daarnaast houdt de beleggingscommissie toezicht op het werk van de vermogensbeheerders. In de commissie zitten ook externe deskundigen en de directeur van het bestuursbureau. De beleggingscommissie komt iedere maand bij elkaar. En de commissie overlegt iedere maand met de vermogensbeheerders en de externe deskundigen. In het hoofdstuk Vermogensbeheer leest u wat de beleggingscommissie in 2014 heeft gedaan.

Auditcommissie

De auditcommissie let op de algemene gang van zaken binnen het fonds. Speciale aandacht gaat uit naar de manier waarop het PWRI omgaat met risico's. Want elk pensioenfonds loopt risico's en moet risico's nemen. Ook kijkt de commissie goed naar de begroting en adviseert het bestuur daarover. Daarnaast houdt de auditcommissie zich bezig met de contracten met de uitvoerders. De voorzitter van de auditcommissie is het eerste aanspreekpunt voor het risicomanagement van het fonds. In het hoofdstuk Risicomanagement leest u wat de auditcommissie in 2014 heeft gedaan.

Pensioencommissie

De pensioencommissie heette eerst de juridische commissie. De naam is veranderd in pensioencommissie omdat de commissie zich niet alleen bezighoudt met juridische vraagstukken. De pensioencommissie adviseert het bestuur over wijzigingen in het pensioenreglement en in de statuten en reglementen. Ook geeft de commissie advies

over andere juridische onderwerpen. Verder behandelt de pensioencommissie actuariële vraagstukken. Dat zijn vraagstukken over de samenstelling van het deelnemersbestand van het fonds. Bijvoorbeeld de (verwachte) leeftijd van de deelnemers en gepensioneerden. En hoeveel mannen en vrouwen deelnemen in het fonds. Ook kijkt de commissie namens het bestuur naar verzoeken van (voormalige) deelnemers en gepensioneerden. Dat zijn bijvoorbeeld vragen over de pensioenregeling of klachten.

Communicatiecommissie

Het PWRI wil begrijpelijk en op het juiste moment communiceren met de deelnemers, voormalige deelnemers, gepensioneerden en werkgevers. De communicatiecommissie let erop dat dit goed gebeurt. Daarnaast adviseert de communicatiecommissie het bestuur over het communicatiebeleid. Bijvoorbeeld over communicatie met andere groepen, zoals de media en organisaties in de pensioenwereld. Maar ook over actief luisteren naar de deelnemers, gepensioneerden en werkgevers. Dit gebeurt via onderzoek of in klankbordgroepen. In het hoofdstuk Communicatie leest u wat de communicatiecommissie heeft gedaan.

Deelnemersraad

Op 1 juli 2014 trad de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in werking. Daarmee hield de deelnemersraad op te bestaan. De deelnemersraad is op 30 juni 2014 opgeheven. Tot die tijd heeft de deelnemersraad gevraagd en ongevraagd advies gegeven aan het bestuur. Dit deed de deelnemersraad namens de actieve deelnemers en de gepensioneerden. De raad kwam zeven keer bijeen. Daarnaast is de deelnemersraad op 11 april 2014 geïnformeerd over de toekomst van het PWRI. De deelnemersraad adviseerde positief over de actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn), de missie en visie, het toeslagbesluit vanaf 1 april 2014, de wijziging van artikel 8 lid 2 van de statuten en het jaarverslag 2013. De deelnemersraad bestond uit twaalf leden: negen leden namens de deelnemers en drie namens de gepensioneerden. De WIW was vertegenwoordigd met een toehoorder.

Verantwoordingsorgaan

Ook het verantwoordingsorgaan veranderde door de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Het verantwoordingsorgaan breidde uit en kreeg een andere rol.

Verantwoordingsorgaan oude stijl tot 1 juli 2014
Het verantwoordingsorgaan oude stijl volgde de beleidskeuzes en het beleid van het bestuur. En beoordeelde deze. Dit verantwoordingsorgaan had negen leden: drie namens de actieve deelnemers, drie namens de gepensioneerden en drie namens de werkgevers. Het verantwoordingsorgaan oude stijl kwam drie keer bijeen. Het adviseerde positief over het gewijzigde reglement raad van toezicht. Daarnaast gaf het verantwoordingsorgaan in het jaarverslag 2013 een oordeel over de beleidskeuzes en het beleid.

Verantwoordingsorgaan nieuwe stijl vanaf 1 juli 2014
In de eerste helft van 2014 organiseerde het PWRI verkiezingen voor het verantwoordingsorgaan nieuwe stijl. Sinds 1 juli 2014 heeft het verantwoordingsorgaan vijftien leden. In het verantwoordingsorgaan zitten vijf leden namens de werkgevers en tien leden namens de gepensioneerden en de actieve deelnemers. De samenstelling van het fonds bepaalt hoeveel vertegenwoordigers van de gepensioneerden en hoeveel van de actieve deelnemers in het verantwoordingsorgaan zitten. Nu zijn er drie vertegenwoordigers namens de gepensioneerden en zeven namens de actieve deelnemers. Ook is aan het orgaan een toehoorder namens de WIW'ers toegevoegd.

Het verantwoordingsorgaan nieuwe stijl heeft wettelijk een andere rol dan het oude verantwoordingsorgaan. Het oordeelt meer achteraf over het beleid van het bestuur. Met het bestuur maakte het verantwoordingsorgaan een afspraak over 'ongevraagd advies geven'. Daarmee kan het verantwoordingsorgaan zijn rol versterken. Het verantwoordingsorgaan kwam vier keer bijeen. Het heeft één studiedag gehad. En het is twee keer door het bestuur geïnformeerd over de toekomst van het PWRI. Verder maakte het verantwoordingsorgaan gebruik van de mogelijkheid te overleggen met de raad van toezicht. Het bestuur legde aan het verantwoordingsorgaan verantwoording af over het pensioenbijdrage- en toeslagbeleid. Ook evalueerde het bestuur het verkiezingsproces met het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan adviseerde positief over de wijziging van het incassogegevensbeleid in het uitvoeringsreglement. Ook gaf het een positief advies over het premiebesluit 2015. Verder gaf het verantwoordingsorgaan aan dat het zich kan vinden in de gepresenteerde missie en visie van het fonds. De gepensioneerdengeleding van het verantwoordingsorgaan droeg een bestuurslid namens de gepensioneerden voor.
Een verslag van het verantwoordingsorgaan – met de reactie van het bestuur – vindt u in het hoofdstuk Verantwoording en intern toezicht.

Raad van toezicht

De Wet versterking bestuur pensioenfondsen had ook gevolgen voor de commissie van toezicht. Die heet sinds 1 juli 2014 de raad van toezicht. De raad van toezicht heeft meer taken en bevoegdheden. De raad van toezicht kijkt of het bestuur goed functioneert. Ook kijkt de raad hoe het bestuur leiding geeft aan het fonds. En hoe het bestuur omgaat met risico's. De raad van toezicht geeft het bestuur gevraagd en ongevraagd advies. De raad heeft drie onafhankelijke leden. Een verslag van de raad van toezicht – met de reactie van het bestuur – vindt u in het hoofdstuk Verantwoording en intern toezicht.

Geschillencommissie

Soms is een deelnemer of gepensioneerde het niet eens met een beslissing. Is het een beslissing op basis van het reglement of de statuten? Dan kan de deelnemer of gepensioneerde dit melden bij de geschillencommissie. Een geschil is een verschil van mening. In de geschillencommissie zitten onafhankelijke deskundigen. De commissie adviseert het bestuur. Het bestuur neemt daarna op basis van alle informatie een besluit. In 2014 schakelden zeven deelnemers en gepensioneerden de geschillencommissie in.

Willem van der Hoek, chauffeur Kidsbus

4 Ontwikkelingen in 2014

Wat maakt het PWRI bijzonder?

Xander den Uyl, vicevoorzitter van het bestuur:
'Voor een groot deel houden besturen van pensioenfondsen zich met dezelfde dingen bezig. Dat komt door regels en wetten die voor alle pensioenfondsen gelden. Toch is elk pensioenfonds ook anders. Het PWRI bevindt zich nu bijvoorbeeld in een unieke situatie door de Participatiewet. Alleen ons pensioenfonds ondervindt grote gevolgen van die wet. Wat die gevolgen zijn en wat het bestuur daaraan doet, leest u in dit hoofdstuk en op andere plekken in dit jaarverslag. Pensioenfondsen zijn ook verschillend omdat ze allemaal een andere doelgroep hebben. Wij communiceren bijvoorbeeld op een heel eigen manier met onze deelnemers. Ook ons beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen is anders dan bij andere fondsen. Net als andere fondsen letten we op in welke bedrijven we beleggen. Daarnaast deden wij vorig jaar nog wat extra's. We gebruikten onze beleggingen om op te komen voor onze deelnemers. Alle Nederlandse bedrijven waarvan wij aandelen bezitten, schreven we een brief. Met de vraag wat ze doen voor mensen met een arbeidsbeperking. In totaal kregen 28 bedrijven van ons een brief. Die bedrijven vonden dat eigenlijk wel leuk. En hebben ons ook geantwoord. Een aantal van die bedrijven doet al heel veel voor mensen met een arbeidsbeperking. Daarnaast zijn er bedrijven die graag wat willen doen, maar nog niet precies weten wat. En dan zijn er nog bedrijven die het eigenlijk een beetje vergeten zijn. In 2015 gaan we hiermee door. Alle bedrijven die in 2014 nog niets deden voor mensen met een arbeidsbeperking sturen we dan weer een brief. Om te vragen of ze al iets bedacht hebben. Ook gaan we brieven schrijven naar Nederlandse vestigingen van internationale bedrijven waarin wij beleggen. We breiden onze aanpak dus uit.'

In dit hoofdstuk leest u over de belangrijkste ontwikkelingen in 2014. Op de eerste plaats staat de toekomst van het PWRI. Dat heeft te maken met de Participatiewet die op 1 januari 2015 in werking trad. Die wet heeft grote gevolgen voor het PWRI. Verder vindt u in dit hoofdstuk informatie over de financiële ontwikkeling van het fonds in 2014. En over de wijziging van het bestuur en de nieuwe wet- en regelgeving. Ook leest u over goed bestuur van pensioenfondsen. Want dat vindt het PWRI erg belangrijk.

De toekomst van het PWRI

Het bestuur is al sinds 2008 druk bezig met de gevolgen van (voorlopers van) de Participatiewet. Eerst probeerde het bestuur de wetgeving zo te sturen dat het fonds niet hoeft te sluiten voor nieuwe deelnemers. Dat lukte niet. Vervolgens stak het bestuur alle energie in een goede voorbereiding op de gevolgen van de Participatiewet. Sinds 1 januari 2015 is de Participatiewet een feit. In de Sociale Werkvoorziening worden nu geen nieuwe mensen meer aangenomen. Dat betekent dat het PWRI geen nieuwe deelnemers meer krijgt. Voor mensen die al in de Sociale Werkvoorziening werken, verandert er niets. Zij blijven gewoon pensioen opbouwen bij het PWRI. Maar als het fonds geen nieuwe deelnemers krijgt, zijn er steeds minder en steeds oudere mensen die pensioenpremie betalen. Daarom vroeg het PWRI extra geld aan de regering. Met succes. Het bestuur verwacht vanaf 2018 maximaal € 10 miljoen per jaar te ontvangen, 40 jaar lang. Dit is niet het enige wat het bestuur deed om op te komen voor de belangen van de deelnemers van het PWRI. Het bestuur liet ook onderzoeken doen.

Onderzoek door Tilburg University

Al in 2013 gaf het bestuur de universiteit van Tilburg de opdracht een arbeidsmarktverkenning te doen. In maart 2014 was het rapport klaar. De titel van het rapport is ‘Perspectief voor PWRI. Nieuwe kansen voor PWRI, nieuwe kansen voor mensen’. Het onderzoek van Tilburg University was heel breed. Dat betekent dat de onderzoekers naar veel dingen hebben gekeken. Ze keken bijvoorbeeld naar de arbeidsmarkt voor de doelgroep van het PWRI. En hoe deze zich zal ontwikkelen. De doelgroep van het PWRI zijn mensen met lage inkomens, tot 125% van het minimumloon.

Het rapport werkt vier scenario’s uit, vier mogelijke ontwikkelingen in de toekomst. En het geeft handelingsperspectieven. Dat zijn beslissingen die het bestuur kan nemen. In het tweede kwartaal van 2014 bekeek het bestuur welke scenario’s haalbaar zijn en welke niet. Hiervoor organiseerde het bestuur studiemiddagen en sprak het met de andere bestuursorganen van het PWRI. Steeds was het belang van de huidige deelnemer het uitgangspunt. Het bestuur besloot twee scenario’s verder te laten onderzoeken: het PWRI als fusiefonds en het PWRI als krimpend fonds. Beide scenario’s gaan uit van een afnemend aantal deelnemers.

Onderzoek door pensioenbureau Montae

In juli 2014 liet het bestuur onderzoek doen naar de twee scenario’s. Eerst is onderzocht welke pensioenfondsen als fusiepartner in aanmerking komen. Toen liet het bestuur verder onderzoek doen naar een aantal van die pensioenfondsen. Om alvast te kijken of een fusie haalbaar is. Het onderzoeksrapport gaat vooral in op de gevolgen van fusie voor de deelnemers. Bijvoorbeeld wat dit betekent voor de pensioenregeling en de pensioenpremie. Het bestuur liet ook onderzoeken of zelfstandig blijven als krimpend fonds een mogelijkheid is. Uit het onderzoek blijkt dat dit heel goed kan.
Het bestuur gaat in 2015 met andere fondsen in gesprek over een fusie. Dit besprak het bestuur eerst met de sociale partners, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. In juli 2015 besluit het bestuur of fusie een serieuze mogelijkheid is.

Door de Participatiewet krijgt het PWRI geen nieuwe deelnemers meer. Het PWRI werkt hard aan oplossingen, zodat alle deelnemers gewoon hun pensioen krijgen.

De financiën van het fonds

Herstelplan

In maart 2014 bevestigde De Nederlandsche Bank (DNB) in een brief dat het kortetermijnherstelplan van het PWRI is beëindigd. Eind 2013 was de dekkingsgraad van het PWRI 109,0%.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de verhouding tussen het beschikbare vermogen van het pensioenfonds en de pensioenverplichtingen. Stel dat het fonds alle opgebouwde pensioenen tegelijkertijd moet uitbetalen. Bij een dekkingsgraad van 100% lukt dat. Dan is er precies genoeg geld om de huidige en de toekomstige pensioenen te betalen. Met een dekkingsgraad boven 100% heeft het fonds een buffer. Bij een dekkingsgraad onder 100% is er geld tekort. Er zijn strenge wettelijke regels voor het veilig omgaan met pensioengelden. Bijvoorbeeld dat de minimale dekkingsgraad van een pensioenfonds ongeveer 105,0% is. Dat is voor elk pensioenfonds anders. De minimaal vereiste dekkingsgraad van het PWRI is 104,2%. DNB houdt toezicht op de minimale dekkingsgraad. Het bestuur heeft de dekkingsgraad in 2014 nauwkeurig gevolgd. Het PWRI publiceerde de dekkingsgraad elke maand op zijn website. Op 31 december 2014 was de dekkingsgraad van het PWRI 109,8%.

Vanaf 2015 gelden nieuwe wettelijke regels voor het toezicht op pensioenfondsen. Volgens het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) moeten pensioenfondsen de dekkingsgraad op een andere manier berekenen. Vanaf 2015 moet het PWRI een gemiddelde dekkingsgraad over de laatste twaalf maanden berekenen. Dit komt in de plaats van een dekkingsgraad per maand. Deze gemiddelde dekkingsgraad heet de ‘beleidsdekkingsgraad’. Door het gemiddelde van twaalf maanden te nemen verandert de dekkingsgraad minder snel. De beleidsdekkingsgraad van het PWRI op 1 januari 2015 is 109,3%. Verderop in dit hoofdstuk leest u meer over het nFTK.

Toeslag

‘Toeslag verlenen’ is het laten meestijgen van de pensioenen en de opgebouwde pensioenaanspraken met de gemiddelde loon- of prijsontwikkeling of met een vaste maatstaf. Het PWRI probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde loonontwikkeling in de sector Sociale Werkvoorziening. Of dat kan, hangt af van de financiële positie van het PWRI. Het bestuur kijkt hiervoor naar de hoogte van de dekkingsgraad. Eind 2013 was de dekkingsgraad 109,0%. Daarom kon het bestuur op 1 januari 2014 een toeslag verlenen van 0,26%. In november 2014 besloot het bestuur op 1 januari 2015 een toeslag te verlenen van 0,11%.

Wijzigingen in wet- en regelgeving

Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Op 1 juli 2014 ging de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in werking. Door deze wet veranderde de bestuursstructuur van het pensioenfonds. Het bestuur van het PWRI koos voor een paritair bestuursmodel. Dat betekent dat werknemers én werkgevers vertegenwoordigd zijn in het bestuur. Dat is niet nieuw, het bestuur van het PWRI was al paritair. Wel nieuw is het bestuurslid namens de gepensioneerden. Dit is Ria Oomen-Ruijten. De gepensioneerde leden van het verantwoordingsorgaan droegen haar voor als bestuurslid. Zij kwam in de plaats van een van de leden namens de werknemers. Het bestuur heeft nu vier leden van werkgeversorganisaties, drie van werknemersorganisaties en één lid namens de gepensioneerden.

Andere veranderingen door de Wet versterking bestuur pensioenfondsen zijn:
- De deelnemersraad bestaat niet meer.
- Er is een nieuw verantwoordingsorgaan. Dit bestaat uit vijftien leden. Vijf leden vertegenwoordigen de aangesloten werkgevers. De andere tien leden zijn vertegenwoordigers van de deelnemers en de gepensioneerden. De samenstelling van het fonds bepaalt hoeveel vertegenwoordigers van de deelnemers en hoeveel vertegenwoordigers van de gepensioneerden in het verantwoordingsorgaan zitten. Heeft het PWRI meer actieve deelnemers dan gepensioneerden? Dan zitten er meer vertegenwoordigers van de actieve deelnemers in het verantwoordingsorgaan.
- De commissie van toezicht heet nu raad van toezicht. De drie leden van de raad van toezicht hebben meer bevoegdheden.

Verkiezingen

Het PWRI organiseerde verkiezingen voor het nieuwe verantwoordingsorgaan. In februari 2014 konden deelnemers en gepensioneerden hun stem uitbrengen. Er waren tien zetels te verdelen: zeven voor de actieve deelnemers en drie voor de gepensioneerden.
De verkiezingen waren een succes. Via de post en via de website kreeg het PWRI ruim 18.000 stembiljetten. 9,4% van de actieve deelnemers bracht een stem uit en 20,8% van de gepensioneerden.

Het bestuur van het PWRI is uitgebreid met een bestuurslid. Waarom is dat?

Ria Oomen-Ruijten, bestuurslid:

‘De Wet versterking bestuur pensioenfondsen is een nieuwe wet over het besturen van pensioenfondsen. In die wet staat ook dat er een vertegenwoordiger van de gepensioneerden in het bestuur moet zitten. Ik vind dat heel goed. Want een bestuur moet rekening houden met de belangen van alle doelgroepen. Die doelgroepen zijn de actieve deelnemers, de voormalige deelnemers, de gepensioneerden en de werkgevers. Overigens vind ik dat het bestuur van het PWRI al uitstekend rekening houdt met de belangen van alle doelgroepen. Dus ook met de belangen van de gepensioneerden. Maar het is altijd goed als dat een sterkere wettelijke basis krijgt. De gepensioneerden van het PWRI hebben mij voorgedragen als ‘hun’ bestuurslid. Dat betekent niet dat ik alleen maar door de bril van de gepensioneerden kijk. Want we moeten altijd voorkomen dat het belang van de ene doelgroep ten koste gaat van de andere doelgroep. Bovendien vergeten mensen wel eens dat actieve deelnemers en gepensioneerden een gezamenlijk belang hebben. Toeslagen bijvoorbeeld zijn niet alleen goed voor de gepensioneerden, maar ook voor actieve deelnemers. Want hun pensioenaanspraken worden ook met een toeslag verhoogd. Ik ben terechtgekomen bij een goed geleid fonds. Het bestuur is professioneel en de samenwerking onderling is goed. We hebben allemaal hetzelfde doel voor ogen. En dat is zorgen dat onze deelnemers en gepensioneerden een zo goed mogelijk pensioen hebben. Ik vind het fijn dat ik daaraan een bijdrage mag leveren.’

Wijzigingen Witteveenkader

Mensen leven steeds langer. Daarom heeft de overheid de regels voor de opbouw van pensioen aangepast. De leeftijd waarop de AOW ingaat, wordt langzaam hoger. De leeftijd waarop het pensioen ingaat ook. Wie langer doorwerkt, bouwt ook langer pensioen op. En daarom kan volgens de overheid het pensioenopbouwpercentage omlaag. De verhoging van de pensioenleeftijd (langer doorwerken) en de verlaging van het maximale opbouwpercentage (lagere jaarlijkse pensioenopbouw) zijn bekend als de 'wijzigingen van het Witteveenkader'.

In juni 2014 pasten de sociale partners de regels van het PWRI-pensioen aan. Dit deden ze volgens de Wet verlaging maximum opbouw- en premiepercentages pensioenen en maximering pensioengevend inkomen (Witteveenkader 2015). De sociale partners zijn de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Cedris (de brancheorganisatie van Sociale werkgelegenheids- en reïntegratiebedrijven in Nederland) en de vakbonden FNV en CNV Publieke Zaak. Op 20 juni 2014 besloot het bestuur de aanpassingen van de sociale partners uit te voeren. In het hoofdstuk Pensioenbeheer leest u welke aanpassingen dit zijn.

Voor de SW-regeling namen de sociale partners op 30 oktober 2014 een besluit over de franchise, het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen en de percentages partnerpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen vanaf 1 januari 2015. Op 31 oktober 2014 besloot het bestuur dit zo uit te voeren. Hoe hoog de franchise, het opbouwpercentage en de percentages partnerpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen zijn, leest u in het hoofdstuk Pensioenbeheer.

Nieuw Financieel Toetsingskader

De overheid wil dat pensioenfondsen minder gevoelig zijn voor grote schommelingen op de financiële markten. Daarvoor is het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK). Het nFTK is sinds 1 januari 2015 van kracht.

Pensioenfondsen hebben veel beleggingen. Die kunnen van waarde veranderen. Ook de rente heeft invloed op de financiële situatie van pensioenfondsen. Om financiële schokken op te kunnen vangen, moeten pensioenfondsen buffers aanhouden. Volgens het nFTK moeten pensioenfondsen op een andere manier de hoogte van hun buffer berekenen. Het PWRI moet een 5,2% hogere buffer aanhouden dan volgens de oude berekening.

Pensioenfondsen kunnen de pensioenen verhogen als hun financiële situatie goed is. En als hun financiële situatie slecht is, mogen ze de pensioenen verlagen. Maar alleen als laatste redmiddel. Het nFTK geeft hiervoor strengere regels. Pensioenfondsen moeten voortaan meer vermogen hebben voordat ze de pensioenen mogen verhogen. En als hun financiële situatie slecht is, moeten ze de pensioenen al sneller verlagen. Maar dan wel gespreid over maximaal tien jaar. Voor deelnemers en gepensioneerden betekent dit dat hun pensioen stabieler wordt. In slechte financiële omstandigheden dalen de pensioenen minder snel. Maar omgekeerd stijgen de pensioenen ook minder snel. In 2014 sprak het PWRI regelmatig over het nFTK. Ook met de sociale partners.

Omdat er met het nFTK nieuwe regels gelden, moeten pensioenfondsen ook nieuwe herstelplannen schrijven. Dat doet het PWRI in 2015. Het nieuwe herstelplan moet voor 1 juli 2015 klaar zijn. Daarnaast moet elk pensioenfonds jaarlijks een haalbaarheidstoets doen. Zo toetst het bestuur of het beleid op de lange termijn tot de gewenste resultaten voor de deelnemers leidt. Het PWRI moet de haalbaarheidstoets voor 1 oktober 2015 doen.

Verslag van het bestuur 4 Ontwikkelingen in 2014

Overbrugging tot AOW-leeftijd

Op 1 januari 2014 is de AOW-leeftijd verhoogd naar de dag van de 65ste verjaardag plus twee maanden. De komende jaren gaat de AOW-leeftijd in stapjes verder omhoog. Sinds 1 januari 2015 sluit de pensioenleeftijd van SW- en WIW-deelnemers aan bij de AOW-leeftijd. SW-deelnemers kunnen de start van hun ouderdomspensioen ook uitstellen. Dan laten zij het pensioen pas beginnen op het moment dat zij stoppen met werken. Zolang ze werknemer zijn, blijven ze pensioen opbouwen. Ze kunnen ook kiezen voor een AOW-overbrugging. Dan gaan ze voor de AOW-leeftijd met pensioen. De AOW-overbrugging is een tijdelijke verhoging van het ouderdomspensioen. Want doordat ze nog geen AOW ontvangen, ontstaat een gat. Deze overbrugging geldt vanaf het moment dat het ouderdomspensioen begint tot de deelnemer de AOW-leeftijd heeft. Door de AOW-overbrugging wordt het ouderdomspensioen wel lager. Want een deel van het levenslange ouderdomspensioen wordt gebruikt voor de AOW-overbrugging.

Code pensioenfondsen

De code pensioenfondsen is gemaakt door de Stichting van de Arbeid en de Pensioenfederatie. De Pensioenfederatie is de overkoepelende organisatie voor pensioenfondsen in Nederland. De Stichting van de Arbeid is het landelijk overlegorgaan van de organisaties van werkgevers en werknemers in Nederland. De code geeft normen voor goed pensioenfondsbestuur. In de code staat bijvoorbeeld hoe het bestuur en het verantwoordingsorgaan beter kunnen functioneren. En hoe ze inzichtelijk kunnen maken wat ze doen. Verder geeft de code tips en regels voor het opstellen van integraal risicomanagement, beloningsbeleid, diversiteitsbeleid en verantwoorde beleggingen. De code geeft ook aanwijzingen over de procedure bij de benoeming van bestuursleden. En over de samenstelling van andere interne organen en de zittingsduur van hun leden. Sinds 1 januari 2014 moeten pensioenfondsen laten zien dat ze volgens de code werken. Het bestuur van het PWRI vindt de code heel nuttig.

Goed bestuur

De bestuursstructuur van het PWRI krijgt veel aandacht. Want het bestuur van het PWRI vindt goed bestuur van het fonds belangrijk. Hoe de bestuursstructuur eruitziet, leest u in het hoofdstuk Wat is en doet het PWRI. Een voorbeeld van goed bestuur is de manier waarop het bestuur de Wet versterking bestuur pensioenfondsen heeft ingevoerd. Andere voorbeelden van goed bestuur zijn de navolging van de code pensioenfondsen, het professionaliseringsplan en de jaarlijkse zelfevaluatie.

Professionaliseringsplan

Het bestuur zorgt ervoor dat alle bestuursleden voldoende kennis hebben om hun taak goed te kunnen uitvoeren. En dat ze die kennis ook bijhouden. In 2014 volgden de bestuursleden daarom opleidingen. Soms alleen en soms als commissie of als bestuur.

In 2014 volgde het bestuur bijvoorbeeld met de sociale partners een opleiding over het nFTK. Ook bezocht het bestuur een studiemiddag door professor Lutjens, hoogleraar Pensioenrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam, over de rolverdeling tussen bestuur en sociale partners. Het PWRI herziet het professionaliseringsplan elk jaar en maakt dan een plan voor het volgen van opleidingen.

Zelfevaluatie

Het bestuur voert elk jaar een zelfevaluatie uit. Dat gebeurt altijd in de januarimaand die volgt op het jaar dat het bestuur wil evalueren. In januari 2015 keken de bestuursleden terug op 2014. Maar eerst sprak de voorzitter van het bestuur met alle bestuursleden afzonderlijk. Een externe deskundige begeleidde het bestuur bij de zelfevaluatie. Ook deze externe deskundige sprak eerst een-op-een met alle bestuursleden en met de directeur van het bestuursbureau. In 2014 pakte het bestuur verbeteringen op uit de zelfevaluatie 2013. Een voorbeeld is het rouleren van het voorzitterschap van de commissies. Verder is het beloningsbeleid van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht vereenvoudigd.

Diversiteit

Het bestuur van het PWRI streeft naar een zo veelzijdig mogelijke samenstelling van het bestuur. En naar een goede afspiegeling van het fondsbestand in het pensioenfondsbestuur. Daarbij houdt het bestuur zowel rekening met leeftijd en geslacht als met kennis en competenties. Bij de invulling van de vacatures die in 2014 ontstonden, heeft het bestuur daarom gezocht naar vrouwelijke kandidaten. In 2014 is namens de gepensioneerden mevrouw Oomen-Ruijten benoemd. In 2015 is mevrouw Wiselius benoemd als een van de leden namens de werkgevers. Alle bestuursleden zijn ouder dan 40 jaar.

Gedragscode

Het bestuur heeft een externe compliance officer. Deze compliance officer bewaakt de naleving van de Gedragscode en rapporteert daarover jaarlijks aan het bestuur. Sinds midden 2014 heeft het PWRI ook een interne compliance officer. Aan deze compliance officer kunnen het bestuur en het bestuursbureau al hun vragen over compliance stellen.

Naleving wet- en regelgeving

Het PWRI volgde in 2014 de wet- en regelgeving zo goed mogelijk. Het PWRI constateerde dat het versturen van start- en stopbrieven in 2014 niet altijd binnen de wettelijke termijnen plaatsvond. De oorzaak was een systeemwijziging bij de pensioenuitvoerder. Hierdoor ontstond vertraging in het verwerken van een aantal wijzigingen. Dit meldde het PWRI bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Het PWRI diende een plan van aanpak in bij de AFM en De Nederlandsche Bank (DNB). Aan het PWRI zijn in 2014 geen boetes opgelegd.

Verslag van het bestuur 4 Ontwikkelingen in 2014

„Door de Wet versterking bestuur pensioenfondsen veranderde de bestuursstructuur van het PWRI."

Anja Lingsveld-Keijser,
gastvrouw gemeente Vlaardingen, gedetacheerd vanuit TBV Vlaardingen

5 Risicomanagement

Wat doet het PWRI om risico's te beheersen?

Marco Kastelein, bestuurslid, plaatsvervangend vicevoorzitter en voorzitter auditcommissie:
'Het PWRI beheert de pensioenen van 200.000 mensen. Daarvoor innen we pensioenpremies en beleggen we geld. En we keren pensioen uit. We willen dat dit allemaal goed verloopt. Dan is goed risicomanagement belangrijk. Met risicomanagement maken we zichtbaar welke risico's we lopen. Ook bekijken we of en hoe we die risico's beheersen. Ons risicomanagement wordt steeds professioneler. In 2014 hebben we een risicomanager aangenomen. Dat is iemand die zich alleen met risicomanagement bezighoudt. En we hebben een hulpmiddel aangeschaft: een risico-tool. Dat is software om risico's in de gaten te houden. Daarmee kunnen we in één oogopslag zien hoe het met onze risico's gaat. In 2014 hebben we ook goed gekeken naar de contracten met onze uitvoerders. Want het PWRI doet niet alles zelf. Veel taken besteden we uit. Bijvoorbeeld het vermogensbeheer en de pensioenadministratie. Ook daaraan zijn risico's verbonden. Die risico's willen we beperken door goede afspraken te maken. Via rapportages en gesprekken houden we in de gaten of de uitvoerders zich aan de afspraken houden. En of zij hun eigen risicomanagement goed op orde hebben.'

Een pensioenfonds loopt verschillende soorten risico's. In dit hoofdstuk leest u welke risico's dit zijn. En hoe het PWRI met deze risico's omgaat. Soms neemt het PWRI bewust risico's. Bijvoorbeeld om rendement te halen. Want rendement is nodig om de pensioenen te betalen en om toeslag op de pensioenen te kunnen verlenen. Daarvoor neemt het fonds beleggingsrisico's. Andere risico's probeert het PWRI juist te beperken. Het PWRI gebruikt risicomanagement om de risico's zichtbaar te maken en te beheersen.

Wie doet wat

Het vermogensbeheer en de pensioenadministratie zijn belangrijke taken van een pensioenfonds. Het PWRI besteedt deze taken uit. Dat doet het PWRI niet zomaar, er is een goede reden voor. Het PWRI vindt dat gespecialiseerde professionele organisaties het beter kunnen dan het fonds zelf. Het PWRI heeft twee vermogensbeheerders. F&C beheert het grootste deel van de beleggingen. Syntrus Achmea Real Estate & Finance beheert de beleggingen in vastgoed en hypotheken. Het pensioenbeheer besteedt het PWRI uit aan APG. Het pensioenbeheer omvat de pensioenadministratie, de pensioenuitkeringen en – in samenwerking met het bestuursbureau – ondersteuning van het bestuur.

Het bestuur neemt de beslissingen. De bestuurlijke commissies adviseren het bestuur over risico's die bij de beslissingen horen. De risicomanager van het bestuursbureau ondersteunt de commissies daarbij.
De auditcommissie kijkt naar het totale risicomanagement. De auditcommissie houdt zich daarnaast specifiek bezig met de risico's van het uitbesteden van het pensioenbeheer. De beleggingscommissie houdt zich bezig met de risico's van beleggingen, de dekkingsgraad en het uitbesteden van het vermogensbeheer. Meer informatie hierover vindt u in het hoofdstuk Vermogensbeheer.

Het PWRI houdt rekening met twee soorten risico's:
• financiële risico's;
• niet-financiële risico's.
In het schema ziet u welke risicocategorieën het PWRI binnen deze twee soorten onderscheidt.

Financiële risico's	Niet-financiële risico's
Verzekeringstechnisch risico	Uitbestedingsrisico
Renterisico	Operationeel risico
Marktrisico	IT-risico
Kredietrisico	Juridisch risico
Valutarisico	Omgevingsrisico
Liquiditeitsrisico	Communicatierisico
Tegenpartijrisico	Integriteitsrisico

Financiële risico's
Van alle financiële risico's hebben het renterisico en het marktrisico het meeste invloed op het vermogen. Het renterisico is het risico dat de rente stijgt of daalt. Het marktrisico is het risico dat de waarde van aandelen en andere beleggingen stijgt of daalt. Om de financiële risico's zo goed mogelijk te beheersen heeft het PWRI een strategische beleggingsvisie. Deze visie is afgeleid van de missie van het PWRI: een zo goed mogelijk pensioen tegen zo verantwoord mogelijke kosten. Die visie vertaalt het PWRI naar een jaarlijks beleggingsplan. Zo ontstaat een juiste balans tussen risico en rendement. En is het PWRI in staat om de risico's die horen bij zijn ambitieniveau goed te beheersen. Zowel op de korte termijn als op de lange termijn.

Niet-financiële risico's
Het belangrijkste niet-financiële risico is het uitbestedingsrisico. Dat is het risico dat de continuïteit of de kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden gevaar loopt. Om dit risico te beheersen maakt het PWRI gedetailleerde afspraken met de uitvoerders. Het operationeel risico is het risico dat de uitvoerder de bedrijfsprocessen niet goed inricht en niet goed uitvoert. Een voorbeeld van IT-risico is dat computers het niet meer doen. Het juridisch risico hangt samen met nieuwe wetgeving. Net als andere pensioenfondsen heeft het PWRI te maken met nieuwe wetgeving. Bijvoorbeeld het nieuw Financieel Toetsingskader. Voor het PWRI zijn ook de gevolgen van de Participatiewet groot. Meer informatie over nieuwe wetgeving vindt u in het hoofdstuk Ontwikkelingen in 2014.

Integraal risicomanagement
Vroeger keken pensioenfondsen vooral naar de financiële risico's. Tegenwoordig besteden pensioenfondsen ook steeds meer aandacht aan de niet-financiële risico's. Dat is integraal risicomanagement. Integraal berekent 'volledig'. Het PWRI kijkt dus naar alle risico's.
En naar de samenhang tussen de risico's.
Het PWRI besteedt taken uit, maar blijft verantwoordelijk voor de dienstverlening. Daarom wil het PWRI weten hoe de uitvoerders hun taken uitvoeren. Bijvoorbeeld: Zijn de gegevens van de deelnemers goed beveiligd? Zijn de pensioenuitkeringen altijd op tijd en juist? Belegt de vermogensbeheerder het geld zoals afgesproken is? En houdt de vermogensbeheerder zich aan de regels? Dit zijn zomaar enkele vragen. Waar het om gaat is, dat elke vraag gesteld en beantwoord moet kunnen worden. Want dan weet het PWRI welke risico's het fonds loopt. En ook welke risico's de deelnemers lopen. Met integraal risicomanagement stelt en beantwoordt het PWRI elke denkbare vraag. Daarvoor zijn alle risico's in categorieën verdeeld. Welke categorieën dit zijn, staat in het schema eerder in dit hoofdstuk. Het PWRI beschrijft elke categorie uitgebreid. Bijvoorbeeld: Wat is de kans dat een risico optreedt? Hoe groot zijn de gevolgen? En welke maatregelen kan het PWRI nemen om het risico onder controle te houden?

Risico's onder controle houden
Het PWRI neemt verschillende maatregelen om risico's onder controle te houden. Er zijn bijvoorbeeld goede contractuele afspraken met de uitvoerders van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer. De contractuele afspraken zijn uitgewerkt in operationele afspraken. Een operationele afspraak beschrijft de uitvoering in detail. Met de pensioenuitvoerder maakt het PWRI bijvoorbeeld afspraken over de termijn waarbinnen een nieuwe deelnemer een startbrief ontvangt. En over de termijn waarbinnen een uit dienst tredende deelnemer een stopbrief ontvangt. Met de vermogensbeheerder spreekt het PWRI bijvoorbeeld af waarin belegd moet worden.

Hoe weet het PWRI dat de uitvoerders zich aan de afspraken houden? Allereerst rapporteren de uitvoerders regelmatig hierover. Het PWRI vraagt onafhankelijke adviseurs om te controleren of de rapportages de juiste informatie bevatten. Maar het bestuur wil natuurlijk constant op de hoogte zijn. Niet alleen wanneer er een rapportage verschijnt. Of wanneer er iets mis gaat. Anders kan het bestuur niet beoordelen of een uitvoerder op tijd de juiste maatregelen neemt. Het bestuursbureau en de risicomanager zorgen dat het bestuur altijd op de hoogte is. Zij houden steeds contact met de uitvoerders. Zo krijgen het bestuursbureau en de risicomanager informatie over de risico's die verbonden zijn aan de dienstverlening voor het PWRI. Ook kijken ze of de dienstverlening van de uitvoerders voldoet aan de eisen die het PWRI stelt. Ondertussen beoordeelt de auditcommissie of het risicomanagement goed loopt binnen het bestuursbureau. En als de risicomanager risico's signaleert die niet goed onder controle zijn, rapporteert de auditcommissie dit aan het bestuur. Het bestuur kan dan besluiten om maatregelen te nemen.

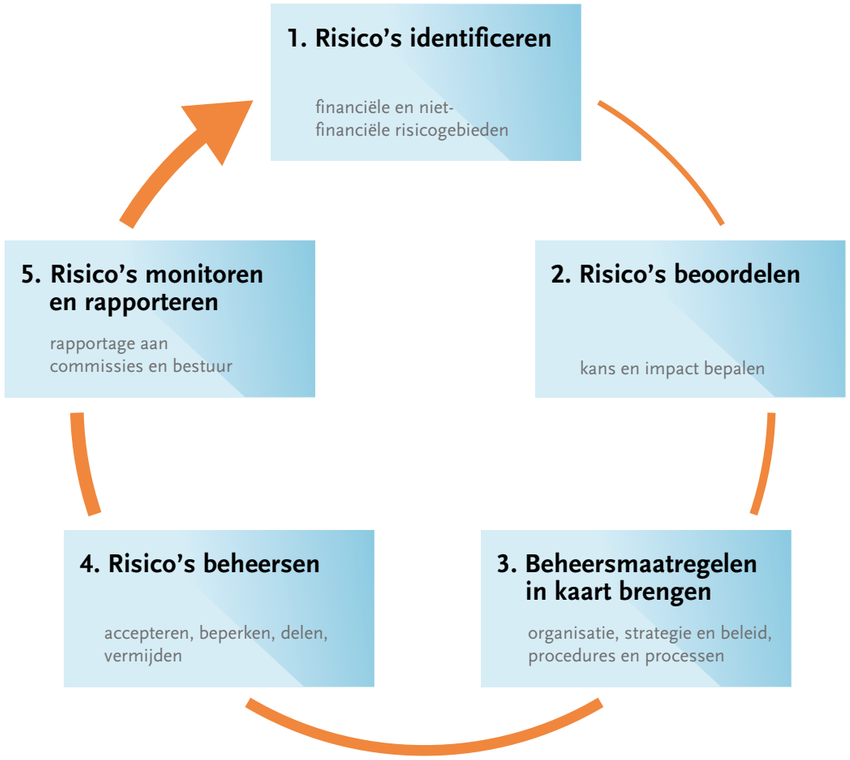
Bereikt in 2014
Het PWRI stelde de taken en verantwoordelijkheden op het gebied van risicomanagement opnieuw vast. Daarnaast formuleerde het PWRI de overeenkomst met de vermogensbeheerder scherper. De aansprakelijkheid voor juridische risico's kreeg bijvoorbeeld aandacht. Het PWRI omschreef duidelijk wie wanneer aansprakelijk is: de uitvoerders of het PWRI zelf. In het uitbestedingsbeleid beschreef het PWRI wanneer het bestuur van het PWRI het verantwoord

vindt om taken uit te besteden aan externe partijen. Hiermee komt het PWRI tegemoet aan een eis van De Nederlandsche Bank (DNB). Want DNB vindt het heel belangrijk dat een pensioenfonds goed op de hoogte is van de risico's van het uitbesteden van activiteiten. Verder schafte het PWRI een risico-tool aan. Met deze software kan het PWRI zijn risico's systematisch meten en vastleggen, op elk moment.

In 2014 zette DNB drie enquêtes uit bij een aantal pensioenfondsen, waaronder het PWRI. De enquêtes ging over belangenverstrengeling, beheersing van het renterisico en beheersing van het IT-risico. Het PWRI beantwoordde de enquêtes. Een reactie van DNB verwacht het PWRI in de loop van 2015. Doordat het fonds in 2014 rechtstreeks contact legde met de risicomanagementafdelingen van de uitvoerders, kon het PWRI de vragen goed beantwoorden. Met de invoering van de eigen risico-tool voldoet het PWRI bovendien aan de richtlijnen voor integraal risicomanagement van DNB.

De risico-tool van het PWRI

Het PWRI is 2015 goed begonnen met het in gebruik nemen van de risico-tool.
In het schema hieronder ziet u hoe het proces van risicomanagement verloopt.

Met de risico-tool legt het PWRI alle vijf stappen in dit proces vast. De risicomanager legt per kwartaal verantwoording af aan het bestuur. En eventueel ook aan de externe toezichthouders DNB en AFM.

Voornemens voor 2015

Ook in 2015 volgt het PWRI met risicomanagement de belangrijke ontwikkelingen:
- nieuwe wetgeving (nieuw Financieel Toetsingskader);
- omgaan met de onzekerheden in de financiële wereld (lage rente, beweeglijke aandelenmarkt, gevolgen van politieke en economische instabiliteit);
- de Participatiewet (het fonds heeft geen nieuwe toetreders meer).

De Participatiewet heeft zulke grote gevolgen dat het PWRI moet nadenken over de toekomst. Het bestuur onderzoekt verschillende mogelijkheden voor de toekomst. Elke mogelijkheid brengt eigen risico's met zich mee. Met risicomanagement brengt het PWRI deze risico's in kaart.

Daarnaast voert het PWRI in 2015 het dagelijkse risicomanagement uit. Dat betekent: samen met de uitvoerders en de adviseurs de risico's van het pensioenbeheer en het vermogensbeheer kennen en onder controle houden.

6 Communicatie

Hoe komt het PWRI met mij in contact?

Albert Vink, bestuurslid en voorzitter communicatiecommissie:
'Het PWRI komt op veel manieren met zijn deelnemers in contact. Via brieven, de website, de Flits, filmpjes en bijeenkomsten. Daarnaast doet het PWRI altijd nog wat extra's. Heel aardig vond ik de kaart die we in 2014 stuurden naar deelnemers die in juni of juli 60 jaar werden. Op de kaart stond: "Gefeliciteerd met je verjaardag. Binnenkort ga je met pensioen. Denk je daar wel eens over na? En wat wil je voor je pensionering graag nog doen?" Van die droomwensen hebben we een prijsvraag gemaakt: de droomactie. We vroegen de deelnemers om hun wens naar ons terug te sturen. Veel deelnemers hebben dat gedaan. Dat waren allemaal prachtige wensen. Eén was de allermooiste en die hebben we in vervulling laten gaan. Deze deelnemer wilde graag een keer uit eten met zijn kinderen, zijn pleegkind en kleinkinderen. Het was een groot succes. We maakten er ook een filmpje van. In 2015 doen we de droomactie weer! Verder zijn we in 2014 naar onze deelnemers toegegaan. Bij werkgevers organiseerden we bijeenkomsten. Hier informeerden we onze deelnemers over met pensioen gaan. In 2014 zijn we ook begonnen met een steviger rol voor afdelingshoofden personeelszaken bij werkgevers. Zij krijgen van ons meer informatie over de pensioenregeling van het PWRI. Zodat zij een schakel kunnen zijn tussen onze deelnemers op de werkvloer en het PWRI. In 2015 gaan we hiermee door. Minder leuk in 2014 was het onderzoek van de Autoriteit Financiële Markten. Zij vonden onze brieven aan deelnemers nog niet op alle punten goed. Daar gaan we in 2015 hard aan werken.'

In dit hoofdstuk leest u hoe het PWRI met zijn deelnemers, gepensioneerden en werkgevers communiceert. En hoe het PWRI die communicatie nog beter wil maken. Want het PWRI vindt communicatie belangrijk. Deelnemers, gepensioneerden en werkgevers moeten goede informatie krijgen. Bijvoorbeeld over de pensioenregeling, over de beleggingsresultaten van het fonds en over grote veranderingen. Een grote verandering in 2014 was de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Daardoor veranderde de bestuursstructuur van het PWRI. Het verantwoordingsorgaan kreeg meer leden. Deelnemers en gepensioneerden konden die leden kiezen. Het PWRI organiseerde hiervoor verkiezingen, met een verkiezingscampagne. Daarnaast startte het PWRI in 2014 een activeringscampagne, om de actieve deelnemers meer bij het PWRI te betrekken. De campagne was succesvol. Het PWRI won er ook een prijs mee: de PBM-prijs voor 'beste in communicatie met deelnemers, gepensioneerden en slapers.' Ook aan de werkgevers besteedde het PWRI extra aandacht. Eind 2014 startte een onderzoek onder werkgevers. Over al deze activiteiten leest u in dit hoofdstuk. Verder vindt u hier informatie over andere communicatie-activiteiten. En over de communicatieplannen van het PWRI.

Richard Lissenberg,
medewerker groenvoorziening en zwerfafval TBV Vlaardingen

Communicatiebeleid 2015

In 2012 maakte het PWRI een communicatiebeleidsplan voor de periode 2013-2016. Dit beleidsplan is de basis voor de communicatie van het PWRI. In het beleidsplan staat bijvoorbeeld dat het PWRI deelnemers zichtbaarder wil maken en werkgevers beter wil bedienen. Het PWRI wil zijn deelnemers goed kennen. Bijvoorbeeld door onderzoek te doen. Zodat het PWRI de communicatiemiddelen kan aanpassen aan zijn doelgroep.

Communicatiebeleidsplan 2016-2019

In 2015 werkt het PWRI aan een nieuw communicatiebeleidsplan voor de periode 2016-2019. Contact tussen het PWRI en zijn deelnemers is de basis van dit plan. Dat kan rechtstreeks. Maar soms is het beter om contact te maken via de sociale omgeving. Bijvoorbeeld via de werkgever. Voor de deelnemers van het PWRI is de werkgever een belangrijke bron van informatie over pensioen. Zo ontstaat unieke communicatie. Die de deelnemers ervaren als persoonlijk.

Communicatie-actieplan

Het PWRI maakt ieder jaar een communicatie-actieplan. Het actieplan beschrijft de communicatie-activiteiten voor dat jaar. Het is de vertaling van het communicatiebeleidsplan naar concrete activiteiten. Bijvoorbeeld: Welke communicatiemiddelen gebruikt het PWRI? Wat zijn de doelgroepen en wat is het doel van de communicatie? En hoe duur mag het zijn? Alle communicatie-activiteiten van het PWRI in 2014 pasten in het actieplan 2014.

In 2014 maakte het PWRI het communicatie-actieplan voor 2015. Op 14 oktober 2014 keurde de communicatiecommissie het communicatie-actieplan 2015 goed. In het actieplan beantwoordt het PWRI belangrijke vragen voor 2015:

- Hoe kan communicatie bijdragen aan het vertrouwen van de doelgroepen?
- Hoe kan communicatie bijdragen aan veranderingen die nodig zijn?

Het actieplan 2015 schenkt bijvoorbeeld aandacht aan gelaagdheid van de communicatie. Dat betekent dat elke doelgroep zo veel mogelijk passende informatie krijgt. Ook beschrijft het PWRI een vijfde doelgroep naast de vier bestaande belangrijkste doelgroepen. De vier belangrijkste doelgroepen zijn de actieve deelnemers, de gepensioneerden, de voormalige deelnemers en de werkgevers. De vijfde, nieuwe doelgroep zijn de steunzenders. Steunzenders zijn informatiebronnen buiten het PWRI die een rol spelen voor de deelnemers en gepensioneerden. Zij kunnen deelnemers en gepensioneerden informatie geven over hun pensioen. Voorbeelden van steunzenders zijn zaakbehartigers en de sociale omgeving van de deelnemers en gepensioneerden. Zaakbehartigers zijn mensen die namens onze deelnemers vragen stellen over en dingen regelen voor hun pensioen.

Vertrouwen is belangrijk. Deelnemers en gepensioneerden kunnen erop vertrouwen dat het PWRI er alles aan doet om de pensioenpremies betaalbaar en de pensioenen op peil te houden. Het PWRI geeft vertrouwen door inzicht te bieden in persoonlijke gevolgen. Bijvoorbeeld met concrete voorbeelden. De kernboodschap in alle communicatie is: ‘Er verandert veel. Dan is eerlijke en duidelijke informatie belangrijk. Het PWRI zorgt daarvoor. Het PWRI is er voor u.’

Communicatiethema’s 2015

Het PWRI wil allereerst zijn doelgroepen bereiken. Pas dan kan het PWRI aan informatie- en kennisoverdracht werken. En vanuit informatie en kennis kan het fonds vertrouwen en bewustzijn opbouwen. Dit doet het PWRI door de doelgroepen op de juiste momenten van de juiste informatie te voorzien. Zodat ze zelf keuzes kunnen maken of weten bij wie ze terecht kunnen voor meer informatie. Hiervoor benoemt het PWRI de volgende communicatiethema’s:

- Eenvoudig taalgebruik (B1) en gebruiksvriendelijke en toegankelijke communicatiemiddelen zijn de basis van de communicatie. Het PWRI streeft naar nog eenvoudiger taalgebruik (A2) in toplagen van de communicatie.
- Bij de doelgroep van het PWRI passen aantrekkelijke middelen en projecten. Alleen zo kan het PWRI zijn deelnemers verleiden om vaker stil te staan bij pensioenvraagstukken.
- Het PWRI verdeelt de actieve deelnemers in leeftijdsgroepen. Jongere deelnemers kunnen andere informatie krijgen dan deelnemers van 60 jaar en ouder, die op weg zijn naar hun pensioen.
- Het PWRI heeft aandacht voor de sociale omgeving van deelnemers en gepensioneerden. En zet deze in waar dat kan.
- Het PWRI faciliteert werkgevers met kennis en gebruiksvriendelijke middelen. Deze kennis en middelen kunnen de werkgevers inzetten voor uitleg aan werknemers.
- Het PWRI zorgt voor transparantie en voldoende (proces)informatie over veranderingen in het pensioenfonds.

Vanzelfsprekend voldoen de communicatie-activiteiten van het PWRI in 2015 aan de gewone wettelijke eisen.

Onderzoek Autoriteit Financiële Markten (AFM)

In 2014 deed de Autoriteit Financiële Markten (AFM) onderzoek naar de informatie die deelnemers krijgen als ze met pensioen gaan. Bij dertig pensioenfondsen onderzocht de AFM in totaal 153 dossiers. Ook bij het PWRI. Daaruit bleek dat het taalniveau van de informatie van het PWRI soms nog te hoog is. Ook ontbraken er gegevens. Het PWRI scoorde op geen enkel onderdeel slecht. Maar er is wel ruimte voor verbetering. Daar werkt het PWRI hard aan. Binnen de communicatiecommissie is een speciale projectgroep opgericht. Dit past bij het streven van het PWRI naar eenvoudig taalgebruik en tijdige, juiste, volledige en begrijpelijke communicatie. Precies zoals het PWRI het verwoordt in het communicatiebeleidsplan en de communicatie-actieplannen.

Kwalitatief en kwantitatief onderzoek

Het PWRI doet veel onderzoeken om informatie van en over zijn doelgroepen te krijgen. In 2014 heeft het PWRI bijvoorbeeld een kwalitatief onderzoek gedaan naar risicobereidheid. Het PWRI wilde het volgende graag weten:

- Welke risico’s vinden de deelnemers, gepensioneerden en werkgevers acceptabel bij de beleggingen en de ambitie van het pensioenfonds?
- Hoeveel zekerheid willen de deelnemers, gepensioneerden en werkgevers als het gaat om de verplichtingen? De verplichtingen zijn de opgebouwde pensioenen en de pensioenuitkeringen.

Het PWRI organiseerde vier gesprekken. Bij elk gesprek waren twee deelnemers, één gepensioneerde en één werkgever aanwezig. Uit de gesprekken bleek dat de risicohouding van de deelnemers, gepensioneerden en werkgevers ‘behoudend’ tot ‘zeer behoudend’ is. Omdat het kwalitatief onderzoek al erg complex was, besloot het bestuur geen aanvullend kwantitatief onderzoek uit te voeren.

Naast het onderzoek naar risicobereidheid deed het PWRI nog meer onderzoeken. Andere onderzoeken gaan in 2015 van start.

- 2013: kwantitatief deelnemersonderzoek 'informatiebehoefte'
  De belangrijkste conclusie van dit onderzoek was dat in de communicatie met deelnemers 5 P's belangrijk zijn: persoonlijk contact, per post, op papier, met plaatjes en 'platslaan'. Platslaan betekent dat de informatie zo eenvoudig mogelijk is.
- 2014: online onderzoek website
  De belangrijkste conclusie van dit onderzoek was dat MijnPWRI de meest bezochte webpagina is. Daarna volgt de pagina contact.
- 2014/2015: kwalitatief en kwantitatief onderzoek werkgevers
  Het PWRI wil de werkgever beter bedienen. Met dit onderzoek kijkt het PWRI wat het effect is van die extra inzet. Dit onderzoek is eind 2014 gestart en loopt door in 2015.
- 2014/2015: monitoren social media
  De voorlopige conclusie van dit onderzoek is dat er geen tot weinig gesprekken over het PWRI op social media voorkomen. Dit onderzoek loopt door in 2015.
- 2015: kwantitatief onderzoek deelnemers en zaakbehartigers
  Dit onderzoek start in 2015. Het onderzoek is vergelijkbaar met het deelnemersonderzoek uit 2013. Maar deze keer betrekt het PWRI ook de zaakbehartigers. Het PWRI is benieuwd wat de zaakbehartigers van de communicatiemiddelen van het fonds vinden. En of zij mogelijkheden zien voor meer digitale communicatie.

Klankbordgroepen

Het PWRI vindt direct contact met zijn deelnemers en werkgevers heel belangrijk. In 2014 waren er drie bijeenkomsten met de klankbordgroep werkgevers en drie bijeenkomsten met de klankbordgroep deelnemers.

Klankbordgroep werkgevers

In 2014 namen twee leden afscheid van de klankbordgroep werkgevers en kwam er één nieuw lid bij. De klankbordgroep bestaat nu uit tien werkgevers. De belangrijkste onderwerpen van de drie bijeenkomsten waren:

- werkgeversonderzoek;
- werkgeversbijeenkomsten PWRI Pensioenplein;
- deelnemersbijeenkomsten;
- evaluatie van de communicatie rondom de verkiezingen voor het verantwoordingsorgaan;
- de Flitsen;
- het Uniform Pensioenoverzicht (UPO);
- diverse filmpjes;
- de activeringscampagne.

Klankbordgroep deelnemers

In 2014 werd de klankbordgroep deelnemers uitgebreid met één nieuw lid. De klankbordgroep bestaat nu uit 12 leden. Ook de gepensioneerden zijn vertegenwoordigd. De belangrijkste onderwerpen van de drie bijeenkomsten waren:

- evaluatie van de communicatie rondom de verkiezingen voor het verantwoordingsorgaan;
- de Flitsen;
- het Uniform Pensioenoverzicht (UPO);
- diverse filmpjes;
- de activeringscampagne.

Communicatie-activiteiten in 2014

Verkiezingen verantwoordingsorgaan nieuwe stijl

Op 1 juli 2014 ging de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in werking. Als gevolg van deze wet veranderde het verantwoordingsorgaan. Het kreeg meer leden en een nieuwe taak. In het verantwoordingsorgaan zitten vijf leden namens de aangesloten werkgevers. Daarnaast zijn er tien zetels voor vertegenwoordigers van de deelnemers en vertegenwoordigers van de gepensioneerden. De deelnemers konden deze vertegenwoordigers kiezen.
Hiervoor organiseerde het PWRI verkiezingen. Ook voerde het PWRI campagne. In december 2013 kregen de actieve deelnemers en de gepensioneerden een extra Flits. Daarin konden ze alles lezen over de verkiezingen. En ook hoe ze zich kandidaat konden stellen voor het verantwoordingsorgaan. In januari 2014 verstuurde het PWRI een verkiezingskrant. Hierin stond informatie over de kandidaten. Ook maakte het PWRI een speciale webpagina over de verkiezingen: www.pwri.nl/verkiezingen. De verkiezingen vonden plaats in februari 2014. De deelnemers konden stemmen via de website of via een ingevuld stembiljet per post. Ruim 18.000 deelnemers en gepensioneerden brachten een stem uit. Van de actieve deelnemers was dat 9,4%, van de gepensioneerden 20,8%. Opvallend was dat de meesten per post stemden. Slechts 7% van de stemmen kwam binnen via de website.

Flits

In 2014 ontvingen de deelnemers meer Flitsen dan in andere jaren. Twee keer een normale editie en twee keer een speciale uitgave. De normale edities verschenen in april en september. De twee speciale edities van de Flits brachten een actueel thema onder de aandacht.
In januari 2014 verscheen de verkiezingskrant en in december 2014 verscheen een special over de nieuwe situatie in 2015.
Het PWRI vergrootte in 2014 het formaat van de Flits. De rubriek 'De werkplek van...' heeft nu meer ruimte. Met een groter lettertype verbeterde het PWRI de leesbaarheid. In 2014 introduceerde het PWRI ook een Flits voor gepensioneerden. In juni 2014 ontvingen de gepensioneerden deze Flits voor de eerste keer.

Deze Flits maakte het PWRI speciaal voor de leden van de Eerste Kamer

Uniform Pensioenoverzicht (UPO)

Het PWRI vindt het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) een belangrijk communicatiemiddel. Daarom besteedde het PWRI hier extra aandacht aan. Het PWRI verzond het UPO in augustus 2014. Net als vorig jaar kregen alle deelnemers eerst een persoonlijke kaart. Hierop stond dat ze het UPO binnenkort zouden ontvangen. Ook verwees de kaart naar www.pwri.nl. Daar konden de deelnemers een instructiefilmpje vinden. Het filmpje neemt de deelnemer mee langs de onderwerpen op het UPO. Wat staat erin? En wat betekent dat? De kaart was succesvol. En het filmpje is tijdens de UPO-campagne meer dan 1.500 keer bekeken.
In de periode dat het UPO werd verzonden, was het filmpje het meest bekeken onderdeel van de website.

Populair jaarverslag

In juli 2014 stuurde het PWRI alle deelnemers en gepensioneerden het populair jaarverslag. Zij ontvingen dit thuis per post. Net als vorig jaar kreeg het jaarverslag een opvallende vorm. Dit keer koos het PWRI voor een uitvouwbaar magazine, met paginagrote foto's van deelnemers op hun werkplek. Op de achterzijde staan interviews met bestuursleden, in begrijpelijke taal en niet te lang. Ook staan er infographics in het magazine. Infographics zijn informatieve illustraties. In het populair jaarverslag zijn ze gebruikt om cijferinformatie te verbeelden. Met de foto's en de infographics wilde het PWRI de aantrekkelijkheid en leesbaarheid van het populair jaarverslag vergroten.

Website

Naast de Flitsen en het UPO is de website een belangrijke informatiebron. Op de website informeert het PWRI de deelnemers over de actualiteit. Ook vinden de deelnemers hier achtergrondinformatie. Bijvoorbeeld over de pensioenregeling en wat ze moeten doen als hun situatie verandert.
In 2014 plaatste het PWRI 33 nieuwsberichten op de website. Verder wil het PWRI deelnemers meer persoonlijk informeren. Dit doet het PWRI met beeld en geluid. In 2014 plaatste het PWRI twee animaties en drie video's op de website. Deze zijn 3.300 keer bekeken. Ook plaatste het PWRI zeven audiofiles met een transcript van de Flitsen op de website. Deelnemers en gepensioneerden konden de Flitsen dus ook beluisteren. Beeld en geluid verhogen ook de toegankelijkheid van de website. Want bezoekers kunnen de informatie over het PWRI op meer manieren verkrijgen: naast lezen ook horen en zien. Om de toegankelijkheid verder te vergroten verricht het PWRI continu onderzoek naar bezoekersgedrag. En vraagt het PWRI bezoekers om een reactie. De uitkomsten hiervan vertaalt het PWRI naar verbeteringen. Voorbeelden van verbeteringen zijn pagina's aanpassen, teksten herschrijven en onderdelen verplaatsen. In 2014 was het aantal bezoeken aan www.pwri.nl 54.011.

MijnPWRI

Actieve deelnemers kunnen inloggen op hun persoonlijke pensioenomgeving op MijnPWRI. Daarvoor hebben ze een gebruikersnaam en een wachtwoord. Het PWRI heeft MijnPWRI in 2014 niet actief gepromoot. Daardoor is het aantal bezoeken niet echt gestegen vergeleken met 2013 (8.797 bezoeken). In 2014 waren er 9.054 bezoeken aan MijnPWRI.

Het PWRI vindt het belangrijk dat iedereen goed op de hoogte is van zijn pensioen en begrijpt wat er speelt.

Activeringscampagne

In 2014 zocht het PWRI nieuwe, positieve manieren om de actieve deelnemers te bereiken. Daarvoor ontwikkelde het PWRI een activeringscampagne. Als proef stuurde het PWRI een felicitatiekaart naar 1.250 deelnemers die 60 jaar werden en 300 deelnemers die net waren getrouwd. Op de kaart stond een uitnodiging om aan het PWRI te laten weten 'wat ze nog willen doen voordat ze met pensioen gaan'. De inzenders maakten kans op het waarmaken van hun droom. De respons op de uitnodiging was 20%. Bovendien leverde de campagne een fantastisch leuke avond op voor de gelukkige winnaar. Een videoverslag staat op www.pwri.nl. Het PWRI gaat in 2015 door met de activeringscampagne.

Pensioen3daagse

In oktober en november 2014 organiseerde het PWRI net als eerdere jaren het PWRI Pensioenplein. Dit was onderdeel van de Pensioen3Daagse. Het doel van de bijeenkomsten was werkgevers informeren over de veranderingen in pensioenen. Het PWRI wil de werkgevers helpen in de communicatie over pensioen met hun werknemers. Ook kregen de werkgevers inzicht in de actuele ontwikkelingen van het PWRI en pensioen. Nieuw was de inzet van een cartoonist. Deze maakte treffende weergaven van de thema's van de bijeenkomst. Deze grappige invulling waardeerden de werkgevers zeer.
Vergeleken met voorafgaande jaren waren er meer aanmeldingen voor de bijeenkomsten. Ook werden de bijeenkomsten beter bezocht en nam de algemene waardering toe. De deelnemers waren ook tevreden over het inhoudelijke gedeelte.

Verslag van het bestuur 6 Communicatie

„Het PWRI zoekt leuke, nieuwe manieren om zijn deelnemers te bereiken. Zoals de droomactie."

7 Vermogensbeheer

De resultaten van de beleggingen waren goed en toch krijg ik haast geen toeslag op mijn pensioen. Hoe kan dat?

Kees de Wit, bestuurslid en voorzitter beleggingscommissie:
'De beleggingen van het PWRI deden het goed in 2014. Onze vermogensbeheerder behaalde zelfs een outperformance. Dat betekent dat het rendement van de beleggingen hoger was dan de norm. Onze vermogensbeheerder heeft het dus erg goed gedaan. En toch krijgen onze deelnemers maar een hele kleine toeslag op hun pensioen. Dat komt door de lage rente. Door de lage rente stijgen onze verplichtingen. De verplichtingen zijn alle pensioenen die we nu en in de toekomst moeten betalen bij elkaar opgeteld. Daarvoor moeten we geld reserveren. Als de rente laag is, moeten we meer geld voor onze verplichtingen reserveren dan als de rente hoog is. Stel dat wij volgend jaar € 105 pensioen moeten uitkeren. Als de rente 1% is, moeten we daarvoor ongeveer € 104 in kas hebben. Als de rente 5% is, hoeven we maar € 100 in kas te hebben. Bij een pensioenfonds gaat het natuurlijk niet om € 100, maar om miljarden euro's. Op zo'n groot bedrag is het effect van de rente ook groot. Dat onze rendementen in 2014 hoog waren, komt deels ook door de lage rente. Want het PWRI belegt de helft van het vermogen in vastrentende waarden, zoals obligaties. En die zijn veel waard als de rente laag is.'

In het vermogensbeheer heeft het beleggingsbeleid een belangrijke plaats. Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid. Vermogensbeheerders voeren het beleggingsbeleid uit. Het PWRI heeft twee vermogensbeheerders. F&C beheert het grootste deel van de beleggingen. Syntrus Achmea Real Estate & Finance beheert de beleggingen in vastgoed en hypotheken. Het is belangrijk dat de beleggingen van het fonds rendement opleveren. Want de pensioenuitkeringen die het PWRI doet, komen voor een groot deel uit rendement op de beleggingen. Maar het is ook belangrijk dat het fonds niet te veel risico neemt. Toch hoort risico's nemen bij beleggen. Daarom doet het PWRI er alles aan om de risico's verantwoord te houden. Het bestuur van het PWRI besteedt veel aandacht aan het beleggingsbeleid en aan risicomanagement. Meer informatie over het risicomanagement leest u in het hoofdstuk Risicomanagement. In dit hoofdstuk leest u wat het beleggingsbeleid van het PWRI is. En wat de resultaten van de beleggingen waren. Ook vindt u hier informatie over ontwikkelingen in de wereld die invloed hadden op de beleggingen van het PWRI.

Iwan van der Meiden, medewerker buitendienst TBV Vlaardingen

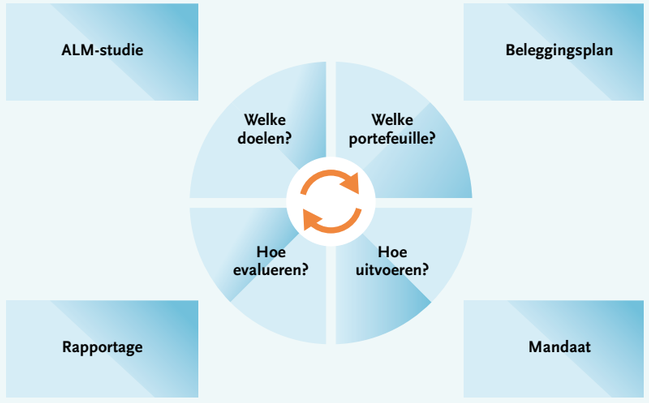
Strategisch beleggingsbeleid

Sinds 1 januari 2013 belegt het PWRI volgens een nieuw strategisch beleggingsbeleid. De structuur van dit beleid is eenvoudig: de beleggingsportefeuille (de beleggingsmix) moet uit 50% vastrentende waarden (obligaties en hypotheken) en 50% zakelijke waarden (aandelen en vastgoed) bestaan. De renteafdekking is 50%. Met de renteafdekking dekt het PWRI het renterisico gedeeltelijk af. Dat is het risico dat de rente stijgt of daalt. De renteafdekking van 50% is een bewuste keuze van het bestuur. De rente is nu heel laag. De kans dat de rente stijgt is dus relatief groot. Als de rente stijgt kan het PWRI daar voor 50% van profiteren. Als de rente straks hoger is, kan het PWRI ook de renteafdekking weer verhogen. In 2013 en 2014 groeide het PWRI naar de nieuwe beleggingsmix toe.

Het strategisch beleggingsbeleid is gebaseerd op de Asset Liability Management-studie (ALM-studie) uit 2012. Wat een ALM-studie is, leest u in het kader hieronder. Behalve de ALM-studie waren de uitgangspunten voor het beleggingsbeleid van het PWRI belangrijk. Die uitgangspunten noemt het PWRI de beleggingsovertuigingen.

Asset Liability Management (ALM)

Het PWRI doet elke drie jaar een Asset Liability Management-studie (ALM-studie). Dit is een verkenning die vijftien jaar vooruit kijkt. De ALM-studie kijkt hoe de financiële positie van het fonds zich mogelijk ontwikkelt. Dat doet de studie op verschillende manieren. Want de studie houdt rekening met verschillende omstandigheden. De ALM-studie kijkt bijvoorbeeld wat er gebeurt als het heel slecht gaat op de beurzen. Of wat er gebeurt als de rente flink stijgt of daalt. Zo begrijpt het bestuur beter welke risico's het pensioenfonds loopt. En hoe beleidskeuzes die risico's kunnen beïnvloeden. De laatste ALM-studie vond plaats in 2012.

Beleggingsovertuigingen

De beleggingsovertuigingen zijn de uitgangspunten voor het beleggingsbeleid van het PWRI. Het PWRI heeft zes beleggingsovertuigingen:

1. Het PWRI is een langetermijnbelegger

Het PWRI heeft langjarige verplichtingen. Het fonds houdt rekening met kortetermijnrisico's, maar richt het beleggingsbeleid vooral op de lange termijn. Daarom legt het PWRI bij de beoordeling van de resultaten de nadruk op de resultaten op de lange termijn.

2. De beleggingen sluiten aan bij de pensioenverplichtingen en de (reële) ambities

Het PWRI belegt om zo goed mogelijk aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. En om de (reële) ambities waar te kunnen maken. Zoals toeslag verlenen. Daarom sluit de verdeling over verschillende vermogenscategorieën zo goed mogelijk aan bij de verplichtingen en de toeslagambitie. Het PWRI gaat uit van een hoger rendement op zakelijke waarden (aandelen en vastgoed) dan op vastrentende waarden (obligaties). Tegelijkertijd beseft het PWRI dat dit tijdelijk anders kan uitpakken. Daar houdt het PWRI rekening mee. Toch vindt het PWRI een te defensief beleggingsbeleid niet verstandig. Daarom belegt het PWRI 50% van de portefeuille in zakelijke waarden.

3. Er bestaat een premie voor minder liquide beleggingen

Het PWRI wil op de lange termijn een beter rendement per eenheid risico. Daarom kiest het PWRI bewust ook voor beleggingen in minder liquide vermogenscategorieën. Liquide betekent dat het fonds de belegging snel in geld kan omzetten. Voorbeelden van minder liquide vermogenscategorieën zijn vastgoed en directe beleggingen in ondernemingen.

4. Houd het eenvoudig!

Het PWRI belegt alleen in vermogenscategorieën waarvan het bestuur de hoofdlijnen kan uitleggen. Deze benadering voorkomt dat het PWRI te ingewikkelde beleggingen doet. In ingewikkelde beleggingen kunnen extra risico's en kosten verscholen zitten. De organisatie en de bijbehorende interne en externe deskundigheid sluiten hierop aan.

5. Markten met een hoge reële groei leveren een hoger rendement

Het PWRI investeert ook in categorieën met een hoog reëel groeipotentieel. Dit zijn bijvoorbeeld opkomende markten en op groei gerichte ondernemingen. Het PWRI verwacht zo op de lange termijn een hoger rendement te behalen.

6. Maatschappelijk verantwoord beleggen is belangrijk

Het PWRI denkt bij het beleggen van de pensioengelden aan mens en milieu. Beleggingen toetst het PWRI aan de uitgangspunten van het maatschappelijk verantwoord beleggen.

Match- en returnportefeuille

De beleggingsportefeuille van het PWRI heeft een matchportefeuille en een returnportefeuille. De matchportefeuille is zo goed mogelijk afgestemd op de verplichtingen. De verplichtingen zijn alle opgebouwde pensioenaanspraken bij elkaar. In de matchportefeuille zitten beleggingen met een toekomstige looptijd die min of meer samenvalt met de looptijd van de pensioenverplichtingen. De beleggingen hebben ook een lage rentegevoeligheid. Hiermee vermindert het fonds het risico dat waardeschommelingen van beleggingen effect op de verplichtingen kunnen hebben. De beleggingen in de matchportefeuille zijn dus afgestemd op de kenmerken van de verplichtingen. De matchportefeuille bestaat uit staatsobligaties, bedrijfsobligaties, hypotheken en de LDI-portefeuille. LDI staat voor Liability Driven Investments. Dat zijn beleggingen in renteswaps voor het afdekken van het renterisico van de verplichtingen. In de returnportefeuille ligt de focus op rendement. Dat rendement gebruikt het fonds om toeslag te verlenen en de pensioenregeling betaalbaar te houden. In de returnportefeuille zitten bijvoorbeeld aandelen, converteerbare obligaties, high-yieldobligaties, obligaties opkomende landen, onroerend goed, alternatieve investeringen en grondstoffen. Converteerbare obligaties zijn obligaties die na verloop van tijd kunnen worden omgezet (geconverteerd) in aandelen. High-yieldobligaties zijn obligaties met een hoger rendement, maar ook een hoger risico.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Sinds 2004 is maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) een onderdeel van het beleggingsbeleid van het PWRI. Dat betekent dat het PWRI niet alleen naar financiële aspecten van beleggingen kijkt. De mens, het milieu en duurzaam ondernemen zijn ook belangrijk. Het PWRI houdt zich aan de wettelijke verplichtingen en volgt de maatschappelijke ontwikkelingen. Wettelijke verplichtingen zijn bijvoorbeeld vastgelegd in de Corporate Governance Code (Code Tabaksblat). En de Verenigde Naties (VN) hebben in 2006 de Principles for Responsible Investment (VNPRI) geschreven. Het PWRI ondertekende de VNPRI.

Het PWRI maakt beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen. De vermogensbeheerder voert dat beleid vervolgens uit. Dat betekent dat de vermogensbeheerder een aantal dingen uitzoekt, voordat hij in een financieel product belegt. Bijvoorbeeld: Hoe gaat het bedrijf met het milieu om? Is het bestuur van het bedrijf deskundig? Neemt het bedrijf zijn verantwoordelijkheid in de maatschappij? Als belegger heeft het PWRI spreek- en stemrecht op vergaderingen van aandeelhouders. Het PWRI gebruikt dit recht actief.
De vermogensbeheerder van het PWRI stemt namens het PWRI. Ook voert de vermogensbeheerder van het PWRI gesprekken met ondernemingen waarin het PWRI belegt. Dit heet ‘engagement’, wat in het Nederlands ‘betrokkenheid’ betekent. Ieder jaar bepaalt de vermogensbeheerder met welke bedrijven hij een gesprek voert en over welke onderwerpen. Hij stelt hiervoor een lijst op. Daarbij kijkt de vermogensbeheerder naar risico’s op het gebied van milieu, maatschappij en het bestuur van de onderneming. En hij houdt rekening met de wensen van het PWRI.

Maatschappij

Op verzoek van het PWRI besteedde de vermogensbeheerder in 2014 aandacht aan het beleid van Nederlandse bedrijven voor mensen met een arbeidsbeperking. De vermogensbeheerder stuurde alle Nederlandse bedrijven waarin het PWRI belegt een brief. Met de vraag wat ze doen voor mensen met een arbeidsbeperking. Alle bedrijven hebben gereageerd. Omdat nog niet alle bedrijven voldoende beleid voor mensen met een arbeidsbeperking hebben, stuurt de vermogensbeheerder in 2015 weer een brief. En de vermogensbeheerder breidt de aanpak uit. In 2015 schrijft hij ook een brief naar buitenlandse bedrijven met Nederlandse vestigingen.

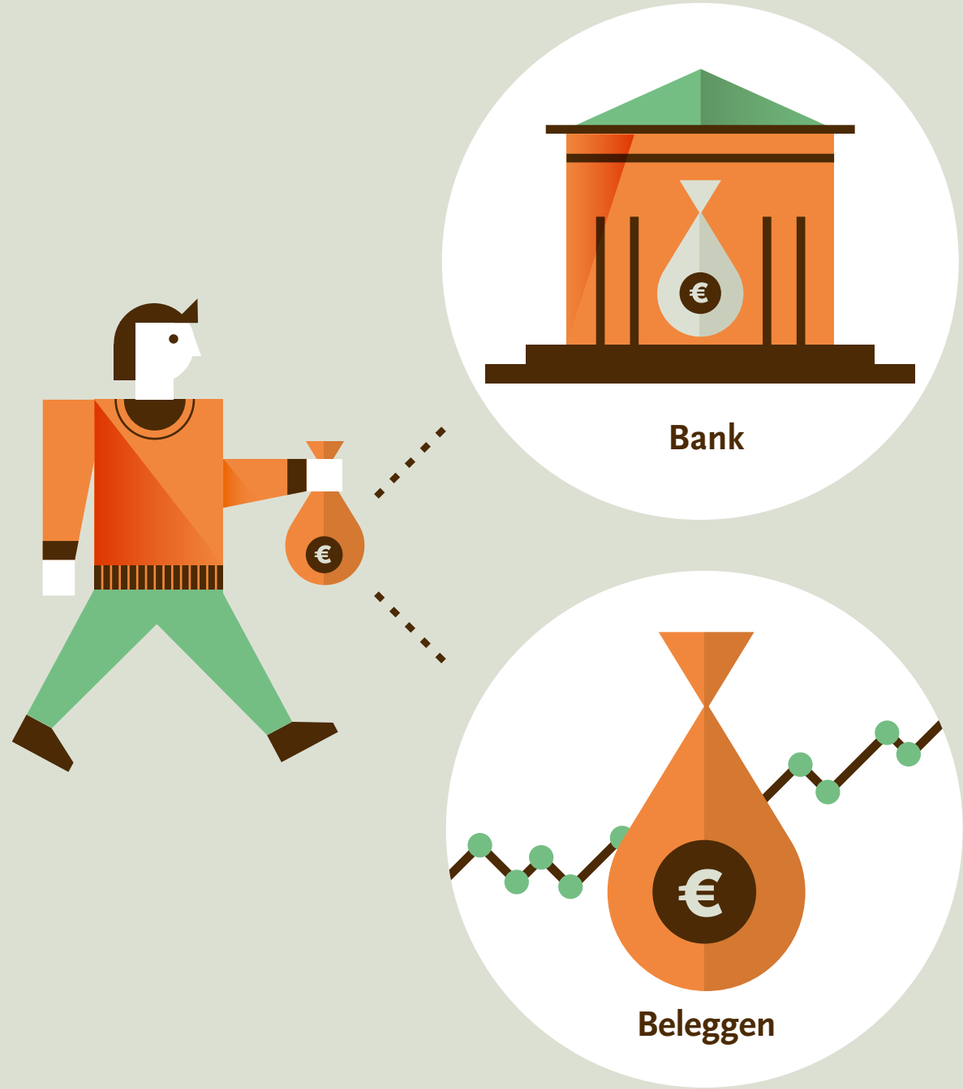
Milieu

In 2015 staat ook de ‘carbon footprint’ van de beleggingsportefeuille op de agenda. Dan onderzoekt de vermogensbeheerder wat de CO_2-uitstoot van de portefeuille is. Vervolgens bepalen de vermogensbeheerder en het bestuur samen wat ze met het resultaat doen.

PWRI aangesloten bij Eumedion

Sinds 22 augustus 2014 is het PWRI deelnemer van Eumedion. Eumedion vertegenwoordigt institutionele beleggers op de gebieden ondernemingsbestuur en duurzaamheid. Samen hebben de ongeveer 70 institutionele beleggers die deelnemer zijn van Eumedion een grote stem.

Het PWRI belegt het geld. Dat levert meer op dan wanneer het op de bank staat.

Wat doet een vermogensbeheerder?

Ernst Hagen, Executive Director Fiduciary Management bij F&C Netherlands:
'Wij beleggen het vermogen van het PWRI. Met als doel de pensioenen te betalen. Liefst met toeslag. Dat beleggen doen we niet zomaar. Wij krijgen van het PWRI duidelijke richtlijnen, gebaseerd op het beleggingsbeleid. Dat beleggingsbeleid kennen wij natuurlijk door en door. Wij weten bijvoorbeeld welke beleggingsovertuigingen het bestuur van het PWRI heeft en houden daar continu rekening mee. Het bestuur streeft naar een evenwichtige beleggingsportefeuille. We leggen niet alle eieren in één mandje. Want een pensioenfonds kan te maken krijgen met een hoge of een lage rente, met inflatie of deflatie. In al die situaties moet het PWRI de pensioenen kunnen betalen. Een van de manieren om dat te bereiken is de beleggingen over verschillende categorieën te verdelen. Denk aan obligaties, aandelen, grondstoffen, verspreid over verschillende landen. Behalve beleggen, hebben wij ook een adviserende rol. We denken mee en helpen het bestuur bij de invulling van de beleggingsportefeuille.

De richtlijnen die wij van het PWRI krijgen, heten een mandaat. Daarin staat precies beschreven wat wij moeten doen. Binnen het mandaat krijgen we wel wat vrijheid om actief te beleggen. Actief beleggen kan een hoger rendement opleveren. Wij benutten die vrijheid goed. Door actief te beleggen hebben we nu al drie jaar op rij een hoger rendement dan de norm voor het PWRI behaald. Ook belangrijk is onze taak om maatschappelijk verantwoord te beleggen. Dat betekent dat we bij alle beleggingen rekening houden met het milieu, de maatschappij en het bestuur van ondernemingen. Binnen deze drie thema's kunnen onze klanten kiezen welke onderwerpen ze belangrijk vinden. Bijvoorbeeld het beloningsbeleid. Voor het PWRI besteden we nu veel aandacht aan het beleid van Nederlandse ondernemingen voor mensen met een arbeidsbeperking.

Natuurlijk moeten we ook verantwoording afleggen over wat we doen. Elke maand en elk kwartaal schrijven we rapporten. In de rapporten staat waarin we beleggen, wat de transacties waren, wat goed ging en wat slecht. We lichten de rapporten ook toe in de beleggingscommissie. En we schrijven elk kwartaal een risicorapportage. Daarin maken we duidelijk wat het effect is van alle beleggingen in alle categorieën. Dat is een heel gedetailleerde rapportage, daarin zijn we vrij uniek.'

Terugblik op de beleggingsportefeuille in 2014

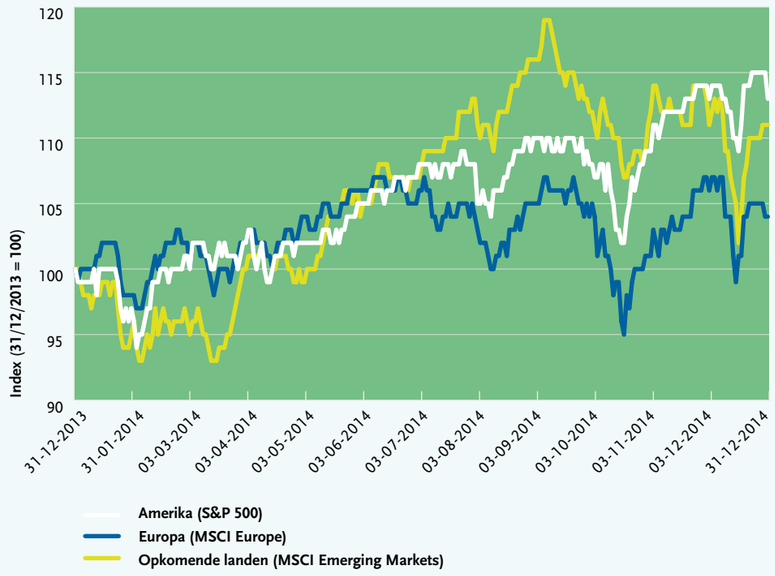
In 2014 was het totale fondsrendement 17,26%. Twee ontwikkelingen droegen in 2014 bij aan het rendement op de beleggingsportefeuille:
- het rendement op aandelen;
- de daling van de rente.

Aandelen

De aandelen deden het vooral goed in de Verenigde Staten. Daar trok de economie sterk aan. De Amerikaanse beurs profiteerde daarvan en steeg met 13%. Het PWRI profiteerde hier ook van: het rendement van de portefeuille Amerikaanse aandelen was 13%. Ook de opkomende landen lieten een mooi rendement zien. Opkomende landen zijn landen als China en Brazilië. Een aantal van deze landen voert belangrijke hervormingen door. En die zijn goed voor de economische groei. Beleggers kregen daardoor weer vertrouwen in de opkomende landen. De beurzen stegen daar gemiddeld met 11%. Het rendement van de portefeuille aandelen opkomende landen van het PWRI was zelfs hoger. Dat rendement was bijna 13%.
Europese aandelen deden het minder goed. De economische groei in Europa viel tegen. Bedrijven maakten weinig winst. Daardoor stegen de beurzen in Europa maar met 4%. Het rendement van de Europese aandelenportefeuille van het PWRI was hoger. Dat rendement was 5%.

Ook op de beleggingen in vastrentende waarden heeft het PWRI goede rendementen gehaald. Vastrentende waarden zijn bijvoorbeeld obligaties en hypotheken. Dat kwam door de dalende rente in 2014. Want als de rente daalt, worden beleggingen in vastrentende waarden meer waard.

Aandelenontwikkeling 2014

Rente

De rente daalde sterk in 2014. Zowel in de Verenigde Staten als in Europa. In Europa ging de 30-jaars rente van 2,7% naar 1,5%. Er zijn drie redenen voor de daling van de rente:

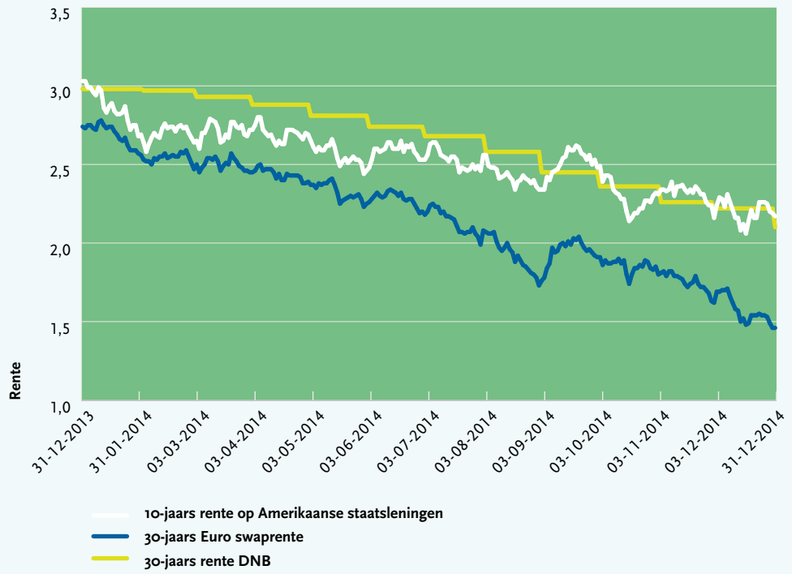
- De economische groei in Europa viel tegen. In het derde kwartaal 2014 was de groei van alle Eurolanden samen maar 0,2%.
- De inflatie daalde verder. Eind 2014 was er zelfs een lichte deflatie in de Eurozone. Deflatie betekent dat de prijzen dalen.
- De Europese Centrale Bank (ECB) nam steeds meer stimulerende maatregelen.

Overige categorieën

De stimulerende maatregelen van de ECB waren gunstig voor niet-kernlanden als Spanje en Italië. Kernlanden zijn landen als Nederland, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Finland en Oostenrijk. Dit zijn landen met weinig kredietrisico. Italië en Spanje zijn niet-kernlanden en hebben een wat lagere kredietwaardigheid. De rente op de staatsleningen (of staatsobligaties) van Italië en Spanje daalde sterker dan de rente op staatsleningen van kernlanden als Duitsland. Dit was goed voor het rendement van de portefeuille van het PWRI. Want het PWRI belegt in staatsleningen van niet-kernlanden. Dit rendement kwam uit op bijna 17%.

Zoals al eerder is genoemd, nam het vertrouwen van beleggers in de opkomende landen toe. Dit had een gunstig effect op de staatsleningen van opkomende landen. Vooral de beleggingen in lokale valuta deden het goed. Deze herstelden zich in 2014 na de forse daling in 2013. Het rendement van deze categorie kwam uit op 7%.

Rente-ontwikkeling 2014

Het PWRI belegt niet alleen in staatsleningen maar ook in bedrijfsobligaties. De daling van de rente was ook gunstig voor deze beleggingscategorie. De obligaties van bedrijven met een hoge kredietkwaliteit hadden een gemiddeld rendement van 8%. Het rendement van de portefeuille bedrijfsobligaties van het PWRI was hoger. Dat rendement was bijna 9%.

Een teleurstelling was de belegging in grondstoffen. Vooral de olieprijs daalde flink, met meer dan 40%. Het PWRI belegt niet alleen in olie, maar ook in andere grondstoffen. Bijvoorbeeld in goud en maïs. Dit verkleinde het negatieve effect van de olieprijs. Het rendement van deze beleggingscategorie kwam uit op -17%.

Match en return

Zowel de match- als de returnportefeuille lieten in 2014 positieve rendementen zien. Wat de match- en returnportefeuille zijn, staat eerder in dit hoofdstuk beschreven. Op de returnportefeuille waren vooral de sterke koersstijgingen op de aandelenmarkten van invloed. Op de matchportefeuille was vooral de gedaalde rente van invloed. Vooral de LDI-portefeuille had een zeer goed rendement binnen de matchportefeuille. Tegelijkertijd zorgde de rentedaling voor hogere verplichtingen. Het rendement op de matchportefeuille maakte dit voor een deel weer goed. En dat is precies het doel van deze beleggingen: het verminderen van het risico van renteschommelingen op de verplichtingen.

Het bestuur van het PWRI besloot het percentage renteafdekking onveranderd te laten. Dit bleef 50%. Wel is rekening gehouden met de aanpassing van het wettelijk kader vanaf 1 januari 2015. Als de rente in 2015 sterk oploopt, voert het PWRI de renteafdekking ook op. Dit gebeurt volgens een staffel die het bestuur hiervoor heeft vastgesteld.

De totale beleggingsportefeuille van het PWRI haalde in 2014 een rendement van 17,26%. Het belegd vermogen groeide aan tot € 7,3 miljard.

De tabel toont de beleggingen eind 2014 in procenten en de eindstanden in 2013 en 2014 in duizenden euro's:

Categorie	Weging	Belegd Vermogen in € 1.000	
	31-12-2014	31-12-2014	31-12-2013
Returnportefeuille	57,55%	4.204.809	3.681.965
Matchportefeuille	42,45%	3.101.214	2.452.877
Totaal portefeuille	100%	7.306.023	6.134.842
Liquide returnportefeuille			
Aandelen	62,46%	2.321.982	1.889.738
Converteerbare obligaties	12,14%	451.325	402.755
Grondstoffen	5,17%	192.043	192.515
Obligaties	20,14%	748.589	729.680
Liquide middelen	0,09%	3.485	273
Totaal liquide returnportefeuille	100%	3.717.424	3.214.961
Illiquide returnportefeuille			
Onderhandse leningen	0,01%	72	94
Vastgoed SAREF	80,52%	392.458	385.361
Private Equity	19,46%	94.855	81.192
Afbouwportefeuille	0,00%	-	357
Totaal illiquide returnportefeuille	100%	487.385	467.004
Totaal returnportefeuille	100%	4.204.809	3.681.965
Matchportefeuille			
Euro Staatsleningen kernlanden	9,78%	303.387	275.617
Euro Staatsleningen niet-kernlanden	5,25%	162.682	142.650
Bedrijfsleningen	25,42%	788.383	750.478
Hypotheken	10,18%	315.573	310.097
Staatsleningen onderpand	12,97%	402.080	305.377
LDI	36,41%	1.129.109	669.465
Valutaderivaten	0,00%		-807
Totaal matchportefeuille	**100%**	**3.101.214**	**2.452.877**

Outperformance

Het PWRI zet het rendement van de portefeuille af tegen een meetlat. Zo'n meetlat heet een benchmark. Zo kan het fonds de resultaten beoordelen. Het rendement van de totale portefeuille in 2014 was 17,26%. De benchmark was 16,55%. Dit betekent dat het PWRI een 'outperformance' had van 0,61%. Een outperformance is hetzelfde als een beter resultaat. Het PWRI heeft dus extra rendement gehaald.

In de tabel staan de rendementen in procenten per categorie, van het fonds en van de benchmark.

Categorie	Portefeuille	Benchmark	Out-/under-performance*
Returnportefeuille			
Aandelen	10,11%	9,32%	0,72%
Converteerbare obligaties	4,99%	3,82%	1,12%
Obligaties**)	5,33%	5,55%	-0,21%
Grondstoffen	-17,29%	-17,81%	0,62%
Liquide middelen	0,00%	0,00%	0,00%
Totaal liquide returnportefeuille	9,38%	8,42%	0,89%
Illiquide returnportefeuille			
Onderhandse leningen	4,71%	3,41%	1,25%
Direct vastgoed	3,24%	3,24%***)	
Private equity	18,91%	18,91%	0,00%
Totaal returnportefeuille	6,59%	5,90%	0,65%
Matchportefeuille			
Euro staatsleningen kernlanden	11,14%	11,16%	-0,02%
Euro staatsleningen niet-kernlanden	16,86%	15,37%	1,29%
Bedrijfsleningen	8,80%	8,03%	0,72%
Hypotheken	6,74%	3,62%	3,01%
Staatsleningen onderpand	27,47%	27,89%	-0,32%
LDI	97,92%	97,92%	0,00%
Totaal matchportefeuille	34,53%	33,78%	0,56%
Totale portefeuille	**17,26%**	**16,55%**	**0,61%**

*) Om de relatieve performance te berekenen gebruikt het PWRI een methodiek op geometrische basis en niet op rekenkundige basis. De methodiek om het fondsrendement en benchmarkrendement te berekenen is een tijdsgewogen rendement.

**) Hiertoe behoren de beleggingen in obligaties in opkomende landen en high-yieldobligaties.

***) Dit is een voorlopig cijfer.

Z-score 2014 en performancetoets

De z-score meet jaarlijks of het fonds de eigen benchmark heeft gehaald. Deze score laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark. Een positief getal betekent dat de beleggingen van het PWRI het beter deden dan de benchmark. Een negatief getal betekent dat de beleggingen van het PWRI het slechter deden dan de benchmark. Bij de berekening worden ook de kosten meegenomen.
Jaarlijks wordt ook een performancetoets gedaan. Deze toets berekent de z-score over een periode van vijf jaar. Heeft het fonds over 5 jaar gemeten negatief gescoord? Dan is vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioen mogelijk. Er is een negatieve score als de performancetoets lager is dan 0. De z-score 2014 is 0,4. De performancetoets is 1,6.

Kosten vermogensbeheer

In 2014 waren de kosten vermogensbeheer € 31,93 miljoen (2013: € 32,1 miljoen).
De vermogensbeheerkosten worden meestal weergegeven in basispunten. Dat is een percentage van het gemiddeld belegd vermogen. € 31,93 miljoen is 47,5 basispunten (2013: 53,3 basispunten). Dat is iets minder dan een half procent van het gemiddeld belegd vermogen.

De vermogensbeheerkosten bestaan uit een aantal categorieën. Met deze verdeling in categorieën volgt het PWRI de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. De tabel toont de basispunten per categorie vermogensbeheerkosten.

Kostensoort	2014	2013
Beheerkosten	30,4	29,0
Bewaarloon	1,9	2,8
Belastingen	1,0	1,0
Overige kosten	4,2	4,0
Vastgoedkosten	3,7	4,7
Transactiekosten	6,4	11,8
Prestatie-afhankelijke vergoedingen		
Totaal	**47,5**	**53,3**

- Beheerkosten van beleggingen
  Dit zijn onder andere de algemene beheerkosten, de kosten van fiduciair beheer en de kosten van renteafdekking. In 2014 waren deze kosten € 20,42 miljoen (2013: € 17,45 miljoen). Dit is meer dan in 2013. Dat komt vooral doordat in 2014 meer gebruik is gemaakt van managers met een actiever beleid. Verder is de samenstelling van de beleggingen licht veranderd in 2014.
- Bewaarloon
  Dit zijn kosten die het PWRI betaalt aan de custodian. Dat is de bewaarder van de effecten waarin het PWRI belegt. In 2014 waren deze kosten € 1,28 miljoen (2013: € 1,69 miljoen).
- Belastingen
  Dit is de btw die het PWRI betaalt voor de dienstverlening vermogensbeheer. In 2014 waren deze kosten € 0,65 miljoen (2013: € 0,58 miljoen).
- Overige kosten
  Dit zijn kosten die ook onder vermogensbeheer vallen. Bijvoorbeeld een gedeelte van de kosten van het bestuursbureau, de kosten van adviseurs en de accountantskosten. In 2014 waren deze kosten € 2,79 miljoen (2013: € 2,43 miljoen). Dit is meer dan in 2013. Dat komt vooral doordat de kosten van pensioenbeheer zijn gestegen.
- Vastgoedkosten
  Dit zijn de kosten voor de vastgoedbeleggingen en de hypotheekbeleggingen. In 2014 waren deze kosten € 2,46 miljoen (2013: € 2,8 miljoen).
- Transactiekosten
  Dit zijn aan- en verkoopkosten. De vermogensbeheerders maken deze kosten als ze handelen in de portefeuille. In 2014 waren deze kosten € 4,30 miljoen (2013: € 7,12 miljoen). Dat is minder dan in 2013. Dat komt vooral doordat de transactiekosten bij de renteafdekking veel lager waren dan in 2013.
- Prestatie-afhankelijke vergoedingen
  Dit zijn vergoedingen die de vermogensbeheerders ontvangen wanneer ze voldoen aan van tevoren afgesproken prestatiemaatstaven. Prestatieafhankelijke vergoedingen komen dus bovenop de reguliere vergoedingen. In 2014 betaalde het PWRI geen prestatie-afhankelijke vergoedingen.

8 Pensioenbeheer

Zijn de kosten pensioenbeheer nog steeds laag?

Frans Prins, directeur bestuursbureau:
'Ook in 2014 hebben we de kosten pensioenbeheer laag weten te houden. Per deelnemer gaven we € 70 uit aan pensioenbeheer. Of de kosten in 2015 ook zo laag blijven, is helemaal niet zeker. De overheid wil pensioenfondsen die hun administratie uitbesteden aan een uitvoerder btw laten betalen. Die btw is 21%. Met btw worden de kosten pensioenbeheer meer dan een miljoen euro hoger. Dat is ongeveer tien euro per deelnemer per jaar. Wij vinden dat zonde. Vooral omdat we dat geld dan niet in de pensioenen kunnen steken. Daarom hebben we bezwaar gemaakt tegen deze plannen.
Om de kosten pensioenbeheer ook in de toekomst zo laag mogelijk te houden, hebben we in 2014 de afspraken met onze uitvoerders goed bekeken. Waar nodig hebben we nieuwe afspraken gemaakt. Ook hebben we goed gekeken naar de juridische risico's en de verdeling van de aansprakelijkheid. En soms moet je eerst geld uitgeven om lage kosten te kunnen houden. In 2014 hebben we bijvoorbeeld software gekocht om onze financiële risico's beter en actiever te volgen. Hiermee kunnen we de komende jaren de risico's goed beheersen. Zonder externe kosten.'

In dit hoofdstuk vindt u informatie over de uitvoering van de pensioenregeling. Bijvoorbeeld hoe hoog de pensioenpremie in 2014 was. En hoe hoog de pensioenpremie in 2015 is. Verder vindt u hier informatie over het aantal deelnemers van het PWRI en over waardeoverdrachten. En over de regeling Aanvullende Oudedagsvoorziening (AOV-regeling) en de kosten pensioenbeheer.

Pensioenpremie en franchise 2014

De pensioenpremie is een percentage van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het pensioengevend jaarinkomen min de franchise. Het pensioengevend jaarinkomen zijn alle bruto maandsalarissen in een jaar plus toeslagen. Bijvoorbeeld de vakantietoeslag of de eindejaarsuitkering. De franchise is een vast bedrag waarover een deelnemer geen pensioen opbouwt.

Pensioenpremie SW (Sociale Werkvoorziening)

In 2014 was de pensioenpremie SW 28,2% van de pensioengrondslag. Een deel van deze premie was een extra bijdrage (1,2%). Hierover leest u hieronder meer. De franchise was € 11.006.

Monique Winsveen, medewerker inpakafdeling TBV Vlaardingen

Pensioenpremie WIW (Wet Inschakeling Werkzoekenden)

In 2014 was de pensioenpremie WIW 7,6% van het salaris. De franchise was € 15.974.

Pensioenpremie en pensioenbijdrage SW in 2015

In 2015 blijft de pensioenpremie SW 28,2%. Net als in 2014 is dit 1,2% hoger dan de kostendekkende pensioenpremie van 27%. De wijzigingen van het Witteveenkader leiden tot een lagere kostendekkende pensioenpremie. Informatie over de wijzigingen van het Witteveenkader vindt u in het hoofdstuk Ontwikkelingen in 2014. Tegelijkertijd weten de sociale partners dat de pensioenpremie van deelnemers van het PWRI de komende jaren juist zal stijgen. Dat komt door de Participatiewet. Daarom hebben de sociale partners de pensioenpremie 2015 niet verlaagd. Ze houden de premie op hetzelfde niveau. En ze hebben het PWRI gevraagd om de extra bijdrage van 1,2% te reserveren voor toekomstige premiedemping. Premiedemping betekent dat de pensioenpremie minder varieert. Dit geld staat apart op de balans. De sociale partners zijn eigenaar van het geld. Het PWRI beheert dit geld en int de pensioenbijdrage bij de werkgevers. Het PWRI kreeg toestemming van De Nederlandsche Bank (DNB) om dit geld te beheren. U vindt het geld als 'cumulatieve inning inzake intrekking SW-regeling' terug in de jaarrekening. Ook de bijdrage van 1,2% uit 2014 valt hieronder.
De franchise is in 2015 € 11.006. Het partnerpensioen is 70% van het ouderdomspensioen. Bij volledige arbeidsongeschiktheid gaat 50% van de pensioenopbouw premievrij door. Premievrij betekent dat de deelnemer hiervoor geen premie hoeft te betalen.

Pensioenpremie WIW in 2015

Het bestuur stelde de pensioenpremie WIW voor 2015 vast op 8,3% van het salaris.
De franchise in 2015 is € 16.088.

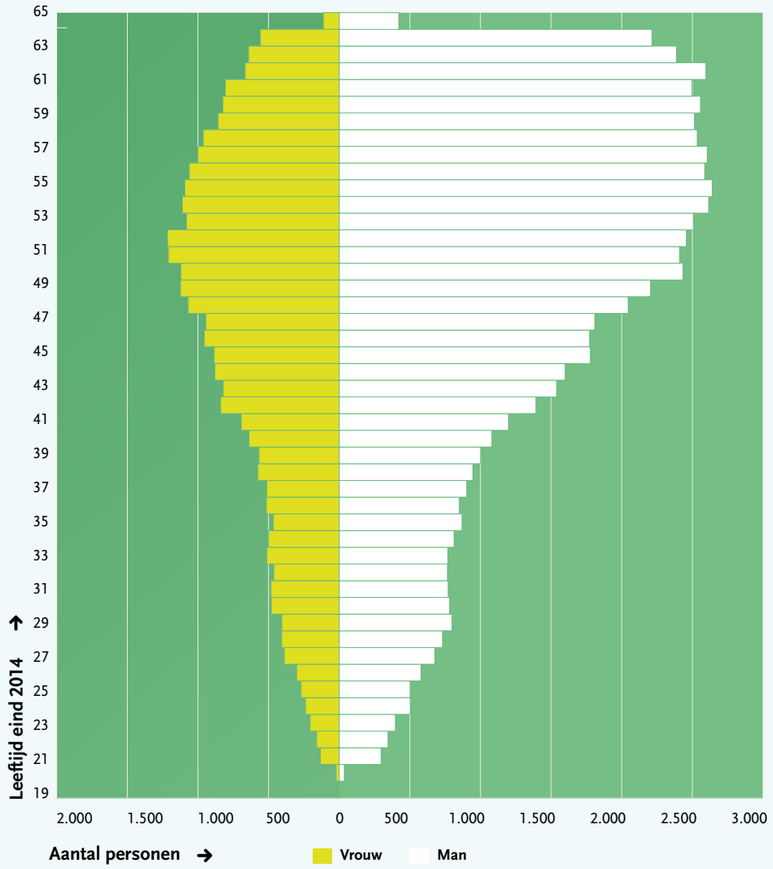
Totale pensioenpremie 2014

In 2014 betaalden werkgevers en werknemers in totaal € 265.436 (x € 1.000) pensioenpremie. Dit is de feitelijke premie. De totale kostendekkende premie was in 2014 € 250.033 (x € 1.000). De totale gedempte premie was € 260.160 (x € 1.000). De gedempte premie is de kostendekkende pensioenpremie na rentedemping. Rentedemping betekent dat de rente minder varieert. Van de Pensioenwet moet een pensioenfonds deze drie totale premies in het jaarverslag zetten.

De deelnemerspopulatie

Het aantal deelnemers van het PWRI nam in 2014 toe met 1,1%. Dat zijn ruim 2.300 deelnemers. Het aantal gepensioneerden steeg met ongeveer 1.650 personen. Dat is een stijging van 3,9%. Het aantal voormalige deelnemers nam toe met ruim 700 personen. Dat is een stijging van 1,0%. Het aantal actieve deelnemers daalde licht, met 32 personen. Dat is een afname van 0,03%. Het aantal WIW'ers nam af met 405 personen. Het aantal SW'ers nam toe met 126 personen.
In 2014 lag de instroom ongeveer op hetzelfde niveau als de uitstroom. Daardoor wijzigde het aantal actieve deelnemers nauwelijks. De stijging van het aantal gepensioneerden is lager dan in 2013. Toen was de stijging 5%. De actieve deelnemers zijn steeds ouder. 53,1% is 50 jaar of ouder. Dit betekent dat de groei van het aantal gepensioneerden de komende jaren aanhoudt. Bijna 70% van de actieve deelnemers is man. In de grafiek ziet u de leeftijdsopbouw van de actieven eind 2014.

Overzicht van leeftijd en verdeling man-vrouw eind 2014

Waardeoverdrachten

Als mensen naar een andere baan gaan, kunnen ze hun opgebouwde pensioenaanspraken meenemen. Dat heet een waardeoverdracht. Waardeoverdrachten kunnen alleen plaatsvinden als de dekkingsgraden van de pensioenfondsen hoger zijn dan 100%. De dekkingsgraad van het PWRI bleef heel 2014 boven de 100%. Dat betekent dat het PWRI waardeoverdrachten mocht doen. Ook de dekkingsgraden van pensioenfondsen waarmee het PWRI waardeoverdrachten moest doen, bleven boven de 100%. Waardeoverdrachten konden in 2014 dus gewoon plaatsvinden.
De gemiddelde doorlooptijden lagen in 2014 binnen de afgesproken norm. De verwerking van uitgaande waardeoverdrachten verloopt sinds eind 2014 via een nieuw geautomatiseerd proces. Dit leidt tot kortere doorlooptijden.

De kosten pensioenbeheer

Kostentransparantie staat al enkele jaren in de maatschappelijke belangstelling. Het PWRI reageert actief op maatschappelijke ontwikkelingen en presenteert de kosten transparant. Kostenbeheersing speelt ook een belangrijke rol in het beleid. Want het gaat om pensioengeld van deelnemers.
Bij de presentatie van de kosten volgt het bestuur de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Om de ontwikkeling van de kosten van vermogens- en pensioenbeheer te monitoren, doet het PWRI bovendien al jaren mee aan de verkorte benchmarkvergelijkingen door Cost Effectiveness Measurement (CEM). Deze vergelijkingen lopen een jaar achter op het verslagjaar. Net als in 2012 waren in 2013 de kosten pensioenbeheer van het PWRI het laagst in de CEM-benchmark.

De kosten pensioenbeheer presenteert het PWRI als kosten per deelnemer. Hiervoor telt het PWRI alle actieve deelnemers en gepensioneerden bij elkaar op. Dit is de methode die CEM en de Pensioenfederatie voorschrijven. In 2014 waren de kosten pensioenbeheer € 70 per deelnemer. Dit is € 7 hoger dan in 2013. De kosten zijn onder andere toegenomen door extra administratiekosten, een gevolg van veranderde wet- en regelgeving. Verder zijn de kosten van extern advies gestegen, ook als gevolg van veranderde wet- en regelgeving.

De kosten pensioenbeheer van het PWRI bestaan uit:
- administratiekosten;
- kosten bestuursbureau;
- kosten van bestuur en bestuurscommissies;
- kosten van externe adviseurs;
- kosten van toezichthouders.

De kosten pensioenbeheer van het PWRI waren in 2014 € 10,0 miljoen (in 2013: € 8,9 miljoen).

Kosten pensioenbeheer

Bedragen in euro	2014	2013
Administratiekosten	8,3 miljoen	7,4 miljoen
Algemene kosten van het fonds	1,7 miljoen	1,5 miljoen
Kosten pensioenbeheer	**10,0 miljoen**	**8,9 miljoen**

Administratiekosten zijn bijvoorbeeld kosten van deelnemerstransacties, van communicatie met deelnemers en werkgevers en van gegevensbeheer. Algemene kosten van het fonds zijn bijvoorbeeld de kosten van bestuur en bestuurscommissies, de kosten bestuursbureau en kosten van externe adviseurs en toezichthouders.

Eind 2014 waren er 142.736 actieve deelnemers en pensioengerechtigden (in 2013: 141.121).

Deelnemers PWRI

Aantal personen	2014	2013
Actieve deelnemers	98.444	98.476
Pensioengerechtigden	44.292	42.645
Actieve deelnemers en pensioengerechtigden	**142.736**	**141.121[1])**

1) Aantal deelnemers volgens DNB jaarstaat 701 (ontdubbeld)

De kosten pensioenbeheer per deelnemer waren € 70 (2013: € 63).

Kosten pensioenbeheer per deelnemers

Bedragen in euro per deelnemer	2014	2013
Administratiekosten	58	52
Algemene kosten van het fonds	12	11
Kosten pensioenbeheer	**70**	**63**

De ontwikkeling van de kosten van pensioenbeheer, van het aantal deelnemers en de kosten per deelnemer ziet u hieronder.

Ontwikkeling van de kosten pensioenbeheer

Kosten pensioenbeheer per deelnemer	2014	2013	2012
Uitvoeringskosten van pensioenbeheer (x € 1.000.000)	10,0	8,9	8,5
Aantal deelnemers	142.736	141.121	141.929
Kosten per deelnemer (in euro)	**70**	**63**	**60**

Aanvullende Oudedagsvoorziening (AOV)

Eind 2014 namen 28.815 deelnemers deel aan de AOV-regeling: 19.158 deelnemers deden mee als belegger en 9.657 als spaarder. Van de 28.815 AOV-deelnemers ontvingen eind 2014 7.855 een AOV-uitkering. Deelnemers kozen in 2011 voor sparen of beleggen met hun AOV-tegoed. Ze kunnen die keuze niet meer veranderen. Wel kunnen ze AOV-tegoed omzetten in pensioen.

Resultaat AOV-tegoed 2014

Het bestuur besloot in 2014 om per 1 januari 2015 een verhoging van 7,20% aan de AOV-tegoeden van de beleggende deelnemers toe te kennen. Aan de sparende deelnemers is over 2014 een verhoging van 0,20% toegekend.
Eind 2014 bedroeg het langlopend tegoed van de deelnemers aan de AOV-regeling € 225 miljoen. Het tegoed van de beleggende deelnemers was € 150 miljoen. Het tegoed van de sparende deelnemers was € 75 miljoen.

Uitstel afkoop kleine pensioenen

In maart 2014 besteedde het tv-programma Kassa in een uitzending aandacht aan de afkoop van kleine pensioenen in combinatie met de AOW-partnertoeslag. Hieruit bleek dat het regelmatig voorkomt dat de Sociale Verzekeringsbank (SVB) het afkoopbedrag van de partnertoeslag aftrekt. Dit gebeurt als de afkoop van het pensioen uitgekeerd wordt in de maand waarin de partner de 65-jarige leeftijd bereikt. Sinds april 2014 stelt het PWRI uitbetaling van het afkoopbedrag daarom uit tot de maand na de AOW-ingangsdatum. Behalve wanneer de gepensioneerde het afkoopbedrag toch op de pensioeningangsdatum wenst te ontvangen.
Het probleem komt voort uit de verhoging van de AOW-leeftijd. Die schuift sinds 2013 steeds een maand op. Terwijl de reguliere ingangsdatum van het ouderdomspensioen 65 jaar bleef. De Pensioenfederatie houdt zich nu bezig met dit probleem. De Pensioenfederatie is de

overkoepelende organisatie voor alle pensioenfondsen in Nederland. Zolang er geen andere oplossing is gevonden, blijft het PWRI gepensioneerden de mogelijkheid bieden betaling van het afkoopbedrag uit te stellen tot de maand na het bereiken van de AOW-leeftijd.

Wijzigingen in de pensioenregeling

In 2015 is de fiscale wetgeving gewijzigd. Daarom is de pensioenregeling aangepast.
De pensioenleeftijd is voortaan gekoppeld aan de AOW-leeftijd. Dat betekent dat in de pensioenregeling de leeftijd 65 jaar overal is vervangen door de de AOW-leeftijd.
De looptijd van het arbeidsongeschiktheidspensioen, de premievrije opbouw bij arbeidsongeschiktheid en de compensatie voor het gemis aan Anw zijn voortaan gekoppeld aan de AOW-leeftijd.

Met ingang van 1 januari 2015 wordt de pensioenopbouw beperkt. Dat is een gevolg van de gewijzigde fiscale wetgeving. De aanpassingen gelden alleen voor toekomstige opbouw en hebben geen gevolgen voor al opgebouwde aanspraken. Het opbouwpercentage is verlaagd naar 1,701%, met een lagere AOW-franchise. Ook is het partnerpensioen verhoogd naar 70% van het ouderdomspensioen.

Deze aanpassingen gelden alleen voor de SW-regeling. De WIW-regeling kreeg ook de AOW-leeftijd als ingangsdatum, maar de pensioenrekenleeftijd is nog steeds 65 jaar.
De WIW-regeling heeft geen nabestaandenpensioen.

Op 1 mei 2015 heeft het bestuur besloten om de oude conversiefactoren van uitruil tijdelijk ouderdomspensioen (TOP) naar ouderdomspensioen te actualiseren naar huidig grondslagen per 1 januari 2016. Vanaf die datum kunnen deelnemers actuarieel neutraal uitruilen. Het resterend niet-materieel uitruilresultaat over 2015 wordt in de jaarrekening 2015 verwerkt.

Klachten

Meestal verloopt de dienstverlening aan de deelnemers en gepensioneerden goed.
Ze ontvangen de juiste informatie en krijgen de informatie op tijd. Ook worden ze op een vriendelijke manier geholpen. Soms is een deelnemer of gepensioneerde toch ontevreden. Dan kan hij een klacht indienen. Daarvoor bestaat een klachtenregeling. De klachtenregeling beschrijft in eenvoudige stappen hoe de deelnemer of gepensioneerde een klacht indient. De klachtenregeling staat op www.pwri.nl.

De klachten die in 2014 binnenkwamen, gingen vooral over de uitvoering van de pensioenregeling SW/WIW/AOV. De meeste klachten kwamen binnen via de Ombudsman Pensioenen. In 2014 zijn negen klachten geregistreerd, zeven via de Ombudsman Pensioenen. Zes klachten gingen over de pensioenberekening en –betaling. Twee klachten gingen over de toepassing van wet- en regelgeving en één klacht over verkeerde informatie in een brief. Drie klachten waren gegrond en zes klachten waren ongegrond. Twee gegronde klachten gingen over onjuiste of niet volledige informatie. De andere gegronde klacht ging over de toeslagverlening. Die was niet automatisch doorgevoerd in de betaalmaand januari.

Het PWRI kijkt ieder kwartaal goed naar de klachten. Wat voor soort klachten zijn het? Over welke dienstverlening gaan de klachten? Zijn processen of regelgeving onduidelijk? Ook vergelijkt het PWRI de klachten met klachten uit eerdere jaren. Zo kan het PWRI de dienstverlening verbeteren.

Klacht of geschil?

Vindt een deelnemer of gepensioneerde dat de manier waarop de pensioenregeling wordt uitgevoerd niet goed is? Dan heeft hij een klacht. De deelnemer of gepensioneerde gebruikt de klachtenregeling om een klacht in te dienen.
Is een deelnemer of gepensioneerde het niet eens met een beslissing van het PWRI volgens het reglement of de statuten? Dan heeft hij een geschil. De deelnemer of gepensioneerde wendt zich tot de geschillencommissie. Wat de geschillencommissie precies doet, leest u in het hoofdstuk Wat is en doet het PWRI.

In 2014 legden zeven mensen een geschil voor aan de geschillencommissie.
De geschillencommissie bracht in 2014 vier adviezen uit. De commissie adviseerde drie geschillen af te wijzen en één geschil gegrond te verklaren. De geschillen gingen bijvoorbeeld over de korting van een WAO-uitkering op het vervroegd ouderdomspensioen (VOP) en over de hoogte van het partnerpensioen. Het bestuur volgde de adviezen van de geschillencommissie op. Over de overige drie geschillen brengt de commissie in 2015 advies uit.

Utrecht, 3 juni 2015

Kees Bethlehem, voorzitter
Xander den Uyl, vicevoorzitter
Harm Kelderman, plaatsvervangend voorzitter
Marco Kastelein, plaatsvervangend vicevoorzitter
Ria Oomen-Ruijten, bestuurslid
Albert Vink, bestuurslid
Hermien Wiselius, bestuurslid
Kees de Wit, bestuurslid

Verantwoording en intern toezicht

Verslag verantwoordingsorgaan

Op 22 mei 2015 legde het bestuur van het PWRI aan het verantwoordingsorgaan verantwoording af over het gevoerde beleid in 2014. Het verantwoordingsorgaan heeft zich een oordeel kunnen vormen aan de hand van: eigen waarnemingen, het conceptjaarverslag 2014, het accountantsverslag, het actuarieel rapport en informatie uit vergaderingen en gesprekken met het bestuur en gesprekken met de actuaris en accountant.

2014 bijzonder jaar

Voor het verantwoordingsorgaan was 2014 een bijzonder jaar. Het eerste halfjaar functioneerden het oude verantwoordingsorgaan en de deelnemersraad naast elkaar. Deze periode stond onder andere in het teken van de inrichting van de nieuwe governancestructuur, waaronder het organiseren van verkiezingen. Sinds 1 juli 2014 is het huidige verantwoordingsorgaan actief. Dit telt zeven leden gekozen door actieve deelnemers, drie leden gekozen door gepensioneerden en vijf vertegenwoordigers van werkgevers benoemd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Bijzonder aan dit verantwoordingsorgaan is dat het ook een plek heeft voor een toehoorder namens de WIW'ers.

In het oordeel over 2014 kijkt het verantwoordingsorgaan met name naar het laatste halfjaar, maar ook overwegingen over de eerste helft van 2014 van het oude verantwoordingsorgaan en van leden van de oude deelnemersraad die nu zitting hebben in het verantwoordingsorgaan zijn meegenomen. Hierdoor ontstaat er toch een oordeel over het door het bestuur gevoerde beleid over het hele kalenderjaar 2014. Het verantwoordingsorgaan heeft op vier hoofdlijnen bevindingen.

Toekomst van de sector

Al enige jaren gaat veel aandacht van het bestuur uit naar de grote veranderingen die op de sector Sociale Werkvoorziening afkomen door de Participatiewet. Het bestuur erkent de bedreiging voor het voortbestaan van het fonds door de instroomstop. Het bestuur heeft hier adequaat op gereageerd door in eerste instantie Tilburg University opdracht te geven toekomstscenario's te verkennen. Vervolgens heeft pensioenbureau Montae opdracht gekregen om twee scenario's verder uit te werken. Dit zijn een zelfstandig fonds blijven en fuseren met een ander pensioenfonds. Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan naar tevredenheid betrokken en geïnformeerd over de onderzoeken. Het verantwoordingsorgaan vindt dat het bestuur hier tot op heden de juiste keuzes in heeft gemaakt en blijft graag nauw aangesloten bij het vervolg van dit voor het fonds zo belangrijke traject.

Aanpassing governancestructuur aan nieuwe wetgeving

Op 1 juli 2014 werd de Wet versterking bestuur pensioenfondsen van kracht. In 2013 koos het bestuur al voor een nieuw governancemodel. 2014 stond in het teken van de implementatie hiervan. Twee punten wil het verantwoordingsorgaan belichten:

a) *Adviesrechten verantwoordingsorgaan.*
   Het bestuur heeft ervoor gekozen het verantwoordingsorgaan de wettelijke adviesrechten te geven en geen aanvullingen hierop. Het oude verantwoordingsorgaan had hier wel om gevraagd. Afgesproken werd de adviesrechten te bespreken met het nieuwe verantwoordingsorgaan en dat is gebeurd. Het bestuur zag geen aanleiding de rechten uit te bereiden met bovenwettelijke rechten. De wetgever heeft de wettelijke rechten inmiddels ook wat uitgebreid. Naar tevredenheid van beide partijen is afgesproken de huidige adviesrechten eind 2015 te evalueren. Bovendien kan het verantwoordingsorgaan altijd ongevraagd advies uitbrengen. Hierbij is wel de informatievoorziening een aandachtspunt.
b) *Positie WIW'ers*
   Bij de inrichting van het verantwoordingsorgaan en het organiseren van de verkiezingen is geen rekening gehouden met de positie van de WIW'ers. In de oude deelnemersraad was één lid afgevaardigde van deze groep. In de nieuwe structuur is verzuimd hier invulling aan te geven. Om de medezeggenschap van de WIW'ers te borgen is op verzoek van het bestuur een vertegenwoordiger namens de WIW'ers toegevoegd aan het verantwoordingsorgaan. Deze persoon heeft de positie van toehoorder, heeft geen stemrecht en brengt zijn inbreng zoveel mogelijk schriftelijk in. Afgesproken is dat deze situatie duurt tot de volgende verkiezingen. Op dat moment moet de rol van WIW'ers opnieuw worden bezien. Het verantwoordingsorgaan vindt het spijtig dat niet eerder rekening is gehouden met de positie van de WIW'ers. Het staat achter de gekozen oplossing en is er alert op dat de verdeling werknemers-gepensioneerden-werkgevers binnen het verantwoordingsorgaan in evenwicht blijft.

Premie fonds

In 2014 en 2015 is de pensioenpremie, in overleg met sociale partners, hoger vastgesteld dan de kostendekkende premie. Het verantwoordingsorgaan vindt dat hierbij goed recht is gedaan aan de wens van een stabiele premie. Ook is er aandacht voor de dreigende premiestijging als gevolg van de instroomstop. Het bestuur heeft, samen met de sociale partners, goed nagedacht over toekomst van het fonds en gekozen voor een noviteit in de pensioenwereld: een fonds van sociale partners waarin het bedrag boven de kostendekkende premie wordt gestort en waarmee de toekomstige premie kan worden gedempt.
Het verantwoordingsorgaan is content met het adequate optreden van het bestuur, die dit eind 2014 nog mogelijk maakte voor het premieoverschot van 2014.

Informatievoorziening

Ook in 2014 hebben het verantwoordingsorgaan en bestuur veel met elkaar van gedachten gewisseld over welke informatie het verantwoordingsorgaan nodig heeft om goed te functioneren. De uitdaging hierbij is om een goede balans in de informatievoorziening te vinden. Op papier zijn we hierin geslaagd. Helaas moet het verantwoordingsorgaan concluderen dat het opvolgen van de afspraken nog te wensen overliet. En hoewel er in 2015 een goede verbeterslag is gemaakt, wil het verantwoordingsorgaan het hier toch benoemen.

Algemeen oordeel

Ook in 2014 werd het bestuur van het PWRI geconfronteerd met de grote uitdagingen die alle pensioenfondsen kennen (financiële tekorten, controle door De Nederlandsche Bank en veel onrust in de sector en onder deelnemers). Daarnaast moest het bestuur van het PWRI aandacht hebben voor een sectorspecifiek onderwerp: de toekomst van het fonds.
Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur zich hierin proactief opstelt en op de juiste momenten, juiste beslissingen neemt.
Het verantwoordingsorgaan ziet dat het bestuursbureau het bestuur adequaat ondersteunt. Ook heeft het bestuur een goed contact met de uitvoerders en verschillende adviseurs.
Dit geeft het verantwoordingsorgaan vertrouwen dat het bestuur 'in control' is. Dat blijkt ook uit de rapporten van de extern actuaris en accountant.

Al met al geeft het verantwoordingsorgaan een positief oordeel over het gevoerde beleid en de opstelling van het pensioenfonds PWRI in 2014.

Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt u voor uw werkzaamheden in 2014 en het daaruit voortvloeiende verslag. Wij waarderen uw positieve oordeel over het door ons gevoerde beleid in 2014.

Op 1 juli 2014 zijn we gaan werken in een nieuwe bestuursstructuur met een verantwoordingsorgaan met andere verantwoordelijkheden en (gedeeltelijk) nieuwe leden. De tweede helft van 2014 stond daarom in het teken van het vinden van een goede samenwerkingsvorm. We hebben afgesproken deze in het najaar van 2015 te evalueren. Het bestuur ervaart de samenwerking tot op heden als prettig en constructief.

Uw bevindingen zijn wat ons betreft helder, wij kunnen ons daarin vinden. Op een enkel punt willen wij wel kort reageren. Dit punt is de aanpassing van de governance-structuur aan de nieuwe wetgeving.

Aanpassing governancestructuur aan nieuwe wetgeving

a) *Adviesrechten verantwoordingsorgaan*
   Het bestuur koos bewust voor de wettelijke adviesrechten, omdat het eerst in gesprek met het verantwoordingsorgaan de nieuwe rol van het verantwoordingsorgaan wil ontwikkelen. Naar ons oordeel ontwikkelt dit zich positief. Het bestuur heeft de boodschap over tijdige informatievoorziening goed verstaan en zal ook in 2015 goed opletten dat de informatievoorziening naar de organen tijdig en volledig zal zijn. Wij vinden dat belangrijk.
b) *Positie WIW'ers in het verantwoordingsorgaan*
   In de voormalige deelnemersraad zat een toehoorder als vertegenwoordiging van de WIW-geleding. In de aanloop naar de totstandkoming van het verantwoordingsorgaan nieuwe stijl heeft het bestuur met de deelnemersraad en het toenmalige verantwoordingsorgaan gesproken over de positie van de WIW. Daarbij zijn de overwegingen van het bestuur gedeeld. Inmiddels is naar aanleiding hiervan een WIW'er als toehoorder toegevoegd aan uw orgaan. Afgesproken is dat bij nieuwe verkiezingen opnieuw wordt gekeken naar de positie van de WIW'ers in uw orgaan.

Verslag raad van toezicht

Voorgaande jaren deden wij steeds verslag als commissie van toezicht. Dit jaar is het voor het eerst als raad van toezicht. Hoe komt dat zo? Daarvoor moeten we even teruggaan in de geschiedenis van de wetgeving voor pensioenfondsen. In 2007 is een volledige herziening van de Pensioenwet doorgevoerd. Een van de nieuwe onderdelen was het zogenoemde intern toezicht. De wetgever wilde dat er van dichtbij naar het handelen van het bestuur wordt gekeken. Hoe bestuurt het bestuur? Die vraag moest beantwoord gaan worden door bij elk pensioenfonds een commissie van onafhankelijke deskundigen in te stellen. De bedoeling van de wetgever was toen al dat er permanente raden/commissies van toezicht zouden komen. Maar om een begin te maken konden pensioenfondsen ook kiezen voor een zwakkere vorm: een visitatiecommissie. Deze moest dan minstens eens per drie jaar het handelen van het bestuur, de 'governance', onderzoeken en daarvan verslag doen. De meeste pensioenfondsen kozen voor die laatste, zwakkere vorm van periodieke visitaties. PWRI daarentegen koos al direct voor een permanente commissie van toezicht. In die hoedanigheid hebben wij van 1 januari 2008 tot 1 juli 2014, dus ruim zes jaar, gefunctioneerd.

Op 1 juli 2014 veranderde de wet. Bedrijfstakpensioenfondsen zijn nu allemaal verplicht om een permanente raad van toezicht te hebben. Voor het PWRI was dat heel eenvoudig. Alleen de naam hoefde veranderd te worden, van commissie van toezicht in raad van toezicht. En zo is het ook gegaan. In de taken van de raad van toezicht wijzigde nauwelijks iets. Wel heeft de raad van toezicht enkele bevoegdheden gekregen. Een ervan is dat de raad van toezicht haar goedkeuring moet geven aan het jaarverslag en de jaarrekening. Dus als u dit leest, dan weet u dat die goedkeuring gegeven is.

Onze taak

Onze taak als raad van toezicht is, zoals gezegd, het interne toezicht. Dit is een begrip uit de Pensioenwet. De raad van toezicht moet kijken of het bestuur zijn bestuurstaak goed uitvoert. Het toezicht op het fonds als financiële instelling is een andere zaak. Dat wordt gedaan door De Nederlandsche Bank (DNB). Het toezicht door de raad van toezicht is dus beperkt. De raad van toezicht beoordeelt het functioneren van het bestuur, bespreekt haar bevindingen met het bestuur, doet op sommige punten aanbevelingen en controleert vervolgens hoe het bestuur daarmee omgaat. Verder is de raad van toezicht ook beschikbaar als klankbord voor het bestuur.

De raad van toezicht bestaat uit drie personen van buitenaf. Zij staan geheel onafhankelijk van het fonds en zijn deskundig op het gebied van bestuur in het algemeen en van pensioenfondsen in het bijzonder. In het verslagjaar kwam geen verandering in de samenstelling, maar wel in de naam, nu dus raad van toezicht.

Verslag van 2014

Kijken we terug op de gebeurtenissen in 2014, dan zien we vooral bestuurlijke aandacht voor het proces 'toekomst van het fonds'. Door de Participatiewet, die sinds 1 januari 2015 van kracht is, gaat het fonds een andere fase in. De fase van een krimpend fonds. Geen nieuwe deelnemers meer, maar nog steeds een groot aantal bestaande deelnemers. Ook de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden zijn belangrijk in aantal en pensioenrechten. Met daarbij het beheer over een aanzienlijk pensioenvermogen van meer dan € 7,5 miljard. De komende jaren zal er trouwens naar verwachting in de omvang van het fonds weinig veranderen. Dat het bestuur zich in de afgelopen jaren heeft voorbereid op de nieuwe fase, was niettemin nodig. Het bestuur heeft zich terecht afgevraagd of het doorgaan met een krimpend fonds op korte en/of lange termijn een juiste oplossing is voor de sector waarvoor het fonds is opgericht. Het gaat dan eigenlijk om de vraag of handhaving van de eigenheid, die voor de deelnemers van het fonds zo belangrijk is, voldoende financiële basis heeft en blijft houden.

Als raad van toezicht hebben wij dat proces nauwkeurig gevolgd. Een proces overigens dat nog niet is afgerond. Wij hebben geconstateerd, dat het bestuur al in een vroeg stadium begonnen is met diverse mogelijkheden te (laten) onderzoeken. Daarover heeft het bestuur in eerdere jaarverslagen en ook in dit jaarverslag uitvoerig verslag gedaan. In het afgelopen boekjaar hebben wij bij het bestuur aangedrongen op een versnelling van het proces. De stakeholders, alle betrokkenen bij het fonds, zien uit naar een besluit. Het bestuur heeft daarop gereageerd door een duidelijk tijdpad uit te zetten, dat halverwege 2015 tot afronding van het proces leidt. Dan moet het besluit vallen of het PWRI als zelfstandig pensioenfonds vooralsnog zal doorgaan, dan wel kiest voor samengaan met een ander pensioenfonds. Het is onze taak als raad van toezicht om het besluit te toetsen. Daarbij is onze aandacht vooral gericht op de vraag of de belangen van alle betrokkenen op een evenwichtige manier worden afgewogen.

Naast het belangrijke project 'de toekomst van het fonds' draagt het bestuur zorg voor alle lopende zaken. Een groot deel van de werkzaamheden van het fonds zijn uitbesteed aan externe partijen. Deze rapporteren periodiek aan het bestuur. Het bestuur volgt daarmee de uitbestede werkzaamheden en stuurt bij waar dat nodig is. Daarbij is de eigen risicomanager, die onlangs is aangesteld, een uitstekende aanvulling ter ondersteuning van het bestuur. Wij achten integraal risicomanagement (IRM), zeker voor een fonds van de omvang van het PWRI, van groot belang. Hoewel risico's daarmee niet uit te sluiten zijn, worden door IRM mogelijke risico's in ieder geval onderkend en kunnen beheersmaatregelen worden genomen.

Net als vorig jaar, zij het dit keer tijdiger, speelde in 2014 de discussie tussen het bestuur en de sociale partners over de vaststelling van de premie voor het jaar 2015. Al snel kon worden afgesproken, dat het premieniveau voor 2015 niet werd verlaagd, ook al was dat technisch mogelijk. De marge gaat gereserveerd worden voor toekomstige premiedemping. De sociale partners hebben de zeggenschap over die reserve. De raad van toezicht had bezwaar tegen die constructie, omdat deze een oneigenlijke activiteit van een pensioenfonds is. Echter het bestuur heeft toestemming van DNB hiervoor. Daarbij gevoegd, dat de deelnemers hierbij belang hebben, heeft de raad van toezicht met bedoelde constructie ingestemd.

Wij volgen het bestuur op alle beleidsgebieden. Communicatie is er een van. Wij hebben mogen constateren, dat de nieuwe aanpak voor het jaarverslag en de jaarrekening 2013 alom positief ontvangen is. Het kan een voorbeeld zijn voor veel andere pensioenfondsen om hun jaarverslag toegankelijker te maken voor hun deelnemers. Ook dit keer geeft het bestuur met zijn jaarverslag weer blijk van zijn continue inspanning om heel direct en laagdrempelig te willen communiceren, ook al gaat het om ingewikkelde materie.
Wij hebben verder kennis genomen van de activiteiten die in het verslagjaar plaatsvonden en van de plannen voor 2015 en volgende jaren op het gebied van communicatie. Gezien het actieve beleid van het bestuur wordt de toegankelijkheid tot alles wat met pensioenen te maken heeft, steeds verder vergroot. Zo zullen steeds meer deelnemers de weg naar de beschikbare informatie en inzicht daarin weten te vinden.

Het financiële beleid van het bestuur is niet zozeer voorwerp van ons toezicht, wel de wijze waarop het bestuur dat bepaalt, laat uitvoeren en monitort. Daarover zijn wij onveranderd positief. Het bestuur heeft dat traject goed ingericht en weet dat door nauwgezette monitoring en nieuwe verkenningen verder te optimaliseren.

Wij concluderen dat het bestuur in 2014 veel en goed werk verrichtte. Het bestuur heeft de zaken goed op orde, gaat proactief te werk en streeft naar verbetering waar dat mogelijk is. Procedureel zijn de zaken op orde, de nodige fondsdocumenten zijn aanwezig en worden steeds tijdig geactualiseerd en de communicatie voldoet niet alleen aan de vereisten, maar stijgt daar ver boven uit. Verder ontwikkelde het bestuur zich meer en meer als team, ondanks soms de verschillen van inzicht. Wij achten dit bestuur in staat om voor het PWRI en zijn belanghebbenden de juiste besluiten te nemen, in het bijzonder met betrekking tot de toekomst van het fonds, en het fonds adequaat te leiden. Als raad van toezicht, zullen wij het bestuur daarbij graag blijven volgen en waar nodig of gewenst met raad terzijde staan.

Jaarrekening

Wat staat er in de jaarrekening?

De jaarrekening geeft een jaarlijks overzicht van de financiële situatie. Deze jaarrekening is zorgvuldig samengesteld. Het PWRI vindt duidelijke communicatie belangrijk. Daarom is ook veel aandacht aan de tekst van de jaarrekening besteed. Toch komen er nog lastige termen en beschrijvingen in de jaarrekening voor. Deze termen en beschrijvingen moeten pensioenfondsen gebruiken volgens de wet en de regels voor de jaarverslaggeving.
Lastige termen worden zoveel mogelijk in de tekst uitgelegd.

Balans
Dit is het overzicht van alle bezittingen en vorderingen en alle schulden en verplichtingen van het PWRI op 31 december.

Staat van baten en lasten
Dit is het overzicht van de opbrengsten en de kosten in het verslagjaar.

Kasstroomoverzicht
Dit overzicht laat zien hoeveel geld in het verslagjaar binnenkwam en hoeveel geld er uitging.

Bedragen
De bedragen in de jaarrekening zijn in duizenden euro's. Dit betekent dat achter de bedragen nog drie nullen horen te staan. Een voorbeeld: als er € 300 staat, wordt € 300.000 bedoeld.

Balans

Na bestemming van het saldo van baten en lasten (bedragen in € 1.000)

Activa

		31-12-2014	31-12-2013
Beleggingen	**(1)**	**7.619.906**	**6.417.466**
Beleggingen voor risico pensioenfonds			
Vastgoedbeleggingen		392.458	385.361
Aandelen		2.899.423	2.363.609
Vastrentende waarden		3.852.453	3.183.019
Derivaten		2.633	10.186
Overige beleggingen		196.588	193.474
Beleggingen voor risico pensioenfonds		*7.343.555*	*6.135.649*
Beleggingen voor risico deelnemers			
Aandelen		31.899	35.128
Vastrentende waarden		246.011	247.714
Derivaten		- 228	85
Overige beleggingen		- 1.331	- 1.110
Beleggingen voor risico deelnemers		*276.351*	*281.817*
Vorderingen en overlopende activa	**(2)**	**6.686**	**9.757**
Liquide middelen	**(3)**	**18.434**	**11.037**
Totaal activa		**7.645.026**	**6.438.260**

Passiva

		31-12-2014	31-12-2013
Eigen vermogen	(4)		
Algemene reserve		-657.095	-515.762
Weerstandsreserve		1.199.658	914.551
Bestemmingsreserve		108.180	108.180
Eigen vermogen		**650.743**	**506.969**
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds	(5)	6.649.426	5.624.268
Overige technische voorzieningen	(6)	12.039	18.410
Technische voorzieningen		**6.661.465**	**5.642.678**
Langlopende schulden	**(7)**		
Langlopend tegoed deelnemers		254.507	259.072
Schuld aan cao-partners inzake cumulatieve inning		12.569	-
Langlopende schulden		**267.076**	**259.072**
Overige schulden en overlopende passiva	**(8)**	**65.742**	**29.541**
Totaal passiva		**7.645.026**	**6.438.260**

Staat van baten en lasten

(bedragen in € 1.000)

Baten

		2014	2013
Pensioenpremie risico pensioenfonds	(9)	265.620	290.594
Netto beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(10)	1.046.993	104.662
Totaal baten		**1.312.613**	**395.256**

Lasten

Pensioenuitkeringen	(11)	142.030	148.902
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds:	(12)		
-Pensioenopbouw		*210.051*	*244.330*
-Indexering en overige toeslagen		*21.404*	*-*
-Rentetoevoeging		*20.901*	*20.136*
-Onttrekking voor uitkeringen en kosten pensioenbeheer		*-147.157*	*-152.784*
-Wijziging door actuariële grondslagen		*-106.449*	*-*
-Wijziging rekenrente		*1.108.993*	*-190.125*
-Wijziging door overdracht van rechten		*2.762*	*-95*
-Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen		*-85.347*	*-42.132*
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds		1.025.158	-120.670
Mutatie overige technische voorzieningen	(13)	-6.371	-3.293
Saldo overdrachten van rechten	(14)	-2.762	95
Kosten pensioenbeheer (netto)	(15)	9.989	8.943
Totaal lasten		**1.168.044**	**33.977**
Overige baten en lasten	(16)	**-795**	**110**
Saldo van baten en lasten		**143.774**	**361.389**
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Algemene reserve		-141.333	286.717
Weerstandsreserve		285.107	74.672
Totaal saldo van baten en lasten		**143.774**	**361.389**

Kasstroomoverzicht

(bedragen in € 1.000)

		2014	2013
Beginstand liquide middelen	(3)	11.037	11.327
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Ontvangen pensioenpremie	(9)	265.620	290.594
Ontvangen uit overdracht van rechten	(14)	4.829	2.808
Betaalde pensioenuitkeringen	(11)	-142.030	-148.902
Betaald voor overdracht van rechten	(14)	-2.067	-2.903
Betaalde kosten pensioenbeheer	(15)	-9.989	-8.943
Betaald uit tegoed deelnemers	(7)	-21.807	-21.302
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		**94.556**	**111.352**
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Verkopen en aflossingen van beleggingen	(1)	1.302.136	1.763.463
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	(10)	41.653	38.702
Aankopen beleggingen	(1)	-1.431.642	-1.908.869
Betaalde kosten vermogensbeheer	(10)	-10.001	-12.823
Overige ontvangsten en uitgaven		10.695	7.885
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		**-87.159**	**-111.642**
Eindstand liquide middelen	(3)	18.434	11.037

Toelichting pensioenregelingen

Doelstelling

De Stichting Pensioenfonds Werk en (re)Integratie (PWRI) is gevestigd in Amsterdam. Het PWRI verstrekt ouderdoms- en overlijdensuitkeringen aan gepensioneerden respectievelijk nabestaanden. Daarnaast verstrekt het fonds uitkeringen aan een beperkte groep arbeidsongeschikte deelnemers. Het PWRI voert de pensioenregeling uit voor verplicht aangesloten werkgevers in de branche Werk en (re)Integratie en voor vrijwillig aangesloten werkgevers.

Beschrijving van pensioenregelingen

Beschrijving van de pensioenregeling

Tot 1 januari 2015 kenden de SW-werknemers een ouderdomspensioenregeling met een pensioenrichtleeftijd van 65 jaar en een pensioenopbouw van 1,90% in 2014. Vanaf 1 januari 2015 bedraagt de pensioenrichtleeftijd 67 jaar en de jaarlijkse pensioenopbouw 1,701% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag voor SW-deelnemers. Voor WIW-werknemers geldt voor de ouderdomspensioenregeling een pensioenrichtleeftijd van 65 jaar en een jaarlijkse pensioenopbouw van 1,75% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag.
De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend loon minus de franchise. Tevens bestaat er voor de SW-deelnemers recht op partner- en wezenpensioen. Voor deelname aan de regeling geldt geen toetredingsleeftijd.

Beschrijving van de inkoopregeling / B-regeling

Met de Inkoopregeling kunnen deelnemers onder voorwaarden extra ouderdomspensioen opbouwen over de jaren dat zij gewerkt hebben in de Sociale Werkvoorziening. Deze regeling geldt alleen als de deelnemer op 31 december 2000 en op 1 januari 2001 deelnemer was aan de pensioenregeling. Ook moet de deelnemer tot pensioendatum in de Sociale Werkvoorziening blijven werken. Nieuwe instroom is derhalve niet meer mogelijk.
De deelnemer heeft niet automatisch recht op het extra ouderdomspensioen over eerdere dienstjaren. Ieder jaar beslist het bestuur of het PWRI het extra ouderdomspensioen toekent. Sociale partners hebben de B-regeling per 1 januari 2013 afgeschaft voor deelnemers die zijn geboren na 31 december 1949.

Beschrijving van de top-regeling / C-regeling

De topregeling geeft recht op een toeslag op het ouderdomspensioen. Deze regeling geldt voor deelnemers die aan de volgende voorwaarden voldoen:
- geboren vóór 1 januari 1950;
- op 31 december 2000 deelnemer aan de pensioenregeling;
- op 1 januari 2001 deelnemer aan de pensioenregeling;
- tot pensioendatum in de sociale werkvoorziening blijven werken.

Er vindt geen nieuwe instroom meer plaats. Als de deelnemer stopt met werken voordat hij 65 jaar is, ontvangt hij tot de leeftijd van 65 jaar een pensioenuitkering van 80% van het salaris. Op welke leeftijd de deelnemer precies met pensioen kan gaan, hangt af van het jaar waarin hij is geboren.

Beschrijving van de voorwaardelijke toeslagverlening

Het PWRI wil graag toeslagen op het pensioen verlenen. Dat heet indexatie. Of dit kan, hangt af van de financiële positie van ons fonds. Daarom is toekomstige toeslagverlening altijd voorwaardelijk. Dat betekent dat de toeslagverlening alleen plaatsvindt als het financieel mogelijk is.
Bij de besluitvorming over toeslagverlening gebruikt het PWRI de volgende uitgangspunten:

Nominale dekkingsgraad	**Beschikbare toeslagruimte**
Lager dan 105%	0%
Gelijk aan of hoger dan 105%	(Nominale dekkingsgraad – 105%) x 0,1

Indien de toeslagverlening op basis van de betreffende loonindex niet leidt tot volledige benutting van de beschikbare toeslagruimte, kan besloten worden om in het verleden niet (volledig) verleende toeslagen alsnog volledig of gedeeltelijk te verlenen binnen de resterende toeslagruimte.

Voor pensioen opgebouwd in de SW-regeling geldt de loonindex op basis van de cao voor de Sociale werkvoorziening. In geval van de WIW-regeling is dit de loonindex op basis van de cao Wet Inschakeling Werkzoekenden. Om die reden verschillen de toegekende toeslagpercentages en eventuele achterstanden daarin.

Aanvullende Oudedagsvoorziening (AOV)

Beschrijving van de Aanvullende Oudedagsvoorziening

De Aanvullende Oudedagsvoorziening (AOV) is een tijdelijke uitkering vanaf de leeftijd van 65 jaar. Inleg in deze regeling is sinds 1990 niet meer mogelijk. De inleg was een jaarlijkse bijdrage van de werkgevers binnen de Sociale Werkvoorziening. Deze bijdrage werd gestort op een aparte rekening. De AOV is geheel voor rekening en risico van deelnemers. De AOV is sinds 1 januari 2002 ondergebracht bij het PWRI.

Kiezen voor sparen of beleggen

Deelnemers en gepensioneerden konden eenmalig kiezen om hun saldo om te zetten in een spaarbedrag. De spaarregeling is net als de beleggingsregeling voor rekening en risico van de deelnemers. Dat betekent dat eventuele winst onder de deelnemers wordt verdeeld, maar een eventueel verlies ook. De spaarregeling kent echter geen beleggingsrisico's. De beleggingen voor de AOV-beleggers bestaan grotendeels uit relatief risicomijdende obligatiefondsen.
De tegoeden van spaarders heeft het PWRI ondergebracht in deposito's.

Het tegoed van deelnemers en gepensioneerden die kozen voor sparen, past het PWRI jaarlijks aan met een door het bestuur vastgestelde rente. Het tegoed van deelnemers en gepensioneerden, die kozen voor beleggen, past het PWRI jaarlijks aan met een door het bestuur vastgesteld rendementspercentage. Bij het vaststellen van dit rendementspercentage houdt het PWRI een buffer aan, om eventueel tegenvallende rendementen in de toekomst op te vangen.

Uitbetaling

Het PWRI betaalt het tegoed van de AOV vanaf de leeftijd van 65 jaar in 75 gelijke termijnen maandelijks uit. Een maandtermijn is minimaal € 46. Als de laatste maandtermijn is uitbetaald, maakt het PWRI het eventueel resterende tegoed in één keer over. Overlijdt de deelnemer voor de (volledige) uitbetaling van de maandtermijnen? Dan kunnen de erfgenamen het PWRI vragen om het (overgebleven) tegoed uit te betalen.

De tegoeden van de AOV worden niet actuarieel bepaald. De AOV-tegoeden met een looptijd langer dan een jaar staan in de jaarrekening als langlopend tegoed deelnemers. De AOV-tegoeden die naar verwachting binnen een jaar tot uitkering komen, staan in de jaarrekening onder overige schulden en overlopende passiva.

Omvang en samenstelling van de AOV-tegoeden van de deelnemers op 31 december

	31-12-2014	**31-12-2013**
Tegoeden deelnemers:		
- langlopend AOV-beleggers (in € 1.000)	149.452	151.591
- langlopend AOV-spaarders (in € 1.000)	75.318	84.164
- nog te verrekenen, kortlopend en langlopend (in € 1.000)	51.581	46.062
Totaal tegoeden deelnemers	**276.351**	**281.817**

Grondslagen

Grondslagen algemeen

De jaarrekening van het PWRI voldoet aan de eisen die in de Pensioenwet en in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek staan. Ook volgt het PWRI de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Alle baten en lasten hebben betrekking op het verslagjaar.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Salderingen

Salderen betekent posten tegen elkaar wegstrepen. Salderen mag alleen als het wettelijk of contractueel is toegestaan en als de betaling en de ontvangst gelijktijdig afgewikkeld moeten worden. Ook moet het voornemen bestaan om de posten op deze manier af te wikkelen. De rentebaten en rentelasten die horen bij de gesaldeerde posten, staan ook gesaldeerd in de jaarrekening.

Schattingen en veronderstellingen

Om een jaarrekening te maken moet het bestuur oordelen vormen, schattingen maken en veronderstellingen doen. Het gaat dan om posten waarvan de waarde niet zomaar uit andere bronnen is af te leiden. De oordelen, schattingen en veronderstellingen bepalen hoe het fonds deze posten in de jaarrekening waardeert. Daarmee hebben de oordelen, schattingen en veronderstellingen invloed op de waarde van activa, verplichtingen en baten en lasten. Het bestuur van het PWRI baseert de schattingen en veronderstellingen op ervaring en verschillende andere betrouwbare factoren. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van de schattingen.

Het bestuur evalueert de schattingen en veronderstellingen voortdurend. Wanneer nodig verandert het bestuur de schatting. Heeft de verandering gevolgen voor de verslagperiode? Dan neemt het bestuur de nieuwe schatting op in de betreffende verslagperiode. Heeft de verandering gevolgen voor toekomstige perioden? Dan houdt het bestuur daar in de toekomstige verslagperioden rekening mee.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn dezelfde als vorig jaar.

Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief (bezitting) staat op de balans als het waarschijnlijk is dat het PWRI er in de toekomst economische voordelen van heeft. Maar alleen als het fonds de waarde van die voordelen betrouwbaar kan vaststellen. Een verplichting staat op de balans als het waarschijnlijk is dat de verplichting leidt tot een uitstroom van geld. Maar alleen als het fonds dat bedrag betrouwbaar kan vaststellen. Een voorbeeld van een verplichting is een pensioen dat het fonds nu of in de toekomst moet uitkeren.

Baten (opbrengsten) staan in de staat van baten en lasten als het vermogen is toegenomen door een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting. Maar alleen als het PWRI de omvang betrouwbaar kan vaststellen. Lasten (kosten) verwerkt het PWRI als het vermogen is verkleind door een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting. Maar alleen als het fonds de omvang betrouwbaar kan vaststellen.

Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's. De euro is dus de 'presentatievaluta' van goederen, geld of beleggingen. Het PWRI belegt ook in gebieden met andere muntsoorten. Dan doet het PWRI dus aan- en verkopen in andere muntsoorten dan de euro. Dat zijn 'transacties in vreemde valuta'. Vonden deze transacties in de verslagperiode plaats? Dan staan ze in de jaarrekening. In de jaarrekening hebben ze de waarde in euro's zoals die was op het moment van de transactie (de transactiedatum). Monetaire activa en passiva in vreemde valuta rekent het PWRI om naar de waarde in euro's op balansdatum. Monetaire activa zijn bezittingen in geld. Monetaire passiva zijn schulden in geld. De waardeverschillen die door schommelingen in de wisselkoersen ontstaan, neemt het PWRI op als baat of als last.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Grondslagen voor waardering van activa en passiva zijn de regels waarmee het PWRI de waarde van bezittingen en schulden bepaalt.

Beleggingen (1)

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

Het PWRI waardeert beleggingen op actuele waarde. Daarvoor gebruikt het PWRI marktnoteringen of afgeleiden daarvan. Bepaalde beleggingen, zoals vastgoedbeleggingen, hypotheken en derivaten, waardeert het PWRI met waarderingsmodellen en –technieken. Het is gebruikelijk en mogelijk om daarmee de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte in te schatten. Overlopende activa en passiva waardeert het PWRI tegen geamortiseerde kostprijs en liquide middelen tegen nominale waarde. Het verschil tussen actuele waarde en de geamortiseerde kostprijs is doorgaans erg klein. Dit komt door het kortetermijnkarakter van deze activa en passiva.

Het PWRI belegt ook indirect. Dat betekent dat het fonds meedoet in beleggingspools en –instellingen, die gespecialiseerd zijn in bepaalde beleggingen. Dat heet participatie. Participaties in beleggingsfondsen waardeert het PWRI volgens de grondslagen van die beleggingen. Bij gemengde beleggingsfondsen sluit het PWRI aan bij de hoofdcategorie.

Het PWRI gebruikt afgeleide financiële instrumenten (derivaten) om beleggingsrisico's af te dekken. Dat gebeurt volgens het beleggingsbeleid. Derivaten die onderdeel zijn van een beleggingsfonds, staan in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is opgenomen. De overige derivatenposities staan als een afzonderlijke beleggingscategorie in de jaarrekening.

De liquide middelen die onderdeel zijn van de onderliggende fondsen in aandelen, vastrentende waarden en overige beleggingen, staan bij die beleggingscategorie vermeld. Het PWRI merkt participaties met een beleggingskarakter niet aan als een groepsmaatschappij en/of deelneming. Hiermee volgt het PWRI de aanbeveling van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Vastgoedbeleggingen
Participaties in vastgoedbeleggingen waardeert het PWRI tegen actuele waarde. Taxaties bepalen de actuele waarde van de vastgoedfondsen die in Nederlands vastgoed beleggen. Een taxatie is een deskundige schatting van de waarde. Een externe taxateur voert de taxaties uit. De taxaties vinden plaats volgens de richtlijnen van de vermogensbeheerder. Deze richtlijnen sluiten aan bij de voorschriften van de vastgoedindex van de Raad van Onroerende zaken / Investment Property Databank (ROZ/IPD index).

Het PWRI belegt ook in vastgoedfondsen die in internationaal vastgoed beleggen (AREA Funds). Voor de waardebepaling gebruikt het PWRI de door de onderliggende vastgoedfondsen opgegeven beleggingswaarden van die fondsen, die op het moment van waardering aan de beheerder ter beschikking staan. Overige vermogensbestanddelen waardeert het PWRI volgens algemeen aanvaarde verslaggevinggrondslagen. De internationale beleggingen zijn allemaal fund of funds. Dat is een beleggingsstrategie waarbij via andere fondsen in vastgoed wordt belegd, in plaats van dat rechtstreeks zelf te doen. Afhankelijk van het onderliggende fonds vindt periodieke taxatie plaats. De waardemutaties analyseert het PWRI per kwartaal.

Aandelen
Aandelen, waaronder ook converteerbare obligaties, waardeert het PWRI op actuele waarde. Voor een aandeel dat beursgenoteerd is, is dat de beurswaarde. Als er echter geen beursnotering is, dan geldt als actuele waarde de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen.

Vastrentende waarden
Obligaties waardeert het PWRI op actuele waarde. Daarbij vindt toerekening van de lopende rente plaats.

Hypothecaire leningen waardeert het PWRI op reële waarde. Daarvoor gebruikt het PWRI een discounted cashflow model. Dat betekent dat de verwachte kasstromen contant worden gemaakt tegen de euroswapcurve plus een risico-opslag. De verwachte kasstromen zijn rente plus aflossing. Het PWRI houdt hierbij rekening met het vervroegde aflossingsrisico.
De risico-opslag in de verdiscontering van de kasstromen berekent het PWRI op maandbasis. Voor particuliere hypotheken gebeurt dit op basis van marktdata. Zo bewegen de risico-opslagen (en dus ook de waarde van hypotheken) mee met de risicopremies in de markt. Voor zakelijke hypotheken zijn er geen relevante marktdata. Daarom baseert het PWRI de risico-opslag voor deze hypotheken op de tarieven waartegen zakelijke hypotheken in de markt worden verstrekt of verlengd.

Leningen op schuldbekentenis waardeert het PWRI op actuele waarde. Dat is de contante waarde van de met vervroegde aflossing aangepaste kasstromen. Deze verdisconteert het PWRI tegen de rente op staatsobligaties met vergelijkbare looptijden, inclusief eventuele opslagen die bij het risicoprofiel van de leningen horen.

Deposito's waardeert het PWRI op actuele waarde. Het verschil tussen de actuele en de nominale waarde van deposito's is doorgaans erg klein.

Derivaten
Derivaten is de verzamelnaam voor beleggingsinstrumenten die hun waarde ontlenen aan de waarde van een ander goed. Voorbeelden zijn opties, futures en swaps. Derivaten waardeert het PWRI op actuele waarde. Dat is de relevante marktnotering. Als er geen marktnotering beschikbaar is, bepaalt het PWRI de waarde op basis van marktconforme uitgangspunten en veronderstellingen en toetsbare waarderingsmodellen. Is een derivatenpositie negatief? Dan verantwoordt het PWRI het bedrag onder de overige schulden en overlopende passiva.

Overige beleggingen
Overige beleggingen zijn beleggingen die niet onder de andere beleggingscategorieën vallen. Overige beleggingen waardeert het PWRI op marktwaarde.

Tegoeden voor risico deelnemers
Het PWRI beheert de tegoeden van de Aanvullende Oudedagsvoorzieningen (AOV). Daarmee volgt het fonds artikel 46 van de cao voor de sociale werkvoorziening op. De tegoeden zijn voor risico van de deelnemers. De grondslagen voor de waardering van beleggingen voor risico van deelnemers zijn gelijk aan die voor de waardering van beleggingen voor risico van het pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa (2)
Vorderingen en overlopende activa waardeert het PWRI bij eerste verwerking tegen de reële waarde. Na eerste verwerking waardeert het fonds de vorderingen tegen de geamortiseerde kostprijs. Deze komt meestal overeen met de nominale waarde. Als het PWRI verwacht dat vorderingen oninbaar zijn – en dus waarschijnlijk niet geïncasseerd worden –, vormt het fonds hiervoor een voorziening. Dat betekent dat het PWRI de vordering geheel of gedeeltelijk afwaardeert. Vorderingen en overlopende activa uit beleggingstransacties staan onder de beleggingen.

Liquide middelen (3)
Onder de liquide middelen staan kas- en banktegoeden die onmiddellijk of op korte termijn opeisbaar zijn. Dat betekent dat het PWRI er vrijwel meteen over kan beschikken. De liquide middelen waardeert het fonds tegen nominale waarde. Liquide middelen die bij beleggingstransacties horen staan onder de beleggingen.

Eigen vermogen (4)
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de weerstandsreserve en de bestemmingsreserve.

Algemene reserve
De algemene reserve is het deel van het eigen vermogen dat overblijft nadat het PWRI via de resultaatbestemming de weerstandsreserve en de bestemmingsreserve op het gewenste niveau heeft gebracht.

Weerstandsreserve
De weerstandsreserve is het weerstandsvermogen van het pensioenfonds tegen ongunstige ontwikkeling op lange termijn. Het vereist eigen vermogen zoals beschreven in de Pensioenwet is het maximum van de weerstandsreserve. Als het maximum van de weerstandsreserve is bereikt, gaat het meerdere vermogen naar de algemene reserve.

Bestemmingsreserve
In de periode 2007-2010 is voor de Sociale Werkvoorziening (SW) een iets hogere premie geheven dan de gedempte kostendekkende premie. Het doel in die tijd was de premie stabiel op 16% te houden. Dit deed het PWRI door jaarlijks 16% premie te heffen, terwijl de kostendekkende premie lager of hoger was. Op die manier is de zogenoemde premie-egalisatiereserve ontstaan.

Op 1 januari 2013 brachten sociale partners de pensioentoezegging terug. Dat brengt de gedempte kostendekkende premie omlaag tot 15,2% van de salarissom. Het sturen op een 16%-premie is daardoor achterhaald en komen te vervallen. In afwachting van verdere ontwikkelingen houden wij de huidige reserve aan.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (5)

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds waardeert het PWRI op actuele waarde. Deze voorziening heeft een langlopend karakter. Om de actuele waarde te bepalen gebruikt het PWRI de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen.

Bij de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen gaat het PWRI uit van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken (inclusief de toeslag op de pensioenaanspraken per 1 januari volgend op het verslagjaar, mits de deelnemer op die datum een onvoorwaardelijk recht op deze toeslag heeft).
Het PWRI houdt geen rekening met toekomstige salarisontwikkelingen.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is gebaseerd op de volgende actuariële veronderstellingen:

- De gehanteerde rekenrente is gebaseerd op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- Sterftekansen zijn op basis van de AG-prognosetafel 2014 bepaald met een fondsspecifieke ervaringssterfte. Voor wezen nemen we geen sterftekansen in aanmerking.
- De partnerfrequentie waarvan we uitgaan, neemt toe tot aan de ingangsdatum van het ouderdomspensioen op 65 jaar. Boven de leeftijd van 65 jaar neemt de partnerfrequentie af volgens de sterftetafel. Bij het uitruilbare nabestaandenpensioen stelt het PWRI de samenlevingsfrequentie bij ingang van het ouderdomspensioen op 65 jaar op 1.
- De leeftijd van de man is op drie jaar ouder gesteld dan die van de vrouw.
- Het PWRI houdt rekening met een kostenopslag van 3,7% voor toekomstige kosten van pensioenbeheer, waaronder excassokosten.

Overige technische voorzieningen (6)

Onder de overige technische voorzieningen staat de Incurred But Not Reported (IBNR) Premie. De IBNR-voorziening premievrije doorbouw (PVD) is er voor premievrije voortzetting van pensioenopbouw bij invalidering. Aan deze voorziening voegt het PWRI jaarlijks de in de premie opgenomen opslag voor premievrijstelling toe. Om de lasten van ingegane arbeidsongeschiktheid te financieren valt jaarlijks de premieopslag voor premievrijstelling vrij van twee verslagjaren eerder. Dit geldt voor deelnemers met een eerste ziektedag twee jaren voorafgaand aan het verslagjaar.

Langlopende schulden (7)

Langlopend tegoed deelnemers
Het langlopende deel van de tegoeden van de deelnemers in de AOV-regeling waardeert het PWRI tegen actuele waarde. Deze is gelijk aan de actuele waarde van de daaraan ten grondslag liggende beleggingen.

Schuld aan cao-partners inzake cumulatieve inning
Invoering van de Participatiewet heeft tot gevolg dat de premie van deelnemers van het PWRI de komende jaren zal stijgen. Daarom hebben sociale partners de premie voor 2015 niet verlaagd. Ze houden die op het zelfde niveau. In 2014 en 2015 bedraagt de kostendekkende SW-premie 27,0%. Er is echter 28,2% geheven. 1,2% Extra ter vorming van een premiedepot om toekomstige premiestijgingen op te kunnen vangen. Premiedemping betekent dat de premie minder varieert. De sociale partners zijn eigenaar van het geld.
De langlopende schuld aan cao-partners is de som van de ontvangen pensioenbijdrage, vermeerderd met beleggingsresultaat en verminderd met eventuele kosten, voorzover ze betrekking hebben op het verslagjaar.

Overige schulden en overlopende passiva (8)

Overige schulden en overlopende passiva waardeert het PWRI bij de eerste verwerking tegen reële waarde. Na eerste verwerking waardeert het fonds schulden op geamortiseerde kostprijs. Deze is meestal gelijk aan de nominale waarde. Schulden en overlopende passiva uit beleggingstransacties staan onder de beleggingen.

Voorziening spaarfonds gemoedsbezwaarden
Het kan gebeuren dat een werknemer bezwaar heeft tegen elke vorm van verzekeren. Dan kan het PWRI een individuele vrijstelling van deelneming aan de verplichte pensioenregelingen verlenen. Dit staat in de regeling voorziening spaarfonds gemoedsbezwaarden. De werkgever en de werknemer blijven verplicht de reguliere bijdragen aan het fonds af te dragen. Deze bijdragen stort het fonds dan op een individuele spaarrekening. Aan het spaarbedrag op deze rekening voegt het PWRI jaarlijks rente toe.

De gespaarde bijdragen van de gemoedsbezwaarde keert het PWRI na het bereiken van de 65-jarige leeftijd gedurende 15 jaar in gelijke termijnen uit. Overlijdt de deelnemer voordat de uitkeringen zijn ingegaan? Dan ontvangt de partner 15 jaar de gelijke termijnen. Overlijdt de deelnemer nadat de uitkering is ingegaan? Dan ontvangt de partner de resterende periode de uitkeringen.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn grotendeels gerelateerd aan de waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen in de balans. Het PWRI verantwoordt gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten rechtstreeks in het resultaat.

Pensioenpremie risico pensioenfonds (9)

Pensioenpremie is het bedrag dat werkgevers en werknemers betalen voor toekomstig pensioen. Als pensioenpremie verantwoordt het PWRI de in rekening gebrachte en te brengen bedragen en koopsommen die aan het verslagjaar zijn toe te rekenen.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds (10)

Beleggingsresultaten rekent het PWRI toe aan de periode waarop ze betrekking hebben. De gefactureerde kosten van vermogensbeheer zijn hierop in mindering gebracht. Directe en indirecte beleggingsresultaten presenteert het PWRI afzonderlijk. De directe beleggingsresultaten zijn de opbrengsten uit huur, rente en dividend. Dividend verantwoordt het PWRI op het moment van uitkeren. De indirecte beleggingsresultaten bestaan uit gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeveranderingen.

Pensioenuitkeringen (11)

De pensioenuitkeringen zijn de aan deelnemers uitgekeerde bedragen, inclusief afkopen. Afkopen is het in één keer uitbetalen van een toekomstige reeks van kleine pensioenen. De pensioenuitkeringen berekent het PWRI volgens de actuariële grondslagen en rekent het fonds toe aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds (12)

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds is gelijk aan het saldo van de ontwikkeling van de volgende componententen:

Pensioenopbouw
Onder pensioenopbouw staat de actuarieel berekende waarde van de opgebouwde nieuwe pensioenaanspraken. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin meegenomen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Indexering en overige toeslagen
Het PWRI verantwoordt de indexering (toeslagverlening) en overige toeslagen in de staat van baten en lasten. Dit vindt pas plaats als het bestuur hier op of vóór de balansdatum een onherroepelijk besluit over heeft genomen. En als de deelnemer volgens dit besluit in het verslagjaar een onvoorwaardelijk recht op deze toeslag heeft verkregen.

Rentetoevoeging
De waarde van de pensioenaanspraken neemt jaarlijks toe met rente. De rentetoevoeging berekent het PWRI over de beginstand van de voorziening pensioenverplichtingen en de mutaties hierin gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en kosten pensioenbeheer
Vooraf maakt het PWRI een actuariële berekening van de toekomstige pensioenuitkeringen en de kosten van pensioenbeheer (met name excassokosten). Beide zijn onderdeel van de voorziening pensioenverplichtingen. De post onttrekking voor pensioenuitkeringen en kosten pensioenbeheer is de vrijval voor de financiering van de kosten en uitkeringen in het verslagjaar.

Wijziging actuariële grondslagen
Het effect van de aanpassing van de actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslagperiode bepaald en in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging rekenrente
Het PWRI herrekent jaarlijks per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen door de rentetermijnstructuur toe te passen. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur verantwoordt het PWRI onder wijziging rekenrente.

Wijziging uit overdracht van rechten
Wijziging uit overdracht van rechten rekent het PWRI toe aan de periode waarop het betrekking heeft. Hier neemt het PWRI de actuariële inkomende en uitgaande overdrachten op.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen
Overige mutaties zijn bijvoorbeeld het resultaat van actuariële kanssystemen, wijzigingen in het pensioenreglement en administratieve correcties. Ze zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie overige technische voorzieningen (13)

Onder mutatie overige technische voorzieningen valt de verandering van de voorziening uitlooprisico premievrije doorbouw (PVD). Dit is een Incurred But Not Reported (IBNR) voorziening.

Saldo overdrachten van rechten (14)

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen van van derden overgenomen dan wel aan derden overgedragen pensioenverplichtingen. Het PWRI rekent ze toe aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten pensioenbeheer (netto) (15)

De kosten pensioenbeheer (netto) rekent het PWRI toe aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten (16)

Overige baten en lasten rekent het PWRI toe aan de periode waarop ze betrekking hebben. Onderdeel van de overige baten en lasten zijn de behaalde rendementen op de tegoeden Aanvullende Oudedagsvoorziening.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht stelt het PWRI op volgens de directe methode. Er is onderscheid tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten (bijvoorbeeld betaalde uitkeringen en ontvangen pensioenpremie) en kasstromen uit beleggingsactiviteiten (bijvoorbeeld ontvangen rente op beleggingen).

Risicobeheer

Inleiding

Het verslag van het bestuur gaat in op de risico's die het pensioenfonds loopt. Ook is er aandacht voor het beleid dat het PWRI voert om deze risico's te beperken. Dat is kwalitatieve informatie. Deze paragraaf geeft de kwantitatieve risico-informatie.
Hierbij geldt het doorkijkprincipe. Dit houdt in dat risico's zijn uitgesplitst in onderliggende beleggingscategorieën om een beter inzicht te krijgen. Beleggingsfondsen zijn zoveel mogelijk uitgesplitst in achterliggende beleggingscategorieën.

Solvabiliteit en dekkingsgraad

Het beheer en de financiering van pensioenverplichtingen gaan gepaard met risico's.
De belangrijkste doelstelling van een pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Daarvoor streeft het fonds naar voldoende solvabiliteit op basis van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit is de verhouding tussen het beschikbaar vermogen en de verplichtingen en wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad. Hoe hoger de dekkingsgraad, hoe beter een pensioenfonds naar verwachting aan zijn verplichtingen kan voldoen. Door de feitelijke dekkingsgraad te vergelijken met de vereiste dekkingsgraad en de minimaal vereiste dekkingsgraad, kan het PWRI beoordelen of er sprake is van een reservetekort en een dekkingstekort. Uitgangspunt voor deze vergelijking is de feitelijke dekkingsgraad eind 2014 van 109,8%.

Het grootste risico voor een pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen om zijn pensioenverplichtingen na te komen. De solvabiliteit, uitgedrukt in het vereist eigen vermogen, meet het PWRI op twee manieren: volgens algemeen geldende normen en volgens specifieke normen die de toezichthouder het PWRI oplegt.

Om het vereist eigen vermogen te berekenen bestaat een standaardmethode.
De samenstelling van de beleggingen bepaalt het PWRI volgens de strategische asset mix in de evenwichtssituatie. Het reservetekort bedraagt € 549 miljoen (2013: € 408 miljoen).

Omvang reserve

in duizenden euro's	**2014**	**2013**
Technische voorzieningen	6.661.465	5.642.678
Risico		
S1 Renterisico	279.778	304.588
S2 Zakelijkewaardenrisico	992.939	685.349
S3 Valutarisico	216.969	164.109
S4 Grondstoffenrisico	-	71.108
S5 Kredietrisico	118.708	88.086
S6 Verzekeringstechnisch risico	189.749	159.471
Diversificatie-effect	-598.485	-558.160
Vereist eigen vermogen	**1.199.658**	**914.551**
Vereist eigen vermogen	**1.199.658**	**914.551**
Als percentage van de technische voorzieningen	18,0%	16,2%
Reservetekort		
Aanwezig eigen vermogen	650.743	506.969
Af: vereist eigen vermogen	1.199.658	914.551
Reservetekort	**-548.915**	**-407.582**

De stijging in het zakelijkewaardenrisico wordt veroorzaakt doordat de allocatie naar zakelijke waarden in de strategische beleggingsmix voor 2015 is hoger dan in de strategische beleggingsmix voor 2014. Daardoor neemt de benodigde buffer toe. Het grondstoffenrisico is nihil omdat in het beleggingsplan 2015 is opgenomen dat het fonds niet meer in grondstoffen zal beleggen.

Eind 2014 is er geen dekkingstekort.

Minimaal vereist eigen vermogen	**279.782**	**236.993**
Als percentage van de technische voorzieningen	4,2%	4,2%
Aanwezig eigen vermogen	650.743	506.969
Af: Minimaal vereist eigen vermogen	279.782	236.993
Dekkingsoverschot	**370.961**	**269.976**

De toezichthouder schrijft voor hoe het PWRI de risico's uit de standaardtoets (S-toets) moet kwantificeren. Wijzigingen in de onderliggende risicocomponenten ten opzichte van het voorgaande jaar verklaart het PWRI bijvoorbeeld met veranderingen in de rente en de strategische beleggingsmix. Met de berekening van het diversificatie-effect corrigeert het PWRI het feit dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment voordoen.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en van de pensioenverplichtingen verandert door ongunstige wijzigingen in de marktrente. De rentegevoeligheid meet het PWRI met de 'duration'. De duration van een belegging is het gewogen gemiddelde van de resterende looptijd in jaren.

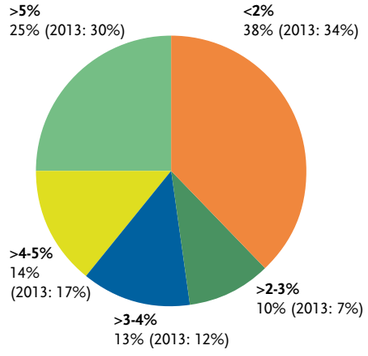
Inzicht in duration

	2014		2013	
	balanswaarde	duration	balanswaarde	duration
Duration vastrentende waarden (exclusief derivaten)	3.921.131	5,4	3.486.902	4,7
Duration vastrentende waarden (inclusief derivaten)	4.492.645	15,8	3.644.593	14,3
Duration van de (nominale) pensioenverplichtingen	6.661.465	16,7	5.642.678	16,5

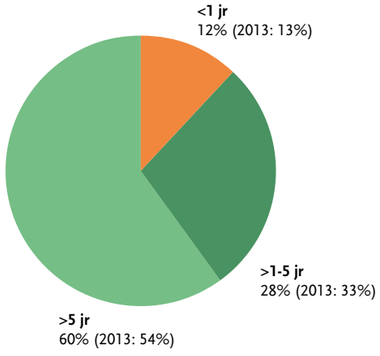
De gemiddelde resterende looptijd (de duration) van de verplichtingen is hoger dan die van de vastrentende waarden. Dat betekent dat de waarde van de verplichtingen sterker reageert op een verandering van de rente dan de waarde van de vastrentende waarden. Als de rente stijgt, dalen de waarde van de beleggingen én de waarde van de verplichtingen. Maar omdat de verplichtingen sterker dalen dan de beleggingen, stijgt de dekkingsgraad. Als de rente daalt, geldt het omgekeerde.
Op balansdatum is de duration van de vastrentende waarden (exclusief derivaten) aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Dit heet een 'duration-mismatch'.
Daarom dekt het PWRI 50% van het renterisico af. Het PWRI stuurt niet op een vast matchpercentage. Het matchpercentage komt tot stand met een combinatie van LDI-pools, vastrentende waarden en derivaten.

De volgende grafieken geven inzicht in de samenstelling van de vastrentende waarden: naar rentepercentage, resterende looptijd en rentetype.

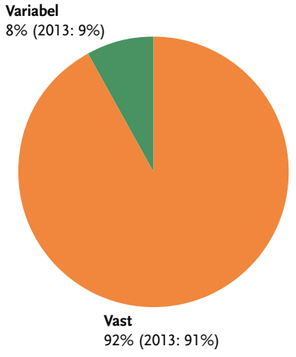
Samenstelling vastrentende waarden naar rentepercentage

Samenstelling vastrentende waarden naar resterende looptijd

Samenstelling vastrentende waarden naar rentetype

Zakelijkewaardenrisico (S2)

Zakelijkewaardenrisico is het risico van fluctuaties in de marktwaarde van beleggingen in zakelijke waarden. Fluctuaties zijn schommelingen: marktwaarden stijgen en dalen. Factoren die te maken hebben met een individuele belegging of een uitgevende instelling of algemene factoren kunnen die fluctuaties veroorzaken. Waardewijzigingen verwerkt het PWRI onmiddellijk in het beleggingsresultaat. Een pensioenfonds kan het zakelijkewaardenrisico afzwakken door te kiezen voor verschillende beleggingen. Dit heet mitigeren door diversificatie van de beleggingen. Ook kan een fonds dit risico verminderen door afgeleide financiële instrumenten (derivaten) te gebruiken, zoals opties en futures.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van de koersen van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Dit risico kan een pensioenfonds beperken door valutaderivaten in te zetten. Het deel dat het PWRI in vreemde valuta belegt, bedraagt eind 2014 ongeveer 48% van de beleggingsportefeuille (2013: 47%). Hiervan is 74,4% afgedekt door valutaderivaten (2013: 77,0%). De nettorisicopositie bedraagt 26% (2013: 23,0%).

Valutaverdeling van het belegd vermogen voor en na valuta-afdekking

			2014	2013
	voor (valuta) afdekking	valuta-derivaten	na valuta-afdekking	na valuta-afdekking
Euro	3.820.078	2.594.449	6.414.527	5.467.916
Amerikaanse dollar	2.084.134	-1.963.508	120.626	146.864
Britse pond	310.448	-303.482	6.966	11.931
Yen	22.140	-23.104	-964	222
Overige	1.069.223	-304.355	764.868	507.909
Totaal voor en na valuta-afdekking	**7.306.023**	**-**	**7.306.023**	**6.134.842**

Grondstoffenrisico (S4)

Het PWRI belegt ook (indirect) in grondstoffen. Beleggingen in grondstoffen heten commodities. De actuele waarde van de commodities bedraagt € 192 miljoen (2013: € 192,5 miljoen). Deze beleggingen bestaan grotendeels uit commodityderivaten.
Een deel van deze beleggingen wordt met actieve mandaten ingevuld. Daardoor bestaat een klein actief risico. Voor de berekening van de benodigde solvabiliteit schrijft de S-toets voor dat voor de grondstoffen rekening moet worden gehouden met een onverwachte waardedaling van 30%.

Kredietrisico (S5)

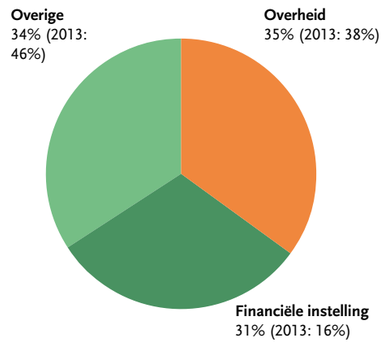
Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij niet kan betalen. Voorbeelden zijn partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar het PWRI deposito's plaatst, marktpartijen waarmee het PWRI Over The Counter (OTC)-derivatenposities aangaat en herverzekeraars.

Kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille

	AAA	AA	A	BBB	<BBB	Geen rating	Totaal
2014	19%	17%	13%	18%	15%	18%	100%
2013	23%	13%	14%	19%	16%	15%	100%

In de gezamenlijke categorieën A, AA en AAA is vergeleken met het voorgaande verslagjaar een minimale verschuiving zichtbaar naar BBB en geen rating. Beleggingen waarvoor geen rating beschikbaar is, zijn vrijwel allemaal hypotheken, derivaten en leningen op schuldbekentenis.

Samenstelling vastrentende waarden naar debiteur

Om het kredietrisico te beheersen, kan een pensioenfonds credit default swaps aangaan. In het overzicht hieronder staat 'protectie gekocht' voor het afdekken van het kredietrisico met een credit default swap. Het overnemen van kredietrisico van een tegenpartij heet 'protectie verkocht'.

Credit default swaps	2014	2013
Protectie gekocht	-	-
Protectie verkocht	659	420

Verzekeringstechnisch risico (actuariële risico's) (S6)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langleven, overlijden (kortlevenrisico) en arbeidsongeschiktheid.

Langlevenrisico
Langlevenrisco is het risico dat deelnemers langer blijven leven en dus langer (ouderdoms- of nabestaanden)pensioen ontvangen. Het PWRI gebruikt de AG-prognosetafel 2014 en een fondsspecifieke ervaringssterfte.

Kortlevenrisico
Kortlevenrisico is het risico dat deelnemers eerder overlijden dan ingeschat en hun nabestaanden eerder nabestaandenpensioen ontvangen. We gebruiken de AG-prognosetafel 2014 en een fondsspecifieke ervaringssterfte alsmede partnerfrequenties en een gemiddeld leeftijdsverschil van de partner ten opzichte van de deelnemer.

Arbeidsongeschiktheidsrisico
Het PWRI moet voorzieningen treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit. Dit heet een 'schadereserve' en is het arbeidsongeschiktheidsrisico. Voor dit risico brengt het PWRI jaarlijks een risicopremie in rekening. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt in het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie herziet het PWRI regelmatig.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat een pensioenfonds beleggingen niet op tijd en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kan omzetten in liquide middelen. Dan kan het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Dit risico beheerst het PWRI door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte te nemen voor liquiditeitsposities. Ook houdt het PWRI rekening met de directe beleggingsopbrengsten en met andere inkomsten, zoals premies.

Concentratierisico (S8)

Het concentratierisico kan optreden bij een te grote concentratie van de beleggingen in regio's, in economische sectoren of bij tegenpartijen.

Belegd vermogen naar sectoren

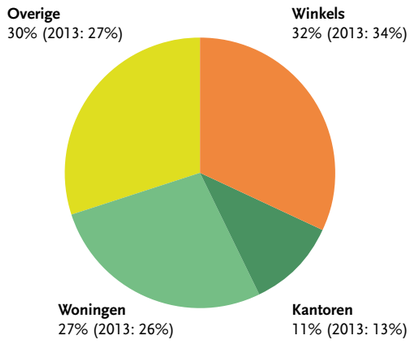
	2014	2013
Overheidsinstellingen	1.574.111	1.426.860
Beleggingsinstellingen (niet nader gespecificeerd)	134.245	106.614
Financiële instellingen	1.828.053	1.248.026
Handel en industriële bedrijven	1.994.938	1.704.593
Nutsbedrijven	156.276	152.005
Vastgoed	536.187	481.498
Andere instellingen	1.082.213	1.015.246
Totaal belegd vermogen	**7.306.023**	**6.134.842**

Belegd vermogen naar regio

	Overheids instellingen	Overige	2014 Totaal	2013 Totaal
Nederland	203.678	931.981	1.135.659	1.113.215
Ontwikkelde markten	931.921	3.622.189	4.554.110	3.541.679
BRIC-landen	37.253	314.342	351.595	234.552
Opkomende markten	260.942	678.579	939.521	952.533
Portugal	7.181	6.847	14.028	12.124
Ierland	16.045	42.513	58.558	54.705
Italië	70.763	69.387	140.150	133.722
Griekenland	-	2.200	2.200	820
Spanje	58.720	51.482	110.202	91.492
Totaal belegd vermogen	**1.586.503**	**5.719.520**	**7.306.023**	**6.134.842**

Van het belegd vermogen is 16% in Nederland belegd en 84% in overige landen. Het fonds belegt indirect ook in vastgoed. In de grafiek hieronder zijn de vastgoedbeleggingen gesplitst naar segment, volgens het doorkijkprincipe.

Segmentatie beleggingen in vastgoed

Derivatenrisico (specifieke financiële instrumenten)

Om het beleggingsbeleid uit te voeren gebruikt het PWRI ook financiële derivaten. Dit gebeurt vooral om de eerder genoemde vormen van marktrisico gedeeltelijk af te dekken. Het gebruik van derivaten beperkt deze risico's, maar kan wel weer tot andere risico's leiden. Een voorbeeld is bijstorting als de waarde van het derivaat daalt. Het overzicht hieronder laat zien welke derivaten het PWRI eind 2014 gebruikte. Gedurende het jaar kunnen andere derivaten zijn gebruikt.

Derivaten naar soort (eind 2014)

	Contract-omvang	Actuele waarde	Derivaten met een positieve waarde	Derivaten met een negatieve waarde
Valutaderivaten				
Totaal valutaderivaten eind 2014	1.496.458	-34.896	2.633	-37.529
Totaal valutaderivaten eind 2013	1.068.184	9.331	10.138	-807
Rentederivaten				
Totaal rentederivaten eind 2014	748	-3	-	-3
Totaal rentederivaten eind 2013	1.012	48	48	-
Totaal 2014	**1.497.206**	**-34.899**	**2.633**	**-37.532**
Totaal 2013	1.069.196	9.379	10.186	-807

Niet-financiële risico's

De belangrijkste niet-financiële risico's zijn het operationeel risico en het systeemrisico. Het is niet mogelijk de omvang van deze risico's vast te stellen.

Operationeel risico (S9)

Het operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten. Het operationeel risico is een gevolg van onvolledige of falende processen, van menselijk gedrag en falende systemen of van externe gebeurtenissen. Om dit risico te beperken neemt het PWRI interne maatregelen om de primaire- en verslaggevingsprocessen te beheersen en rapporteert daarover in ISAE-rapporten.

Systeemrisico

Systeemrisico is het risico dat het mondiale financiële systeem – ofwel de internationale markten – niet langer goed functioneert. Dan zijn beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar en verliezen ze zelfs (tijdelijk) hun waarde. Net als andere marktpartijen kan het pensioenfonds dit risico niet beheersen.

Toelichting op de balans

Activa

Beleggingen (1)

Verloopoverzicht van de beleggingen voor risico pensioenfonds

	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal 2014	Totaal 2013
Beginstand	385.361	2.363.609	3.183.019	10.186	193.474	6.135.649	5.897.312
Aankopen	5.009	373.153	840.964	-	42.500	1.261.626	1.789.198
Verkopen	-	-180.314	-1.012.519	85.139	-2.497	-1.110.191	-1.627.832
Waarde-ontwikkeling	1.064	342.975	841.233	-55.970	-40.475	1.088.827	74.829
Overige mutaties	1.024	-	-244	-36.722	3.586	-32.356	2.142
Eindstand beleggingen voor risico pensioenfonds	**392.458**	**2.899.423**	**3.852.453**	**2.633**[1]	**196.588**	**7.343.555**	**6.135.649**
In de eindstand zijn meegenomen:							
- vorderingen en overlopende activa						17.883	17.268
- kortgeldposities u/g						-	-
- banktegoeden in rekening courant						5.555	1.901
- schulden en overlopende passiva						-5	-

1 Saldo van negatieve derivaten staat onder de passiva

Verloopoverzicht van de beleggingen voor risico van deelnemers

	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal 2014	Totaal 2013
Beginstand	-	35.128	247.714	85	-1.110	281.817	297.320
Aankopen	-	1.806	168.210	-	-	170.016	119.671
Verkopen	-	-8.374	-184.245	673	-	-191.946	-135.631
Waarde-ontwikkeling	-	3.339	14.375	-986	-	16.728	5.690
Overige mutaties	-	-	-43	-	-221	-264	-5.233
Eindstand beleggingen voor risico van deelnemers	**-**	**31.899**	**246.011**	**-228**	**-1.331**	**276.351**	**281.817**
In de eindstand zijn meegenomen:							
- vorderingen en overlopende activa						-1.445	-1.151
- kortgeldposities u/g						83.560	88.375
- banktegoeden in rekening courant						122	41
- schulden en overlopende passiva						-8	-8

Beleggingen waardeert het PWRI op marktwaarde. Afhankelijk van de beschikbaarheid van objectieve gegevens is de waardering per beleggingscategorie uitgesplitst:

- Directe marktnoteringen: er is een notering in een actieve markt.
- Afgeleide marktnotering: het PWRI waardeert beleggingen volgens een model, de gebruikte variabelen zijn af te leiden uit de markt.
- Waarderingsmodellen: de waardebepaling is niet gebaseerd op marktdata, maar op aannames en inschattingen.

Waardering van de beleggingen voor risico van het pensioenfonds (eind 2014)

	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten (saldo)	Overige	Totaal 2014	Totaal 2013
Directe marktnoteringen	-	-	401.126	-	4.545	405.671	305.953
Afgeleid van noteringen	-	2.804.568	3.135.753	-34.899	192.043	6.097.465	5.124.052
Waarderingsmodellen	392.458	94.855	315.574	-	-	802.887	704.837
Totaal beleggingen	**392.458**	**2.899.423**	**3.852.453**	**-34.899**	**196.588**	**7.306.023**[1]	**6.134.842**[1]

In de overzichten hieronder zijn de beleggingscategorieën verder uitgesplitst, naar risico pensioenfonds en risico deelnemers.

Vastgoedbeleggingen

	Risico pensioenfonds	Risico deelnemers	Totaal 2014	Totaal 2013
Vastgoedbeleggingsfondsen	380.065	-	380.065	373.991
Vorderingen	10.825	-	10.825	10.050
Liquide middelen	1.568	-	1.568	1.320
Totaal vastgoed beleggingen	**392.458**	**-**	**392.458**	**385.361**

Aandelen

	Risico pensioenfonds	Risico deelnemers	Totaal 2014	Totaal 2013
Ontwikkelde markten	1.624.078	12.710	1.636.788	1.326.205
Opkomende markten	729.164	4.400	733.564	571.714
Private equity	94.855	-	94.855	81.186
Converteerbare obligaties	451.326	14.789	466.115	419.632
Totaal aandelen	**2.899.423**	**31.899**	**2.931.322**	**2.398.737**

1 Na aftrek derivaten met een negatieve waarde

Vastrentende waarden

	Risico pensioenfonds	Risico deelnemers	2014 Totaal	2013 Totaal
Obligaties	393.432	-	393.432	297.403
Obligatiefondsen	2.006.571	162.120	2.168.691	2.057.337
Opgebouwde rente	7.696	331	8.027	7.967
Leningen op schuldbekentenis	72	-	72	92
Hypotheekfondsen	315.572	-	315.572	310.097
Deposito's	-	83.560	83.560	88.375
LDI-pools	1.129.110	-	1.129.110	669.463
Totaal vastrentende waarden	**3.852.453**	**246.011**	**4.098.464**	**3.430.734**

Derivaten (met een positieve waarde)

	Risico pensioenfonds	Risico deelnemers	2014 Totaal	2013 Totaal
Rentederivaten	-	-	-	48
Valutaderivaten	2.633	27	2.660	10.232
Totaal derivaten	**2.633**	**27**	**2.660**	**10.280**

Derivaten voor risico pensioenfonds met een negatieve waarde staan op de passiefzijde van de balans. Derivaten voor risico deelnemers met een negatieve waarde staan op de debetzijde van de balans.

Het PWRI maakt gebruik van onderpand. Het ontvangen onderpand bedraagt eind 2014 € 764,5 miljoen (2013: € 235,2 miljoen) en het verstrekte onderpand € 7,0 miljoen (2013: € 1,0 miljoen). Het ontvangen onderpand heeft betrekking op het toegerekende bedrag van zowel de LDI-fondsen en het grondstoffenfonds.

Overige beleggingen

	Risico pensioenfonds	Risico deelnemers	2014 Totaal	2013 Totaal
Grondstoffenfondsen	192.044	-	192.044	192.515
Vorderingen	378	-	378	378
Schulden	-	-1.453	-1.453	-1.151
Liquide middelen	4.166	122	4.288	622
Totaal overige beleggingen	**196.588**	**-1.331**	**195.257**	**192.364**

Vorderingen en overlopende activa (2)

	31-12-2014	31-12-2013
Vordering op werkgevers	3.141	7.621
Vordering op deelnemers van het pensioenfonds	170	160
Vorderingen uit hoofde van waardeoverdrachten	26	265
Vooruitbetaalde kosten	1.905	560
Te verrekenen inzake AOV-regeling	1.444	1.151
Totaal vorderingen en overlopende activa	**6.686**	**9.757**

De vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Liquide middelen (3)

	31-12-2014	31-12-2013
Rekeningen-courant	**18.434**	**11.037**

Over de liquide middelen kan het pensioenfonds vrij beschikken.

Passiva

Eigen vermogen (4)

Mutatieoverzicht eigen vermogen	Algemene reserve	Weerstands-reserve	Bestemmings-reserve	31-12-2014 Totaal	31-12-2013 Totaal
Beginstand eigen vermogen	-515.762	914.551	108.180	506.969	145.580
Bestemming saldo van baten en lasten	-141.333	285.107	-	143.774	361.389
Eindstand eigen vermogen	**-657.095**	**1.199.658**	**108.180**	**650.743**	**506.969**

Algemene reserve

De algemene reserve is het deel van het eigen vermogen dat overblijft nadat de weerstandsreserve en de bestemmingsreserve via de resultaatbestemming op het gewenste niveau zijn gebracht.

	31-12-2014	31-12-2013
Beginstand algemene reserve	-515.762	-802.479
Mutaties door resultaatbestemming	-141.333	286.717
Eindstand algemene reserve	**-657.095**	**-515.762**

Weerstandsreserve

De weerstandsreserve vormt het weerstandsvermogen van het pensioenfonds tegen ongunstige ontwikkeling op lange termijn. De Pensioenwet schrijft voor dat de weerstandsreserve gelijk is aan het vereist eigen vermogen. Als het maximum van de weerstandsreserve is bereikt, gaat het resterende vermogen naar de algemene reserve.

	31-12-2014	31-12-2013
Beginstand weerstandsreserve	914.551	839.879
Mutaties door resultaatbestemming	285.107	74.672
Eindstand weerstandsreserve	**1.199.658**	**914.551**

Het vereist eigen vermogen eind 2014 bedraagt € 1.199.658 (2013: € 914.551).
De vereiste dekkingsgraad is 118,0% (2013: 116,2%).

Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserve is een premie-egalisatiereserve.

	31-12-2014	31-12-2013
Beginstand bestemmingsreserve	108.180	108.180
Mutaties door resultaatbestemming	-	-
Eindstand bestemmingsreserve	**108.180**	**108.180**

De dekkingsgraad wordt berekend door het vermogen eind 2014 te delen door de stand van de voorziening pensioenverplichtingen eind 2014.

Verloop van de dekkingsgraad	Realisatie 2014	Herstelplan 2014	Realisatie 2013	Herstelplan 2013
Beginstand dekkingsgraad	109,0	107,9	102,5	104,5
Effect wijziging rentetermijnstructuur	-17,9	0,4	3,5	0,4
Effect rendement op beleggingen	18,1	2,3	1,5	2,1
Premie-effect	0,5	0,5	0,6	0,7
Effect uitkeringen	0,2	0,2	0,0	0,1
Overige effecten	-0,1	-0,1	0,9	0,1
Eindstand dekkingsgraad	**109,8**	**111,2**	**109,0**	**107,9**
Vereiste dekkingsgraad	118,0	115,8	116,2	115,8
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,2	104,3	104,2	104,3

De dekkingsgraad van het pensioenfonds bedraagt per 31 december 2014 109,8% (2013: 109,0%). Eind 2014 is geen sprake van een dekkingstekort, wel nog van een reservetekort. Met ingang van 2015 is het nieuwe financiële toetsingskader (nFTK) van toepassing. Voor 1 juli 2015 moet een herstelplan worden ingediend volgens de nieuwe stijl waarin wordt aangetoond dat binnen 12 jaar de vereiste dekkingsgraad wordt bereikt. Ook wordt vanaf 1 januari 2015 de beleidsdekkingsgraad gerapporteerd. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf maanddekkingsgraden. Zie ook Gebeurtenissen na balansdatum.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds (5)

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	31-12-2014	31-12-2013
Beginstand voorziening pensioenverplichtingen	5.624.268	5.744.938
Pensioenopbouw	210.051	244.330
Indexering (toeslagverlening) en overige toeslagen	21.404	-
Rentetoevoeging	20.901	20.136
Onttrekking voor uitkeringen en kosten pensioenbeheer	-147.157	-152.784
Wijziging door actuariële grondslagen	-106.449	-
Wijziging rekenrente	1.108.993	-190.125
Wijziging door overdracht van rechten	2.762	-95
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-85.347	-42.132
Eindstand voorziening pensioenverplichtingen	**6.649.426**	**5.624.268**

In de Toelichting op de staat van baten en lasten vindt u een toelichting op de posten van dit mutatieoverzicht.

Het PWRI baseert de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds op de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige uitgaande kasstromen (in dit geval pensioenen). Deze inschatting vloeit voort uit de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Om de contante waarde te bepalen gebruikt het PWRI de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Dat wil dus zeggen dat het PWRI een driemaandsgemiddelde gebruikt dat mede gebaseerd is op de UFR 20-60. Eind 2014 bedraagt de rentetermijnstructuur 1,84% bij een (modified) duration van 16,7 (2013: 2,76% bij een (modified) duration van 16,5).

In de voorziening pensioenverplichtingen heeft het PWRI rekening gehouden met een kostenopslag van 3,7% (2013: 4,0%). Dit is bedoeld voor toekomstige kosten van pensioenbeheer, waaronder excassokosten.

Eind 2014 is de maximale cumulatieve niet-verleende toeslag voor de WIW 12,1% (2013: 11,3%) en voor de SW 9,9% (2013: 10,3%). Zodra de financiële positie het toelaat, kan het bestuur besluiten om inhaaltoeslag te verlenen. Deelnemers hebben geen recht op inhaaltoeslag.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen gaat het PWRI uit van het pensioenreglement dat op de balansdatum geldende pensioenreglement, waarbij eind 2014 wordt overgestapt op het pensioenreglement per 1 januari 2015 met betrekking tot de voortgezette pensioenopbouw voor arbeidsongeschikten.

Voorziening pensioenverplichtingen naar categorieën van deelnemers	2014 €	2014 Aantallen	2013 €	2013 Aantallen
Actieve deelnemers	4.158.786	98.444	3.462.766	98.476
Gewezen deelnemers	564.554	69.424	448.850	68.708
Pensioengerechtigden	1.926.086	44.292	1.712.652	42.645
Totaal deelnemers	**6.649.426**	**212.160**	**5.624.268**	**209.829**

Aantal pensioengerechtigden naar soort uitkering	2014 Aantallen	2013 Aantallen
Ouderdomspensioen	33.249	31.985
Arbeidsongeschiktheidspensioen	1.340	1.419
Partnerpensioen	9.258	8.725
Wezenpensioen	445	516
Totaal pensioengerechtigden	**44.292**	**42.645**

Bij een combinatie van uitkeringen wordt een deelnemer slechts één keer geteld.

Overige technische voorzieningen (6)

Onder deze post valt de voorziening uitlooprisico premievrije doorbouw (PVD).

Verloop van de overige technische voorzieningen	31-12-2014	31-12-2013
Beginstand overige technische voorzieningen	18.410	21.703
Toevoeging premieopslag lopend jaar	5.854	6.185
Vrijval premieopslag voor financiering lasten bij ingaan arbeidsongeschiktheid	-12.225	-9.478
Eindstand overige technische voorzieningen	**12.039**	**18.410**

Langlopende schulden (7)

Onder deze post staan de tegoeden van de deelnemers in de Aanvullende Oudedagsvoorziening (AOV) en de schuld aan cao-partners inzake de cumulatieve inning intrekking SW-regeling. Bij de tegoeden van de deelnemers is rekening gehouden met een buffer voor tegenvallende beleggingsresultaten.

Verloop langlopend tegoed deelnemers	Beleggers	Spaarders	31-12-2014 Totaal	31-12-2013 Totaal
Beginstand langlopend tegoed deelnemers	174.908	84.164	259.072	274.700
Rendement	10.917	168	11.085	19.392
Mutatie buffer	6.420	-	6.420	-3.606
Kortlopend tegoed	-12.990	-8.817	-21.807	-21.310
Overige mutaties	-66	-197	-263	-10.104
Eindstand langlopend tegoed deelnemers	**179.189**	**75.318**	**254.507**	**259.072**

Het geschatte kortlopende deel van het tegoed van € 21.844 (2013: € 22.745) is opgenomen onder de overige schulden en overlopende passiva.
Het totaal tegoed beleggers is inclusief een nog te verrekenen saldo voorgaand jaar van € 29.737 (2013: € 23.317). Dit is het verschil tussen het veronderstelde rendement op beleggingen, waarop de aan de AOV-tegoeden toegekende intrest is gebaseerd, en het werkelijke rendement.

Verloop van de schuld aan cao-partners inzake cumulatieve inning intrekking SW-regeling	31-12-2014	31-12-2013
Beginstand schuld aan cao-partners	-	-
Pensioenbijdrage inzake cumulatieve inning	11.704	
Netto resultaat	865	-
Eindstand schuld aan cao-partners	**12.569**	**-**

Het netto resultaat is het saldo van beleggingsresultaat (€ 909) en kosten (€ 44).

Overige schulden en overlopende passiva (8)

	31-12-2014	31-12-2013
Valutaderivaten risico pensioenfonds	37.532	807
Geschat kortlopend deel AOV-tegoed (inclusief te verrekenen tegoeden)	21.844	22.745
Belastingen en sociale lasten	3.387	3.791
Waardeoverdrachten	-	87
Voorziening spaarfonds gemoedsbezwaarden	356	294
Overige	2.623	1.817
Totaal overige schulden en overlopende passiva	**65.742**	**29.541**

Verloop voorziening spaarfonds gemoedsbezwaarden	31-12-2014	31-12-2013
Beginstand voorziening gemoedsbezwaarden	294	330
Mutatie voorziening	62	-36
Eindstand voorziening gemoedsbezwaarden	**356**	**294**

De overige schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar, met uitzondering van de post voorziening spaarfonds gemoedsbezwaarden. De looptijd van deze post is langer dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Beleggingsverplichtingen

Per balansdatum bestaan de volgende beleggingsverplichtingen:

	31-12-2014	31-12-2013
Vastgoedbeleggingen	1.874	3.939

Deze verplichtingen wikkelt het PWRI voor een belangrijk deel af in het volgende verslagjaar.

Langlopende contractuele verplichtingen

Het PWRI heeft met vermogensbeheerder F&C Netherlands een beheerovereenkomst voor onbepaalde tijd, met een opzegtermijn van twaalf maanden.

Het PWRI heeft met vermogensbeheerder Syntrus Achmea Real Estate & Finance een beheerovereenkomst voor onbepaalde tijd, met een opzegtermijn van zes maanden.

Het PWRI heeft met APG Algemene Pensioen Groep N.V. een uitbestedingsovereenkomst voor het pensioenbeheer voor onbepaalde tijd, met een opzegtermijn van twaalf maanden.

Het bestuur huurt een locatie bij SPF Beheer. Het huurcontract loopt tot en met 31 december 2015, met de mogelijkheid tot verlenging. De totale huurkosten (inclusief servicekosten) bedragen in 2014 € 112 (2013: € 110).

Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten

Pensioenpremie risico pensioenfonds (9)

Specificatie pensioenpremie risico pensioenfonds	2014	2013
Werkgeversdeel OP/NP	193.902	202.946
Werknemersdeel OP/NP	83.101	87.582
Overige premies	321	66
Totaal	277.324	290.594
Af: pensioenbijdrage inzake cumulatieve inning	11.704	-
Totaal pensioenpremie	**265.620**	**290.594**

Feitelijke, kostendekkende en gedempte premies	Feitelijke premie	Kosten-dekkende premie	Gedempte premie
Actuarieel benodigd	221.161	207.244	215.878
Opslag in stand houden vereist vermogen	37.340	35.854	37.347
Opslag voor kosten pensioenbeheer	6.935	6.935	6.935
Actuarieel benodigd voor voorwaardelijke rechten	-	-	-
Op- of afslagen op de gedempte kostendekkende premie	-	-	-
Totaal premies	**265.436**	**250.033**	**260.160**

Artikel 129 van de Pensioenwet schrijft voor dat de feitelijke premie ten minste gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. Dit mag eventueel verminderd worden met een premiekorting of verhoogd met een herstelopslag. Premiecorrecties over voorgaande boekjaren blijven daarbij buiten beschouwing. Uit de tabel blijkt dat de feitelijke premie over 2014 hoger is dan de gedempte kostendekkende premie. Het PWRI voldoet daarmee aan artikel 129. De premie heeft in 2014 ook bijgedragen aan herstel.

Netto beleggingsresultaten risico pensioenfonds (10)

	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal 2014	Totaal 2013
Direct	19.533	-	21.782	-	-18	41.297	38.702
Indirect	3.004	342.974	842.283	-131.592	-40.972	1.015.697	78.783
Kosten vermogens-beheer	-1.939	-2.794	-2.891	-84	-2.293	-10.001	-12.823
Netto beleggings-resultaten risico pensioenfonds	20.598	340.180	861.174	-131.676	-43.283	**1.046.993**	**104.662**

De kosten vermogensbeheer zijn inclusief de toerekening vanuit de totale kosten ter bepaling van de kosten pensioenbeheer (netto). In lijn met een advies van de Pensioenfederatie rekent het PWRI ook een evenredig deel van de algemene fondskosten toe aan de kosten vermogensbeheer.

Resultaat op derivaten

	2014	2013
Valutaderivaten	-130.897	41.039
Rentederivaten	-779	-18.053
	-131.676	**22.986**

Lasten

Pensioenuitkeringen (11)

Specificatie pensioenuitkeringen

	2014	2013
Ouderdomspensioen	113.425	120.727
Nabestaandenpensioen	24.762	22.949
Wezenpensioen	495	514
Invaliditeitspensioen	2.184	2.256
Afkopen wegens gering bedrag	1.164	2.456
Totaal pensioenuitkeringen	**142.030**	**148.902**

Ondanks een toename van het aantal pensioengerechtigden is er in 2014 minder pensioen uitgekeerd, omdat er minder pensioengerechtigden in de hogere uitkeringsfase tot de AOW-leeftijd zaten.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds (12)

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de actuarieel berekende waarde van de aan diensttijd gerelateerde opbouw in het verslagjaar. Het effect van individuele salarisontwikkelingen is hierin meegenomen.

	2014	2013
Pensioenopbouw	*210.051*	*244.330*

Indexering en overige toeslagen

Naast de pensioenopbouw neemt de waarde van de pensioenaanspraken jaarlijks toe met eventueel toegekende toeslagen. In 2014 besloot het bestuur om per 1 januari 2014 een toeslag van 0,26% te verlenen en per 1 januari 2015 een toeslag van 0,11%. Beide toeslagen zijn in de voorziening verwerkt.

	2014	2013
Indexering en overige toeslagen	*21.404*	-

Rentetoevoeging

De waarde van de pensioenaanspraken neemt ook toe door oprenting.

	2014	2013
Rentetoevoeging	*20.901*	*20.136*

De pensioenverplichtingen zijn in het verslagjaar opgerent met de marktconforme eenjaarsrente van 0,38% (2013: 0,35%).

Onttrekking voor uitkeringen en kosten pensioenbeheer

Toekomstige pensioenverplichtingen berekent het PWRI actuarieel als de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen met toekomstige excassokosten. Deze waarde neemt het PWRI op in de voorziening pensioenverplichtingen. De post onttrekkingen behelst de bedragen uit de voorziening pensioenverplichtingen die in het betreffende verslagjaar naar verwachting beschikbaar komen voor uitkeringen en kosten pensioenbeheer.

Vrijval voor 2014	2014	2013
Onttrekking voor uitkeringen	-141.587	-147.014
Onttrekking voor kosten pensioenbeheer	-5.570	-5.770
Totaal onttrekkingen	***-147.157***	***-152.784***

Wijziging door actuariële grondslagen

Om de voorziening pensioenverplichtingen te berekenen werkt het PWRI met uitgangspunten voor en veronderstellingen over levensverwachtingen, gehuwdheidsfrequentie en dergelijke. Dit zijn de actuariële grondslagen. Deze grondslagen worden periodiek getoetst en aangepast aan de werkelijkheid. Wijzigingen in de grondslagen hebben effect op de voorziening pensioenverplichtingen.

Effect aanpassing actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen	2014	2013
Wijziging actuariële grondslagen	***-106.449***	*-*

Vorig verslagjaar hanteerde het PWRI de sterftekansen uit AG-prognosetafel 2012-2062. In 2014 publiceerde het Actuarieel Genootschap (AG) de Prognosetafel AG 2014. Het bestuur besloot de technische voorzieningen en premies van het fonds vanaf 31 december 2014 te baseren op deze prognosetafel. Hierbij hanteert het PWRI fondsspecifieke leeftijdsafhankelijke reductiefactoren. Daarnaast zijn de partnerfrequenties aangepast op pensioenrichtleeftijd 67. Dit leidde tot een daling van de technische voorziening per 31 december 2014 met 1,3%.

Een opslag in de pensioenpremie dekt de administratiekosten, waaronder incassokosten. De opslag voor kosten pensioenbeheer bedroeg in het verslagjaar 3,70% (2013: 4%). De opslag voor administratiekosten bedroeg 0,35% (2013: 0,35%).

Wijziging rekenrente

Een wijziging van de rentetermijnstructuur heeft effect op de voorziening pensioenverplichtingen. Hoe groot het effect is, is mede afhankelijk van de duration van de verplichtingen.

	2014	2013
Wijziging rekenrente	***1.108.993***	***-190.125***

De rentetermijnstructuur wijzigt van 2,90% eind 2013 naar 1,84% eind 2014. De duration van de verplichtingen is 16,7 (2013: 16,5).

Wijziging door overdracht van rechten

De post wijziging door overdracht van rechten omvat het saldo van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen. De waardeoverdrachten en –overnames zijn:

	2014	2013
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen	4.829	2.808
Onttrekking uit de voorziening pensioenverplichtingen	-2.067	-2.903
Saldo wijziging door overdracht van rechten	***2.762***	***-95***

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

	2014	2013
Sterfte	-6.938	-26.193
Arbeidsongeschiktheid	252	3.704
Bestandsmutaties	-75.094	-6.043
Overige	-3.567	-13.600
Totaal overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	***-85.347***	***-42.132***

De post bestandsmutaties omvat de resultaten van uitruil, flexibilisering en overige overgangen. Deze post wordt dit verslagjaar grotendeels bepaald door de omzetting van latent levenslang OP/NP uit de B-regeling naar latent tijdelijk OP voor deelnemers geboren na 1949. De post overige omvat vervalmutaties, expiraties, administratieve correcties en wijziging pensioenregeling.

Mutatie overige technische voorzieningen (13)

Onder deze post valt de mutatie in de voorziening uitlooprisico premievrije doorbouw (PVD).

	2014	2013
Mutatie voorziening uitlooprisico PVD	-6.371	-3.293
Mutatie overige technische voorzieningen	**-6.371**	**-3.293**

Saldo overdrachten van rechten (14)

Deze post omvat het saldo van overgenomen dan wel overgedragen vermogens.

	2014	2013
Inkomende waardeoverdrachten	4.829	2.808
Uitgaande waardeoverdrachten	-2.067	-2.903
Saldo overdracht van rechten	**2.762**	**95**

Kosten pensioenbeheer (netto) (15)

De kosten pensioenbeheer (netto) zijn afgeleid van de totale kosten.

	2014	2013
Administratiekosten pensioenuitvoerder	8.264	7.410
Personeelskosten	859	775
Kosten bestuur en commissies	352	251
Controle- en advieskosten	1.619	990
Contributies en bijdragen	624	671
Huurkosten	120	121
Overige	194	317
Totale kosten	**12.032**	**10.535**
Toerekening aan kosten vermogensbeheer	-2.043	-1.592
Kosten pensioenbeheer (netto)	**9.989**	**8.943**

De kosten pensioenbeheer (netto) zijn exclusief de kosten die aan vermogensbeheer toe te rekenen zijn. In lijn met een advies van de Pensioenfederatie rekent het PWRI ook een evenredig deel van de algemene fondskosten toe aan de kosten van vermogensbeheer.

Personeelskosten

Specificatie personeelskosten	2014	2013
Salarissen	395	299
Sociale lasten	284	228
Pensioenlasten	111	88
Overige	69	160
Totaal personeelskosten	**859**	**775**

Het PWRI heeft over 2014 gemiddeld negen medewerkers in dienst (2013: acht).
De pensioenregeling voor deze medewerkers is ondergebracht bij Zwitserleven.
Het PWRI heeft geen andere verplichtingen dan het voldoen van de premie.

Kosten bestuur en commissies (in euro's)

De kosten bestuur en commissies zijn de vergoedingen aan het bestuur. Dit zijn vaste vergoedingen voor de verschillende functies binnen het bestuur en voor de verschillende functies binnen de bestuurscommissies (beleggingscommissie, auditcommissie, juridische commissie, communicatiecommissie). Deze vergoedingen zijn afgestemd op de werkdruk en de verantwoordelijkheid van de functie. Elk bestuurslid vervult twee commissiefuncties. De vergoeding aan individuele bestuursleden bestaat dus uit de vaste vergoeding voor de bestuursfunctie plus de vaste vergoedingen voor de twee commissiefuncties die het bestuurslid bekleedt. Afhankelijk van de afspraken voldoet het PWRI de vergoedingen gedeeltelijk aan organisaties die de bestuursleden hebben afgevaardigd. De leden van het bestuur krijgen geen bonussen, leningen, voorschotten of garanties. De leden van het bestuur zijn geen deelnemer in de pensioenregeling van het PWRI.

Vergoedingen bestuur	2014	2013
Xander den Uyl	40.000	40.000
Kees Bethlehem	29.700	30.000
Pieter Oudenaarden	10.000	20.000
Dick Voortman	26.000	22.000
Kees de Wit	33.500	27.000
Harm Kelderman	24.000	18.000
Marco Kastelein (vanaf 1 april 2013)	25.000	15.000
Albert Vink (vanaf 1 april 2013)	24.000	18.000
José Meijer (tot 1 maart 2013)	-	5.000
Ria Oomen-Ruijten (vanaf 1 juli 2014)	15.000	-
Totaal vergoedingen bestuur	**227.200**	**195.000**

Voor zover van toepassing zijn genoemde bedragen exclusief btw.

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een vaste vergoeding van € 7.000 tot 1 juli en € 10.000 vanaf 1 juli (2013: € 7.000).

Controle- en advieskosten

Onder de controle- en advieskosten vallen de accountantshonoraria. Overeenkomstig Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek artikel 389 lid a staan hier de in het verslagjaar gefactureerde honoraria van de externe onafhankelijke accountant KPMG Accountants N.V. vermeld.

	2014	2013
Controle van de jaarrekening en jaarstaten	67	79
Andere controlewerkzaamheden	-	-
Fiscale advisering	-	-
Andere niet-controlediensten	6	62
Totaal controle- en advieskosten	**73**	**141**

Overige baten en lasten (16)

Specificatie overige baten en lasten	2014	2013
Netto resultaat risico deelnemers	16.668	5.794
Rendement AOV ten gunste van tegoeden beleggers	-10.917	-15.454
Rendement AOV ten gunste van tegoeden spaarders	-168	-3.937
Rendement AOV ten gunste van buffer beleggers	-5.583	13.597
Subtotaal: netto beleggingsresultaat risico deelnemers	-	-
Overige baten	68	104
Overige lasten	-15	-29
Beleggingsresultaat cumulatieve inning inzake intrekking SW-regeling	-909	-
Mutatie voorziening spaarfonds gemoedsbezwaarden	61	35
Totaal overige baten en lasten	**-795**	**110**

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Kasstroom uit pensioenactiviteiten

De kasstroom uit pensioenactiviteiten is vergeleken met vorig jaar per saldo met € 16,8 miljoen afgenomen.
De premieontvangsten zijn met € 25,0 miljoen gedaald. De betaalde uitkeringen zijn met € 6,9 miljoen afgenomen. Daarnaast zijn de betaalde kosten pensioenbeheer met € 1 miljoen toegenomen.

Kasstroom uit beleggingsactiviteiten

De kasstroom uit beleggingsactiviteiten is vergeleken met vorig jaar per saldo met € 24,5 miljoen gedaald.

Overige toelichtingen

Actuariële analyse

		2014	2013
Resultaat op pensioenpremie			
Pensioenpremie risico pensioenfonds	(9)	258.685	283.828
Pensioenopbouw	(12)	-210.051	-244.330
		48.634	*39.498*
Renteresultaat			
Netto beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(10)	1.046.993	104.662
Indexering en overige toeslagen	(12)	-21.404	-
Rentetoevoeging	(12)	-20.901	-20.136
Wijziging rekenrente	(12)	-1.108.993	190.125
		-104.305	*274.651*
Resultaat op uitkeringen en kosten pensioenbeheer			
Pensioenuitkeringen en kosten pensioenbeheer	(11/15)	-152.019	-157.845
Onttrekking voor uitkeringen en kosten pensioenbeheer	(12)	147.157	152.784
Vrijval voor uitvoeringskosten uit premie	(9)	6.935	6.766
		2.073	*1.705*
Resultaat overig		*8.338*	*3.308*
Actuarieel			
Wijziging door overdracht van rechten	(14)	-2.762	95
Wijziging actuariële grondslagen	(12)	106.449	-
Wijziging pensioenreglement	(12)	-17.964	6.009
Resultaat op kanssystemen	(12)	81.780	28.532
Overige mutaties voorziening verplichtingen	(12)	21.531	7.591
		189.034	*42.227*
Totaal resultaat, saldo van baten en lasten		**143.774**	**361.389**

Een toelichting op de afzonderlijke componenten vindt u in de Toelichting op de staat van baten en lasten.

Utrecht, 3 juni 2015

Kees Bethlehem, voorzitter
Xander den Uyl, vicevoorzitter
Harm Kelderman, plaatsvervangend voorzitter
Marco Kastelein, plaatsvervangend vicevoorzitter
Ria Oomen-Ruijten, bestuurslid
Albert Vink, bestuurslid
Hermien Wiselius, bestuurslid
Kees de Wit, bestuurslid

Overige gegevens

Bestemming van het saldo van baten en lasten

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de manier waarop het PWRI het resultaat moet verdelen. Voorgesteld wordt om € 285.107 toe te voegen aan de weerstandsreserve en € 141.333 te onttrekken aan de algemene reserve.

Gebeurtenissen na balansdatum

Nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK)

Sinds 1 januari 2015 geldt het nieuwe FTK. Het nFTK gaat uit van een nieuwe rentetermijnstructuur. Hierdoor is de voorziening pensioenverplichtingen per 1 januari 2015 gestegen met circa € 278 miljoen. Ook de manier waarop een pensioenfonds de vereiste dekkingsgraad moet berekenen is veranderd.
De vereiste dekkingsgraad eind 2014 komt volgens de nieuwe rekenwijze uit op 122,2%. Sinds 2015 rapporteren pensioenfondsen ook de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden.
De beleidsdekkingsgraad van het PWRI per 1 januari 2015 is 109,3%.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Werk en (re) Integratie te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.
De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.
De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.
Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het Minimaal Vereist Eigen Vermogen en het Vereist Eigen Vermogen toereikend zijn vastgesteld en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.
De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, in overeenstemming met de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk Vereist Eigen Vermogen, maar niet lager dan het wettelijk Minimaal Vereist Eigen Vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.
Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 in verband met het geconstateerde reservetekort.

Op basis van de uitkomsten van de uitgevoerde consistentietoets in 2014 concludeer ik dat er sprake is van consistentie tussen de gewekte verwachting, de financiering en het realiseren van toeslagen. Echter, op basis van het herstelplan zal het pensioenfonds voorlopig niet in staat zijn om volledige uitvoering aan het toeslagbeleid te kunnen geven.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Werk en (re)Integratie is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Amstelveen, 3 juni 2015

Ir. M.W. Heemskerk AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Werk en (re)Integratie

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening over 2014 van Stichting Pensioenfonds Werk en (re)Integratie te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het verslag van het bestuur, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.
Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.
Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Werk en (re)Integratie per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 3 juni 2015
KPMG Accountants N.V.
A.J.H. Reijns RA

Wie doet wat

Het Pensioenfonds Werk en (re)Integratie (PWRI) bestaat sinds 9 december 1994 en is gevestigd in Amsterdam. Het PWRI is de rechtsopvolger van de Stichting Bedrijfspensioenfonds Sociale Werkvoorziening, die op 1 januari 1990 werd opgericht. De laatste statutenwijziging was op 26 oktober 2012.

Het PWRI is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41214711. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.
De Pensioenfederatie is de overkoepelende organisatie voor alle pensioenfondsen in Nederland. De gegevens in dit hoofdstuk zijn de stand van zaken op 31 december 2014.

Bestuur

	Namens	Sinds
Xander den Uyl, voorzitter	werknemersorganisatie FNV	2011
Kees Bethlehem, vicevoorzitter	werkgeversorganisatie VNG	2009
Marco Kastelein, plaatsvervangend voorzitter	werknemersorganisatie CNV Publieke Zaak	2013
Dick Voortman, plaatsvervangend vicevoorzitter	werkgeversorganisatie VNG	2008
Harm Kelderman, bestuurslid	werkgeversorganisatie VNG	2010
Ria Oomen-Ruijten, bestuurslid	namens gepensioneerden	2014
Albert Vink, bestuurslid	werknemersorganisatie FNV	2013
Kees de Wit, bestuurslid	werkgeversorganisatie VNG	2005

De heer Dick Voortman is op 31 december 2014 afgetreden als bestuurlid.
Op 17 april 2015 is mevrouw Hermien Wiselius toegetreden.

Bestuurlijke commissies

Beleggingscommissie
Kees de Wit (voorzitter)
Martijn Euverman (extern deskundige)
Marco Kastelein
Geraldine Leegwater (extern deskundige)
Frans Prins (directeur bestuursbureau)
Xander den Uyl
Dick Voortman

Auditcommissie
Kees Bethlehem (voorzitter)
Marco Kastelein
Albert Vink
Kees de Wit

Pensioencommissie
Dick Voortman (voorzitter)
Harm Kelderman
Ria Oomen-Ruijten
Xander den Uyl

Communicatiecommissie
Albert Vink (voorzitter)
Kees Bethlehem
Harm Kelderman
Ria Oomen-Ruijten

Bestuursbureau

Annemarie de Beun (bestuursadviseur)
Agnes Bleyenberg (gastvrouw/administratief medewerker uit de SW-sector)
Esther Gagliardi (risicomanager) sinds 1 juni 2014
Catharien Hamerslag (communicatieadviseur)
Carolien Heijne (bestuursadviseur)
Maarten van Maaren (bestuursadviseur/pensioenjurist ad interim) sinds 21 juli 2014
Pravin Ori (bestuursadviseur/jurist) tot 1 augustus 2014
Frans Prins (directeur)
Robbert van Schaik (bestuursadviseur)
Berry Spitsbaard (controller)
Veronica van Tol (officemanager)

Op 1 januari 2015 kwam Blijke Janssen (pensioenjurist) in dienst van het bestuursbureau.

Bestuurlijke organen

Deelnemersraad tot 1 juli 2014

	Namens	*Sinds*
Martin Stevens, voorzitter	werknemersorganisatie FNV	2008
Jan van den Berghe	werknemersorganisatie FNV	2008
John Bergman, lid dagelijks bestuur	werknemersorganisatie CNV Publieke Zaak	2008
Marlène Beunis-Kusters	werknemersorganisatie FNV	2008
Rein Ferwerda, secretaris	namens de gepensioneerden (CNV Publieke Zaak)	2008
Ingrid Filemon	werknemersorganisatie FNV	2008
Christina Heijen	werknemersorganisatie FNV	2013
Rinus Holscher	namens de gepensioneerden (FNV)	2008
Jan Meindert Keuter	werknemersorganisatie CNV Publieke Zaak	2008
Gerard Peters, lid dagelijks bestuur	werknemersorganisatie FNV	2008
Gerard Veldhuis	werknemersorganisatie FNV	2013
Bé Vos	namens de gepensioneerden (FNV)	2008

Verantwoordingsorgaan tot 1 juli 2014

	Namens	*Sinds*
Jo Vaessen, voorzitter	namens de gepensioneerden (FNV)	2008
Judy Boere, secretaris	werkgeversorganisatie Vereniging Nederlandse Gemeenten	2008
Piet Daalman	namens de gepensioneerden (FNV)	2008
Katrien van Dijk, plaatsvervangend secretaris	werkgeversorganisatie Vereniging Nederlandse Gemeenten	2008
Jeroen van der Geest, vicevoorzitter	werkgeversorganisatie Vereniging Nederlandse Gemeenten	2012
Martin Goebels	werknemersorganisatie CNV Publieke Zaak	2008
Gerben Maurix	werknemersorganisatie FNV	2013
Fred Versteeg	namens de gepensioneerden (CNV Publieke Zaak)	2008
Vacature		

Het verantwoordingsorgaan oude stijl bestond sinds 1 januari 2008.

Verantwoordingsorgaan vanaf 1 juli 2014

	Namens	*Sinds*
Jo Vaessen, voorzitter	namens de gepensioneerden (FNV)	2014
Judy Boere, secretaris	werkgeversorganisatie Vereniging Nederlandse Gemeenten	2014
Jan van den Berghe	Toehoorder namens de WIW'ers	2014
John Bergman, vice-secretaris	werknemersorganisatie CNV Publieke Zaak	2014
Marten Bosma	werkgeversorganisatie Vereniging Nederlandse Gemeenten	2014
Jan van Doesburg	werknemersorganisatie CNV Publieke Zaak	2014
Jeroen van der Geest	werkgeversorganisatie Vereniging Nederlandse Gemeenten	2014
Toine Heesbeen	werkgeversorganisatie Vereniging Nederlandse Gemeenten	2014
Christine Heijen	werknemersorganisatie FNV	2014
Jan Meindert Keuter	werknemersorganisatie CNV Publieke Zaak	2014
Jan Lammers	namens de gepensioneerden	2014
Gerben Maurix	werknemersorganisatie FNV	2014
Gerard Peters	werknemersorganisatie FNV	2014
Arend Pieterse	werkgeversorganisatie Vereniging Nederlandse Gemeenten	2014
Martin Stevens, vicevoorzitter	namens de gepensioneerden	2014
Gerard Veldhuis	werknemersorganisatie FNV	2014

Raad van toezicht

	Sinds
Peter van Eekelen, voorzitter	2008
Edzard Enschedé	2008
Jan van de Poel	2011

De raad van toezicht bestaat sinds 1 juli 2014. De voorganger van de raad van toezicht was de commissie van toezicht. Deze commissie bestond sinds 1 januari 2008. Het bestuur benoemt de leden. Daarvoor gebruikt het bestuur een profielschets. Dat is een beschrijving van de eigenschappen en kennis die een lid moet hebben.

Geschillencommissie

Wouter de Winne, voorzitter
Robbert Barnhoorn
Rob van Dael, plaatsvervangend lid
Leon Janssen, plaatsvervangend voorzitter
Gerard Koelemij

Uitvoerders

Pensioenuitvoerder
APG is sinds 1 januari 2012 de pensioenuitvoerder van het PWRI.
APG voert de pensioenadministratie en -communicatie uit.

Vermogensbeheerders
Het fiduciair vermogensbeheer besteedt het PWRI uit aan F&C Netherlands.
Het vermogensbeheer van vastgoed en hypotheken besteedt het PWRI uit aan Syntrus Achmea Real Estate & Finance.

Externe adviseurs

Adviserend actuaris
Towers Watson Netherlands BV

Certificerend actuaris
Mercer Nederland BV (sinds 1 september 2013, opvolger van Towers Watson Netherlands BV)

Fiduciair vermogensbeheerder
F&C Netherlands

Vermogensbeheerder vastgoed en hypotheken
Syntrus Achmea Real Estate & Finance

Beleggingsadviseur
Sprenkels & Verschuren

Accountant
KPMG Accountants N.V.

Compliance Officer
Nederlands Compliance Instituut

Persoonsgegevens

Lid	Nevenfuncties
 Xander den Uyl, voorzitter	voorzitter raad van toezicht Dunamare Onderwijsgroep bestuurslid leerstoelen CAOP lid Provinciale Staten Provincie Noord-Holland voorzitter pensioencommissie Oxfam Novib lid raad van toezicht pensioenfonds Slagers lid raad van toezicht pensioenfonds VLEP lid raad van toezicht pensioenfonds medewerkers notariaat
 Kees Bethlehem, vicevoorzitter	vertrouwenspersoon Klokkenluidersregeling Gemeente Helmond (tot 1 december 2014)
 Marco Kastelein, plaatsvervangend voorzitter	lid algemene vergadering CNV Publieke Zaak lid klankbordgroep pensioen en sociale zekerheid CNV Publieke Zaak
 Dick Voortman, plaatsvervangend vicevoorzitter	secretaris Kamer Gesubsidieerde Arbeid (KGA) VNG lid onderhandelingsdelegatie CAO-overleg sociale werkvoorziening senior beleidsadviseur Arbeidsvoorwaarden en Arbeidsverhoudingen ActiZ lid onderhandelingsdelegatie Cao-overleg Verpleeg-, Verzorgingshuizen en Thuiszorg, Kraamzorg en Jeugdgezondheidszorg
 Harm Kelderman, bestuurslid	clustermanager maatschappelijke ondersteuning gemeente Enschede voorzitter bestuur SPVE (Stg Personeelsvoorziening Veiligheidszorg Enschede) voorzitter bestuur Paul Pellafonds

Lid, functie		Nevenfuncties
	Ria Oomen-Ruijten, bestuurslid	voorzitter raad van commissarissen WoonGoed 2-Duizend bestuurslid Prins Bernhard Cultuurfonds lid federatiebestuur Oud Limburgse Schuttersfederatie voorzitter Stichting Ondersteuning Schutterswezen lid raad van advies Masterfoods voorzitter overlegorgaan Nationaal Park “De Maasduinen” beschermvrouwe van verschillende culturele verenigingen en evenementen
	Albert Vink, bestuurslid	bestuurder pensioenen FNV bestuurslid (secretaris) Pensioenfonds Zorg en Welzijn lid van het bestuur van het VUT-fonds bad- en zweminrichtingen lid van de commissie public affairs van de Pensioenfederatie
	Kees de Wit, bestuurslid	opleider en trainer bij Penvita BV bestuurder van VP Tech voorzitter raad van toezicht bij Bpf Molenaars voorzitter raad van toezicht bij Pensioenfonds voor de Baksteenindustrie voorzitter klantenraad bij F&C Nederland BV voorzitter klantenraad bij Syntrus Achmea Real Estate & Finance BV lid raad van advies bij Syntrus Achmea BV lid raad van toezicht van ChiqCare Zorgexploitatie BV, Exclusieve Zorg lid raad van toezicht van WoonZorg BV, bestuurslid Stadsring 51 Amersfoort, Schuldhulpverlening

Afkortingen en begrippen

Afkortingen

Abtn	actuariële en bedrijfstechnische nota
AG	Actuarieel Genootschap
ALM	Asset Liability Management
AOV	Aanvullende Oudedagsvoorziening
AOW	Algemene Ouderdomswet
bp	basispunt
BRIC	opkomende economieën
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
DNB	De Nederlandsche Bank
ISAE	International Standard on Assurance Engagements, nr. 3402
FTK	Financieel Toetsingskader
LDI	Liability Driven Investments
nFTK	nieuw Financieel Toetsingskader
OTC	Over The Counter
PVD	premievrije doorbouw
SW	Sociale Werkvoorziening
UFR	Ultimate Forward Rate
UPO	Uniform Pensioenoverzicht
WIW	Wet Inschakeling Werkzoekenden
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWB	Wet werk en bijstand

Begrippen

Actuarieel	Verzekeringswiskundig
Actuariële en bedrijfstechnische nota	De beschrijving van de financiële opzet van een pensioenfonds en van de actuariële grondslagen
Actuele waarde	De waarde die is gebaseerd op actuele marktprijzen of op gegevens die relevant kunnen zijn voor de waarde
Asset Liability Management	Het afstemmen van de (verwachte) ontwikkeling van het pensioenvermogen op de toekomstige pensioenverplichtingen
Asset mix	De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën
Benchmark	Norm of meetlat om het rendement van de beleggingsportefeuille te vergelijken
Beschikbaar vermogen	De middelen die beschikbaar zijn voor de (toekomstige) pensioenverplichtingen
Bestemmingsreserve	Een deel van het vermogen met een specifieke bestemming
BRIC-landen	Opkomende economieën
Commodities	Indirecte beleggingen op grondstoffen, zoals graan, metalen en olie
Converteerbare obligaties	Een obligatie die na verloop van tijd kan worden omgezet (geconverteerd) in aandelen
Dekkingsgraad	De verhouding tussen het beschikbare vermogen en de contante waarde van de pensioenaanspraken op een bepaald moment
De Nederlandsche Bank	Toezichthouder op financiële instellingen
Dekkingstekort	Het pensioenfonds heeft niet genoeg middelen voor de voorziening pensioenverplichtingen en het minimaal vereist eigen vermogen. Dit heet ook wel onderdekking.
Derivaten	Afgeleide financiële instrumenten: financiële contracten die hun waarde ontlenen aan een onderliggende waarde, een referentieprijs of een index
Duration	Gewogen gemiddelde looptijd van beleggingen of verplichtingen. De duration geeft een goede indicatie van de rentegevoeligheid.
Fiduciair	Een fiduciair manager of vermogensbeheerder beheert het belegd vermogen. Hij selecteert fondsmanagers en controleert wat zij doen.
Fiscaal	Dat wat met de belasting te maken heeft
Franchise	Drempelbedrag waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt, omdat daarvoor AOW wordt uitgekeerd. Het bestuur stelt het bedrag jaarlijks vast. Het bedrag mag niet lager zijn dan het fiscaal minimum.
Future	Op de beurs verhandeld termijncontract met verplichte levering van de onderliggende waarden in de toekomst tegen een vooraf vastgestelde prijs
Geamortiseerde kostprijs	Bedrag waarmee een tot einde looptijd aangehouden financieel actief of financiële verplichting in de balans is gewaardeerd
High-yieldobligaties	Obligaties met een hoger rendement, maar ook een hoger risico

Begrippen

International Standard on Assurance Engagements, nr. 3402 (ISAE)	Een wereldwijd erkende rapportage over de kwaliteit van de interne beheersing van aan derden uitbestede processen (derden zijn de uitvoerders van het pensioenfonds)
Kredietrisico	Het risico dat de uitgevende partij een obligatie of lening niet kan aflossen en dat een derde partij niet aan zijn verplichtingen aan het fonds kan voldoen
Liability Driven Investments	Beleggingen die zijn afgestemd op de karakteristieken van de verplichtingen, bijvoorbeeld in looptijdverdeling en rentegevoeligheid
Marktrisico	Het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten
Minimaal vereist eigen vermogen	Het minimumbedrag aan vermogen dat een pensioenfonds als buffer aanhoudt. Dit is meestal ongeveer 5% van de technische voorziening.
Nominaal	De geldwaarde zonder rekening te houden met toekomstige loon- of prijsinflatie
Operationeel risico	Het risico dat de pensioenuitvoerder de bedrijfsprocessen niet goed inricht of niet goed uitvoert
Optie	Het recht om op een bepaald moment een onderliggende waarde (bijvoorbeeld een aandeel) te kopen of te verkopen tegen een vooraf vastgestelde prijs
Outperformance	Meer rendement halen dan de benchmark
Over The Counter	Direct tussen twee partijen verlopen transactie, dus niet via een beurs
Participatiewet	Wet bedoeld om meer mensen met een beperking aan het werk te helpen. De Participatiewet voegt de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong) samen.
Partnerpensioen	Levenslange uitkering aan een partner, vanaf het overlijden van de (voormalige) deelnemer of gepensioneerde
Pensioengrondslag	Het deel van het loon waarover een deelnemer pensioenaanspraken opbouwt
Performance	De performance geeft weer hoe de waarde van een belegging is gegroeid (of gedaald) in een bepaalde periode. De performance wordt meestal vergeleken met een benchmark.
Performancetoets	Het gemiddelde van de beleggingsresultaten, gemeten over een langere periode. De performancetoets is de som van vijf opeenvolgende jaarlijkse z-scores, gedeeld door de wortel van het aantal jaren.
Premie-egalisatiereserve	Bestemmingsreserve met een stabiel premiepad als doel
Rekenrente	Risicovrij rendementspercentage dat een pensioenfondse moet gebruiken om de contante waarde van toekomstige pensioenverplichtingen te berekenen
Renteafdekking	Financieringsvorm waarbij de betaalde pensioenpremie gelijk is aan de contante waarde van de aanspraken die in dat jaar beginnen
Renterisico	De mate waarin een wijziging in de rentestand gevolgen heeft voor de financiële positie van het pensioenfonds
Rentetermijnstructuur	Grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging en de daarop te ontvangen marktrente

Begrippen

Reservetekort	Situatie dat het pensioenfonds niet genoeg middelen heeft voor de voorziening pensioenverplichtingen en het vereist eigen vermogen
Sociale Werkvoorziening	De bedrijfstak waarvoor het PWRI de pensioenen verzorgt. Aansluiting is verplicht voor alle werkgevers binnen de bedrijfstak.
Solvabiliteit	Het vermogen om op langere termijn aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen
Swap	Een derivaat waarbij partijen kasstromen of risico's onderling uitwisselen
Technische voorziening	Contante waarde van alle verwachte toekomstige pensioenuitkeringen
Toeslag	Het laten meestijgen van de pensioenen en de pensioenaanspraken met de gemiddelde loonontwikkeling. Toeslag heet ook indexatie.
Ultimate Forward Rate	Een berekende rente die minder gevoelig is voor verstoring op de financiële markten
Vastrentende waarden	Beleggingen met een vaste looptijd en een overeengekomen plan van rente en aflossing zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheken
Verzekeringstechnisch risico	Het risico dat het fonds uitkeringen (nu of in de toekomst) niet kan financieren vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten door onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het pensioenproduct
Voorziening pensioenverplichtingen	Contante waarde van alle verwachte toekomstige pensioenuitkeringen. In wettelijke context wordt dit ook wel technische voorziening genoemd.
Waardeoverdracht	Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de contante waarde van een opgebouwde pensioenaanspraak. Dit gebeurt als de deelnemer in een andere bedrijfstak gaat werken voor een andere werkgever.
Weerstandsreserve	Reserve tegen ongunstige ontwikkelingen op lange termijn
Wezenpensioen	Uitkering aan een kind vanaf het overlijden van de (voormalige) deelnemer of gepensioneerde tot het bereiken van een reglementair vastgelegde leeftijd
Z-score	Mate waarin het rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille (de benchmark)

Colofon

Hebt u een vraag?

U kunt altijd bellen met de klantenservice, bereikbaar op werkdagen van
8 tot 17.30 uur:

- Hebt u een baan? Bel dan 045 - 579 63 00.
- Krijgt u pensioen? Bel dan 045 - 579 64 00.
- Bent u werkgever en hebt u een vraag over het pensioen van uw werknemers?
  Bel dan 045 - 579 63 00.
- Bent u werkgever en hebt u een andere vraag?
  Bel dan met relatiebeheer, op werkdagen van 8.30 tot 17 uur bereikbaar.
  Het telefoonnummer is 045 - 579 82 00.

Pensioenfonds Werk en (re)Integratie
Postbusnummer 3094
6401 DN Heerlen

www.pwri.nl
info@pwri.nl

Alles wordt anders...

‘Alles wordt anders’: door de Participatiewet krijgt de Sociale Werkvoorziening geen nieuwe werknemers meer. En daarom krijgt ons fonds geen nieuwe deelnemers meer. Voor een pensioenfonds is dat een ingrijpende verandering. Gelukkig blijft ook een aantal dingen hetzelfde. We blijven gewoon zorgen voor het pensioen van onze deelnemers. Onze gepensioneerden blijven hun pensioen ontvangen. Maar we moeten wel maatregelen nemen voor de toekomst. Zodat we alles *zonder problemen* kunnen blijven doen. Daar is het bestuur nu druk mee bezig.

In dit jaarverslag leest u hoe het PWRI het heeft gedaan in 2014. En we geven een doorkijk naar 2015. We maakten bij dit jaarverslag ook een dvd. Daarin beantwoordt het bestuur vragen van deelnemers. U vindt de dvd voor in dit jaarverslag.

30.0503.15